

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Holmbergska tomten i Lund – en fallstudie utifrån begreppet "Urban Wilderness"

Hanna Ericsson

Självständigt arbete • 30 hp
Landskapsarkitekturprogrammet
Alnarp 2014

Holmbergsgka tomten i Lund – en fallstudie utifrån begreppet ”Urban Wilderness”

The Holmberg plot - a case study in the context of the concept of “Urban Wilderness”.

Hanna Ericsson

Handledare: Christine Haaland, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Btr handledare: Anna Petersson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Examinator: Allan Gunnarsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Btr examinator: Anders Folkesson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0734

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitekturprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2014

Omslagsbild: Hanna Ericsson

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: *stadsskog, vild natur, stadsnatur, naturpark, ödetomt, Lund*

FÖRORD

– egna reflektioner

Jag är personligen övertygad om att människor – inte minst barn – behöver få vistas i miljöer där inte allting är på förhand tillrättalagt. Miljöer där man fritt får skapa egna aktiviteter och utveckla en egen kreativitet. Jag själv är uppväxt på landet och har i stort sett aldrig bott inne i staden. Den vilda naturen har alltid funnits i min närhet. Som barn tillbringade jag nästan varje ledig stund ute i skogen, eller i mammas och mormors trädgård. Jag och mina kompisar byggde stora djurparker av kottar, pinnar och sand. Vi byggde kojor under de stora granarna. Lekte kurragömma bakom stora tallar och stenblock. Klättrade upp på största stenen, fast vi inte fick för mamma.

Först då jag började studera till landskapsarkitekt insåg jag, att sådana här miljöer inte finns enkelt tillgängliga för människor, som växer upp och bor i städerna. Jag fann att grönområden i Svenska städer med få undantag bestod av platser, som jag ur min synvinkel, knappt uppfattade som naturliga. Det var platta gräsmattor. Det var raka rabatter, sommarblommor och klippta häckar. Visst var det vackert. Men det var inte **natur**, så som jag uppfattade det. Inne i städerna fanns endast ett smalt spann av gröna miljöer. Städernas parker stod i skarp kontrast till min barndoms barrskog, till naturreservat och naturvårdsområden, utan några mellanting. Bristen på variation i städernas gröna miljöer stack mig i ögonen. Det mesta var välstädat, ordnat i rader och led, klippt och ansat. Större delen av grönytan verkade enbart finnas till bara för människor att titta på, snarare än att tillbringa tid i. Miljöerna verkade ganska fattiga då det gällde att erbjuda skydd, föda, och boplatser till djur och andra organismer. Och ingenstans kunde jag hitta något som liknade platserna jag lekte på som barn och ungdom, där man kunde bygga kojor, samla pinnar, klättra, hoppa och leva rövare. Jag tänkte, att det måste väl gå, att i högre grad slå ihop ekologi med brukar- och upplevelsevärden? Varför låter man inte naturen komma till människorna, istället för att behöva transportera ut människorna till naturområden långt utanför städerna? Under mina följande studier till landskapsarkitekt utvecklade jag ett speciellt intresse för förhållandet mellan det VILDA och det URBANA. Därför ville jag i mitt examensarbete närmare undersöka hur man i praktiken kan arbeta med vild natur i staden.

Då jag våren/sommaren 2006 gjorde min praktik på Lunds kommuns park- och naturkontor fick jag tillfälle att stifta bekantskap med Holmbergsska tomten. Här fanns en plats som faktiskt var så nära *vild* som man kunde komma. Här fanns utrymme för naturen! Mitt inne i staden! Dessutom fanns det en vilja hos Lunds park- och naturkontor att låta platsen behålla sina kvalitéer som "naturpark", som man kallade den. Då jag skulle påbörja mitt examensarbete till landskapsarkitekt gjorde detta sammantaget att jag valde att göra en fallstudie på Holmbergsska tomten.

Jag riktar ett stort tack till mina handledare Christine Haaland och Anna Petersson. Jag vill även tacka min make Niklas Persson, och min goda vän Lena Ingvad, för stöd och uppmuntran i arbetet!

Hanna Ericsson, Elestorp 2014

*"For still there are so many things
that I have never seen:
in every wood in every spring
there is a different green."*

/ Bilbo Baggins

SAMMANDRAG

I mitt examensarbete till landskapsarkitekt har jag valt att göra en fallstudie utifrån begreppet *Urban Wilderness*. Som studieobjekt har jag valt en plats i Lund som kallas Holmbergsska tomten.

Holmbergsska tomten är en ca 1,5 hektar stor ödetomt. Platsen har en historia som sommarnöje och trädgårdsmästeri. Sedan början av 70-talet, då staden köpte tomten, har vegetationen på platsen fått utvecklas fritt utan skötselåtgärder - förutom att man tagit ned sjuka och döda almar det senaste årtiondet. Det har lett till att platsen fått en vild karaktär, med gamla stora träd, sly, snåriga buskar och ett mycket vackert fåltskikt med överdådlig vårblooming. Holmbergsska tomten är ett bra exempel på just en *wild* plats i en urban omgivning.

I mitt arbete har jag velat ta reda på hur man praktiskt kan utveckla platsen, förbättra positiva sidor och minnra negativa aspekter. För att komma fram till ett konkret förslag har jag ställt mig följande frågor: Vilka värden har den vilda naturen, i den urbana kontexten? Vilka problemområden och svårigheter behöver man ta hänsyn till? Hur utvecklar man en sådan plats, för att ta vara på dess egenskaper på bästa sätt? Kan man förena eventuella ekologiska kvalitéer med brukarkvalitéer?

Teoretiska studier på ämnet *Urban Wilderness* har lett till att jag kunnat välja ut olika faktorer avseende platsen som varit viktiga att undersöka närmare. Dessa har varit platsens historia, inventeringar av vegetationen, intervjuer med personer från olika segment av intressegrupper samt landskapsanalytiska metoder. Metoderna har valts ut för att täcka in de viktigaste faktorerna avseende både platsens natur- och brukarvärden.

Efter insamlandet av material har jag utarbetat ett förslag för platsens fortsatta utveckling, med avstamp både i mina teoretiska studier på ämnet, och efter analys av resultaten i de utförda undersökningarna.

Därefter avslutar jag med en diskussion kring de aspekter jag stött på i arbetets gång.

ABSTRACT

As my master project of Landscape Architecture I have chosen to make a case study in the context of the concept of "Urban Wilderness". As object for my case study, I have chosen a site in the city of Lund, Sweden, called Holmberg's plot.

Holmberg's plot is an abandoned, approximately 1,5 hectares large piece of land. The place has a history as being a summer house for one of Lund's wealthy families, and later, as a plant nursery. Since the beginning of the 70's, when the city bought the site, the vegetation on site has been left to free development. No measures have been taken at all, to manage the vegetation, except for the removal of sick and dead elm trees during the last decade. This has resulted in a place where the vegetation has a wild character, with tall, old trees, brushwood, thick shrubberys and copses and a beautiful ground layer, with overwhelming spring flowering. Holmberg's plot is therefore a good example of a *wild* place in an urban context.

In my work I have tried to find out how one can develop the site in a feasible way, enhance positive, and minimize negative aspects. To reach a concrete proposal, I have asked myself following questions; what values does the wild nature have, in the urban context? What areas are problematic, and how does one take those into consideration? How can one develop such a place, to make the best of its values? Is it possible to combine ecological and recreational values?

A literature review on the subject of "Urban Wilderness" have led me to identify different factors, as important to investigate further. These have been the history of the site, inventories of the vegetation, interviews with people from different segments of interest groups and analytical methods for landscape design. The methods have been chosen to cover the most important factors regarding both nature- and recreational values.

After this, I have made a proposal for the site's future development, with reference to both my literature review on the subject, and based on the analyses of my inventories.

I end my project with a discussion on my results of the analysis of the place in the context of the urban wilderness concept as well as on the used methods.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING

Bakgrund	s. 10
Mål och syfte	s. 12
Frågeställningar	s. 12
Avgränsningar	s. 13
Metodik	
Litteraturstudie	s. 14
Översiktlig analys av närliggande parker	s. 15
Inventering av fältskikt	s. 16
Inventering av träd- och buskskikt	s. 17
Inventering av skyddsvärda träd	s. 18
Platsens landmärken, stråk, noder och gränser	s. 18
Intervjuer	s. 19

LITTERATURSTUDIE

Översiktlig litteraturstudie	s. 22
------------------------------	-------

FALLSTUDIE

PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR

Platsens historia	s. 29
Platsens läge i staden	
Jordart, klimat och läge	s. 33
Översiktlig analys av närliggande parker	s. 35
Vegetationen	
Översikt	s. 38
Fältskikt	s. 40
Träd- och buskskikt	s. 44

Skyddsvärda träd.....	s. 49
Landmärken, stråk, noder och gränser.....	s. 50
Entréer och naturlekplatsen.....	s. 52
Intervjuer.....	s. 53
Sammanfattning av platsens förutsättningar	
Värden, hot och problemområden.....	s. 58

FÖRSLAG

Huvuddrag och mål.....	s. 59
Motiv och förslag	
Behålla befintliga värden och kvalité.....	s. 61
Eliminera eller minimera hot mot platsens värden, och förbättra problemområden.....	s. 64
Ny hududentré och nytt namn.....	s. 68
Små entréer.....	s. 69
Stigar.....	s. 70
Gläntan.....	s. 71
Södra delen.....	s. 72
Inre och östra delarna.....	s. 74
Västra delen.....	s. 76
Allmänt.....	s. 77

AVSLUTNING

Diskussion.....	s. 79
Avslutande ord.....	s. 86
Källhänvisningar.....	s. 87
Bilaga 1) Inventering av fältskiktet.....	s. 93
Bilaga 2) Intervjuer.....	s. 100
Bilaga 3) Karta över skyddsvärda träd.....	s. 122

INLEDNING

BAKGRUND

Mänskligheten blir allt mer urban. Trenden, i stort sett över hela jordklotet, är att befolkningen flyttar ifrån landsbygden in till städerna. Samtidigt som detta sker, ökar jordens befolkning (World Health Organization). För att inte städerna ska växa och stjåla allt för stor yta försöker man på många håll motverka denna "urban sprawl" (Johnson, 2001). Här, i Skåne, märks detta inte minst i debatten om man ska låta städerna växa, och bebygga god jordbruksmark (Björk & Nosti, 2011). Trycket på varje enskild yta blir härigenom större, och då blir det också nödvändigt att maximera varje ytas funktion. Outnyttjade och övergivna ytor blir snabbt exploaterade. Inte minst de gröna, obebyggda, ytorna, kan verka lockande att bebygga, då bostadspriserna går upp och bostadsbristen ökar (Kummel, 2006).

Då det gäller just gröna områden i städerna är det bevisat, att människor har behov av att vistas i gröna miljöer, därför att vi är genetiskt anpassade till ett liv i naturen (Ulrich, 1993). Närhet till träd och gröna ytor gör att vi mår bättre, trivs bättre där vi bor, och motionerar mer (Björk et al. 2008; Kuo, 2003; Mitchell & Popham, 2008). Ett antal aspekter, som verkar ha stor betydelse för utnyttjandet av de gröna områdena, har definierats (Berggren-Bärring & Grahn, 1995). Kanske kommer vi i framtiden fram till en specifik parkdesign som fungerar bra för ett stort antal människor. Eller (kanske mer troligen), så visar det sig, att vi behöver ha en variation i utbudet av gröna miljöer för att fylla olika individuella behov. I takt med att fler och fler av oss blir stadsbor, och samtidigt ska dela på mindre och mindre yta, är det därmed viktigare än någonsin att förstå, hur vi egentligen bör bygga våra städer, för att vi ska må så bra som möjligt. Trots att vi i framtiden förmodligen behöver dela på utrymmet i ännu högre grad än vad vi gör idag. Inte minst är det viktigt att förstå vilka platser i staden som är värdefulla ur ekologisk synvinkel, allteftersom världen blir allt mer urbaniserad, och hur vi kan utveckla dem (Alvey, 2006; Rebele, 1994).

I mitt examensarbete till landskapsarkitekt har jag valt att göra en fallstudie på Holmbergsska tomten i Lund. Holmbergsska tomten är särskilt intressant, därför att den utgör en skarp kontrast till staden, som den ligger centralt placerad i. Den är ett stycke *vild* natur, som länge har fått leva sitt eget liv. Just detta *vilda*, i kontrast till stadens *ordnade*, utgör ett alldeles speciellt område av spännande konflikter och möjligheter som bland andra Kowarik (2005) diskuterar. Kowarik menar att sådana här *vilda* platser i staden - som till exempel Holmbergsska tomten - ofta kommer bort i stadsbyggnads-frågor, därför att dess värden inte är mätbara inom ramen för traditionell parkanvändning- och skötsel. De vilda, ofta spontant uppkomna platserna i staden, riskerar att falla mellan stolarna, eftersom det i nuläget inte finns några allmänt vedertagna definitioner för dem, och metoder med vilka man kan mäta dess värde. Holmbergsska tomten är ett bra exempel på just en sådan yta. Platsen har flera gånger varit föremål för planer på exploatering.

Kort presentation av mitt fallstudieobjekt:

Holmbergsska tomten har en bakgrundshistoria som trädgård åt den förmögna familjen Holmberg, och efter det, som plantskola och trädgårdsmästeri. I början av 60-talet hade trädgårdsmästeriet

lagts ner, och HSB köpte tomten, för att bygga bostäder. Detta blev dock inte av, och på 70-talet köpte Lunds stad platsen (Ryding, 1996). Efter det fanns flera olika planer för tomten, bland annat fanns det planer på att utöka idrottsplatsen norrut och senare att bygga en cykeltunnel genom parken. Planerna stöttes och blöttes, men blev dock aldrig realiserade. Under tiden stod träden och trädgårdsväxterna och bidade sin tid. De växte och utvecklades, och trädgården blev mer och mer vildvuxen ju längre tiden gick. I nästan 50 år fick platsen leva sitt eget liv, medan staden växte runt omkring den. Med åren utvecklades tomten till en liten vildvuxen lövskogsduge. Vårlökar, som kanske fanns kvar från tiden då Holmbergsska tomten var trädgård, trivdes gott och spred sig. Till slut var hela ytan täckt av vårblommor, och platsen förädrades smeknamnet "Skillaskogen" av Lundaborna.

På senare år har almsjukan gjort att de flesta av de stora träden på platsen har dött och fått plockats bort. Kvar står nu bara enstaka gamla, höga träd. Där ljusinsläppet ökat till följd av almarnas bortgång har marken snabbt koloniserats av sykomorlönn. På våren lyser hela platsen blå, gul och vit av "skilla", gul- och vitsippa.

Vegetationen är varierad, flerskiktad och utgör en spännande kontrast till de mer traditionella parkerna. Platsen är bland annat en uppskattad lekplats för barn, där de kan bygga kojor, leka och busa med den robusta och ostädade vegetationen. Den används också som kvarterspark åt de boende i området. Här finns små upptrampade stigar där folk rastar sina hundar och tar kvällspromenader. På våren uppskattas platsen av hela staden för den rika vårbloomingens skull.

Liksom platsen har unika positiva kvalitéer som *vild*, likaså dras den med problem, som dessutom blivit mer påtaliga sedan almsjukan slog till. Igenväxning i buskskiktet gör att det blir svårare och svårare att utnyttja platsen. På sina ställen är vegetationen så tät att den är helt ogenomtränglig. Höga brännässlor och taggiga björnbär gör att stigarna knappt är framkomliga, särskilt sommar och höst.

I min fallstudie vill jag undersöka vad Holmbergsska tomten har för värden som urban park, och vilka problemområden som finns (både ekologiska och brukarmässiga). Jag vill ta fram ett förslag för fortsatt utveckling, där man bibehåller platsens värden och unika vilda karaktär, och samtidigt göra den mer uppskattad och utnyttjad av Lundaborna.

Jag påbörjade arbetet med Holmbergsska tomten 2007, och återupptog det igen under 2013.

MÅL

Målet för mitt examensarbete är:

- 1) att belysa ämnet "Urban Wilderness".
- 2) att använda olika undersökningsmetoder som kan vara relevanta för att arbeta med vild natur i stadsmiljö.
- 3) att utifrån inventeringar och litteraturstudie göra ett realistiskt förslag för Holmbergska tomtens framtida utveckling.

SYFTE

Syftet för mitt examensarbete är:

- 1) att utreda vilken betydelse vild natur har för människan i stadsmiljö.
- 2) att mitt arbete ska hjälpa till att bevara Holmbergska tomten som grönområde till förmån för kommande generationer.

FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vilken betydelse har den vilda stadsnaturen för stadens invånare?
- Hur kan man utnyttja platsens vilda egenskaper för att fylla natur- och brukarbehov som kanske inte kan tillgodoses i en mer traditionell parkmiljö?
- Hur utvecklar man en sådan plats, och gör den mer tillgänglig, utan att den tappar sin vilda karaktär och sina ekologiska värden?

AVGRÄNSNINGAR

I en fallstudie av den här typen ingår att stort antal intresseområden och faktorer som kan ha betydelse för platsens värde och funktion ur många olika synvinklar. Det är inte möjligt att inom ramen för ett examensarbete täcka in alla ingående variabler, och därför har jag varit tvungen att göra en prioritering av vilka aspekter jag velat undersöka närmare. Jag har valt ut ett antal aspekter som jag bedömt vara de mest relevanta inom ramen för detta arbete. Målet har varit att skaffa mig en översiktlig inblick i hur verkligheten ser ut.

Särskilda avgränsningar har gjorts avseende vissa aspekter:

- 1) Jag har valt att bortse från eventuella problem med biltrafikens påverkan på platsen. Jag har till exempel inte undersökt eller utrett studieobjektets förmåga att absorbera stoft och luftföroreningar som stadstrafiken genererar, och jag har valt att inte närmare gå in på eventuella problem med buller från biltrafiken.
- 2) Jag har valt att hålla fallstudiens förslag på en översiktlig nivå, utan att gå in i detalj på hur förslaget ska genomföras praktiskt.

METODIK

- Litteraturstudie
  - Översiktlig analys av närliggande parker
  - Inventering av fältskikt
  - Inventering av träd- och buskskikt
  - Analys av platsens stråk, landmärken, noder och gränser
  - Kvalitativa intervjuer
-

LITTERATURSTUDIE

Jag har framför allt sökt, och tagit del av, litteratur gällande ämnet och begreppet:

- Urban Wilderness
Samt följande sökord, i olika kombination med varandra:
x urban, wilderness, wildscape, forest, wild, green, city, nature

Utifrån det, har jag sedan läst vidare i ett par underämnena, som verkat hänga ihop med diskussionen kring "Urban Wilderness". Underämnena har varit:

- Hälsa kopplat till gröna miljöer, och till naturlika och/eller vilda miljöer specifikt.
Sökord i olika kombination med varandra:
x urban, green, space, public, health, environment, nature
- Barns användande av naturlika och/eller vilda miljöer.
Sökord, i olika kombination med varandra:
x children, play, outdoor, development, green space, nature, urban, wild
- Hur man kan arbeta med att i praktiken gestalta *vilda* eller *naturlika* miljöer.
Sökord, i olika kombination med varandra:
x urban, wild, recreational, park, design, nature, management, design

I mina litteraturstudier har jag använt mig av följande sökvägar:

- SLU-bibliotekens websöktjänster samt Universitetsbiblioteket i Lunds websöktjänst
Här har jag sökt på:
x Ord och begrepp (se ovan)

- x Författare
- x Publikationstitlar
- Jag har sökt vidare på referenser och författare jag hittat i den lästa litteraturens källförteckningar
- Jag har gått tillbaka till gammal kurslitteratur på ämnet, och därifrån sökt intressanta referenser och författare
- Nätsökningar på intressanta författare, ord och begrepp (se ovan) via sökmotorer.

Jag har sammanfattat mina studier på ämnet i en text som jag kallar "Översiktlig litteraturstudie".

ÖVERSIKTLIG ANALYS AV NÄRLIGGANDE PARKER

Som en del i arbetet med fallstudien har jag genomfört en översiktlig analys av parkerna som ligger i närheten (på stadsdelen "Väster") av mitt studieobjekt Holmbergsska tomten.

För att översiktligt utreda parkernas möjligheter att tillfredsställa väster-bornas behov, och visa detta på ett tydligt sätt, har jag analyserat parkerna efter ett nycklingsystem utarbetat i ett examensarbete från 2010 (Nordh, 2010). Nordh (2010) tar i sitt nycklingsystem avstamp i de olika parkkaraktärer, som togs fram i Boverkets rapport 1995 (Berggren-Bärring & Grahn, 1995).

Nordh (2010) använder sig av följande karaktärer: ARTRIK, ROFYLLD, ALLMÄNNINGEN, SAMVARO, RYMD, LUSTGÅRDEN, KULTUR/HISTORIA, VILD (Berggren-Bärring & Grahn, 1995).

Elingt (Berggren-Bärring & Grahn, 1995) rymmer karaktären ARTRIK möjligheten för besökaren att upptäcka många olika arter att studera och fascineras av. Här kan det vara fråga om både vilda och anlagda miljöer, även om preferensen är det naturliga snarare än det anlagda. Det får inte finnas stora kala ytor med till exempel klippt gräs eller alltför stora kulturinslag.

Karaktären ROFYLLD kännetecknas av en rymlig och lugn, tyst och ostörd plats (Berggren-Bärring & Grahn, 1995). Platsen får gärna vara städad och välskött utan störande element, som till exempel vild vegetation eller iordningsställda ytor för mänskliga aktiviteter.

Karaktären ALLMÄNNINGENS signum är att det ska finnas öppna gräsytor för till exempel bollsport och lek (Berggren-Bärring & Grahn, 1995). Gräset skall vara klippt. Gräsytorerna kan också upplevas som kala, oskyddade och ödsliga.

Karaktären SAMVARO kännetecknas av en stark social aspekt (Berggren-Bärring & Grahn, 1995). Hit går man för att roa sig och träffa andra människor. Karaktären får gärna inkludera till exempel caféer och scener för framträdanden. Kulturella inslag så som blomsterarrangemang och andra utsmyckningar är viktigt. Den här karaktären bör ligga centralt placerad i staden, och människor vill helst inte ha den så nära inpå sin bostad.

Karaktären RYMD innefattar känslan av att komma in i en annan värld (Berggren-Bärring & Grahn, 1995). Området ska kännas stort, och fritt. Det ska vara lätt att ta sig fram där, och man ska kunna röra sig i det utan att direkt stöta på gränser eller hinder. Området får gärna ha naturprägel.

Karaktären LUSTGÅRDEN (eller VISTE) inkluderar trygga platser där barnlek är uppmuntrad/tillåten, därmed inkluderas lekplatser. Karaktären innefattar alla ställen där barn tillåts leka och busa och interagera med miljön (Berggren-Bärring & Grahn, 1995).

KULTUR/HISTORIA innefattar markörer på mänsklig brukan och påverkan (Berggren-Bärring & Grahn, 1995). En viktig aspekt är att platsen är utsmyckad med blommor, statyer eller fontäner. Det kan också vara runier eller andra tecken på att människan nyttjat platsen. Den sociala aspekten är här mindre än i karaktären SAMVARO

Enligt (Berggren-Bärring & Grahn, 1995) innehåller karaktären VILD miljöer där man uppfattar naturen som orörd. Besökaren ska känna det som om stigar och vegetation uppkommit på egen hand. Karaktären VILD kan upplevas både som lite skrämmande, och som mer trygg, beroende på med vems ögon platsen betraktas. Det är i detta spänningsförhållande som man hittar äventyrlusten och upptäckarglädjen. En alltför trygg och bekant plats blir inte lika intressant att utforska, där måste finnas ett visst mått av mystik.

Jag har via platsbesök noterat de i analysen ingående parkernas egenskaper, vilka jag sedan tolkat via Nordhs (2010) nycklingssystem. Platsbesöken genomfördes under våren 2007.

INVENTERING AV FÄLTSKIKT

Fältskiktet är en av de aspekter som gör Holmbergska tomten unik och ett av dess högsta värden. Därför ville jag gärna göra en närmare undersökning av vad som egentligen växte där, och i hur stor omfattning. Den april 2008 genomförde jag således en inventering av platsens fältskikt. Jag påpekar här att våren 2008 var varm, och kom tidigare än normalt. Till stöd för artbestämning använde jag böckerna "Den Nordiska Floran" (Mossberg & Stenberg 1992), "Vårfloran" (Mossberg & Stenberg 1999) samt "Svensk Flora" (Almquist et al. 1994).

Inventering av rutor

Holmbergska tomten delades upp i rutor om 5x5 meter (Liljelund & Zetterberg, 1987). På kanterna uteslöts rutor som låg mera än till 50 % utanför tomtens gräns. Totalt räknades 549 rutor. Av dessa valdes 10 % (55 st) av en slumpgenerator.

Jag gjorde en notering som beskrev rutan och dess närmaste omgivning rent allmänt. Täckningsgraden (sett uppifrån) i dessa rutor av örter, gräs och eventuell mängd bar mark uppmättes och antecknades enligt följande tabell:

- + (betyder förekomst av)
- <1 %
- 1-10 %
- 10-25 %
- 25-50 %
- 50-75 %
- 75-100 %

Jag valde denna tidpunkt under året därför att vårbloomningen är en av platsens största kvalitéer. Vid den här tiden är de flesta arter så pass utväxta att de går att identifiera, samtidigt som det är tidigt nog för att inte kirskaål och nässla ska ha vuxit sig för höga och dölja allt annan växtlighet. Den mycket varma och tidiga våren gjorde att vårstjärnorna snabbt hann blomma över innan datumet för inventeringen. Därför måste reservation måste göras avseende arterna *Chinodoxa forbesii* och *- gigantea*. Bladen påminner mycket om *Scilla siberica* vid en översiktlig titt då de inte blommar. Det är ju inte möjligt att undersöka varje blad individuellt, och jag kan ha missat enstaka exemplar. De växer huvudsakligen i några få täta bestånd i parken. För att bli säker på arternas och hybridens utbredning bör man undersöka platsen då de blommar.

Okända örter, som inte kunnat nycklas, har beskrivits som "ört 1", "ört 2" o.s.v. Gräsen har inte artbestämts. Murgröna (*Hedera helix*) har här räknats till fältskiktet fastän den egentligen är en krypande/klättrande lignos.

Artinventering

Här har jag nedtecknat alla arter av vårbloommande växter, som jag kunnat finna på Holmbergsska tomten. Artinventeringen utfördes genom 2 platsbesök under April 2008. Jag gick omkring på tomten och försökte täcka alla delar av denna, under ca en timmes tid, och nedtecknade under tiden alla olika vårbloommande växter jag hittade.

INVENTERING AV TRÄD- OCH BUSKSKIKT

Till stöd för artbestämning använde jag böckerna "Den Nordiska Floran" (Mossberg & Stenberg 1992) samt "Svensk Flora" (Almquist et al. 1994).

Jag har valt att använda mig av snittläggning för att förstå och illustrera platsens vegetation. Det första 3 snitten tecknade jag våren 2007. Men eftersom jag har haft ett uppehåll i arbetet med Holmbergsska tomten, hade jag nu möjlighet att gå tillbaka till samma ställe, och göra ett till, jämförande snitt, våren 2014. Detta för att skaffa mig ytterligare en inblick i vegetationens succession, som är stadd i snabb förändring.

Strukturinventeringarna genomfördes innan träden fått löv på våren, för att träd och buskar skulle gå att avteckna. Efter platsbesök delade jag översiktligt in vegetationen i 3 områden i vilka vegetationen hade liknande struktur. I varje sådant område lade jag ut ett måttband på marken, 50 m långt, på ett ställe som jag bedömde var representativt för området. Jag skissade sedan av alla träd och buskar, som stod utefter måttbandets dragning på 50 cm yta ifrån måttbandet. (Här måste jag reservera mig gällande snittets absoluta rakhet, eftersom det var omöjligt att lägga ut måttbandet helt rakt, i den täta vegetationen). Även art har antecknats på skissen. Jag har dock utelämnat små individer, som var mindre än 1,5 m höga (2007) och mindre än 2 m höga (2014). Detta eftersom det hade gjort skisserna mindre läsbara.

INVENTERING AV SKYDDSVÄRDA TRÄD

Jag har använt mig av en metod som kallas "Aha-metoden" (Sörenson, 2008). Användande av metoden innebär att man även med ett otränat öga kan göra en översiktlig bedömning av enstaka trädets vedentomologiska potentiella naturvärde. Jag har, med hjälp av kikare, gått igenom de större, samt de äldre träden ett och ett på Holmbergska tomten och fört in dessa i klassificeringssystemet som metoden tillhandahåller.

Ingående klasser:

Klass I-träd: Högsta bevarandeprioritet. Sällsynt.

Klass II-träd: Hög bevarandeprioritet.

Klass III-träd: Viss bevarandeprioritet.

Klass IV-träd: Ingen bevarandeprioritet. Omfattar yngre friska träd*.

Klass R-träd: Varierande bevarandeprioritet. R står för "Reserv". Klass R-träd omfattar bl.a. friska, äldre, grövre lövträd som inom en tidsperiod om 20-100 år beräknas ersätta dagens klass I till III-träd.

*Eftersom de unga/medelålders träden på Holmbergska tomten inte är inmätta sedan innan, och dessa träd i regel inte har någon särskild bevarandeprioritet, har jag av tidsskäl uteslutit den här kategorin ur min inventering.

PLATSENS LANDMÄRKEN, STRÅK, NODER och GRÄNSER

Platsens arkitektoniska element, anlagda eller inte, har betydelse för platsens identitet, för upplevelsen av, och orienterbarheten på platsen. För att utreda vilka viktiga ingående element som finns på Holmbergska tomten har jag använt mig av Kevin Lynch's metod för landskapsanalys (Lynch, 1986).

I metoden ingår identifikation av följande viktiga landskapselement:

paths - stigar

edges - gränser

districts - områden

nodes - noder

landmarks - landmärken (lätt identifierade element som bidrar till god orienterbarhet)

INTERVJUER

Jag har genomfört 4 kvalitativa intervjuer för att bättre förstå platsens förutsättningar. Som stöd i arbetet har jag studerat boken "Intervjumetodik – Den professionellt genomförda intervjun" (Lantz, 1993).

Jag har valt att arbeta med kvalitativa halvöppna intervjuer på grund av att de är en bra början i arbetet med att förstå platsens funktion, dess värden och nackdelar. I den kvalitativa intervjun får informanterna själva finna, och sätta ord på viktiga aspekter, kvalitéer eller problem (i motsats till en enkät, i vilken frågeställningarna är på förhand givna, och som mäter **mängd** snarare än finner **innehåll**) (Lantz, 1993). I och med att intervjuerna är öppna, behöver jag inte i förväg definiera och namnge vad som är viktigt och inte viktigt, och därigenom riskera att få fel fokus och svar som kanske inte rättvist belyser verkligheten utifrån hur informanten uppfattar det (Lantz, 1993).

3 aktörer valdes ut. Jag ville ha en stor spridning av svar på mina frågor, och finna så många aspekter som möjligt gällande platsen. Därför valde jag aktörer som jag trodde hade olika infallsvinklar på ämnet, samtidigt som de allihop torde ha ett potentiellt intresse (brukar- eller yrkesmässigt) av platsen.

Aktörerna var:

- 1) Boende i området
- 2) Personal på skola eller förskola i området
- 3) Anställd på Lunds park- och naturkontor, Enhetschef Park
- 4) Anställd på Lunds park- och naturkontor, Kommunekolog

Jag valde att intervjua 2 personer anställda på olika befattningar på Lunds kommun, därför att jag ville undersöka om det fanns några skillnader i, hur de olika disciplinerna ("Park" kontra "Ekologi") såg på mitt studieobjekt Holmbergsska tomten.

Jag fann mina informanter genom:

- a) telefonkontakt med Karl-Oscar Seth, Stadsträdgårdsmästare på Lunds kommun, som skickade mig vidare till informant 3 och 4.
- b) via privata kontakter (informant 1).
- b) via rundringning till förskolor i området (informant 2).

Två av informanterna (den Boende och Förskolläraren) valde att vara anonyma, och två (Kommunekolog samt Enhetschef Park), samtyckte till att delta öppet.

Intervjuerna var av halvöppen typ, med öppna frågor som var i förväg nedtecknade. Den intervjuade ombads att prata fritt, associera, resonera och diskutera självständigt kring varje fråga. Här valde jag en intervju av en halvöppen typ (eller riktad öppen typ), därför att jag ville ha möjlighet att styra informanten till att diskutera kring de i förväg fastställda huvudfrågorna (Lantz, 1993). Intervjuerna spelades in, för att sedan avlyssnas och transskriberas ordagrant. Vissa enstaka (talspråks-) ord har dock utelämnats, när sammanhanget i texten annars riskerat att gå förlorad.

LITTERATUR- STUDIE

ÖVERSIKTLIG LITTERATURSTUDIE

VARFÖR BEHÖVER VI NATUR?

Det finns många exempel på forskning som stöder att vistelse i gröna miljöer har hälsobringande effekter. Ulrich (1993) menar att människan är genetiskt anpassad för ett liv omgiven av natur. Sedan miljontals år har vi varit helt beroende av naturen för vår överlevnad, och det har satt sina spår. Människan är inbyggt positiv till miljöer där hennes överlevnadschanser är som störst, liksom hon instiktivt är negativt inställd till element i naturen som kan göra henne illa, så som till giftiga ormar. Bland annat innebär det att vi generellt tycker om platser med träd, och närhet till vatten. Då vi inte får vistas tillräckligt i naturen, som vi är anpassade för, får detta negativa konsekvenser. Bland annat försämras vår förmåga att återhämta oss från stress. Kuo (2003) har funnit att grönska, och speciellt träd, är mycket viktiga för att människor ska vilja nyttja en utemiljö. I en studie fann hon att bostadshus som var omgivna av trädbevuxna tomter och ytor hade mindre brottslighet, både egendomsbrott och våldsbrott, de boende trivdes bättre och kände större gemenskap med sina grannar. Kuo (2003) fann också, att ju mer träd, desto bättre fungerade utemiljön (upp till 54 träd/ha). Sambandet kan beskrivas enkelt med följande positiva spiral: Träd skapar goda utemiljöer som människor trivs i: De boende är ute mer: De får fler kontaktytor och träffas därför mer: De interagerar med varandra och delar resurser: De utvecklar gemensamma normer för beteende och leder därigenom till ökad samhällstillhörighet och brottsprevention. En annan aspekt som Kuo (2003) belyste var att det ofta förekom varningar från polis och myndigheter, och att man i dessa menade att en utemiljö med mer vegetation gör att de boende känner sig mer otrygga. Det visade sig inte stämma i Kuo (2003) undersökning. Boende i hus med mer trädbevuxna tomter var överlag mer trygga än boende i hus med kala gårdar. Nu är det dock på sin plats att påpeka att Kuo (2003) studerade TRÄD specifikt, hade undersökningen gällt vegetation som var tät vid marknivån och ogenomsiktig, kanske resultatet angående trygghetsfaktorn utomhus hade blivit annorlunda.

Det finns ett samband mellan närhet till gröna rekreationsmiljöer och stadsbornas hälsa, både i fråga om fetma och stress men även hur bra man trivdes att bo på just den platsen (Björk et al., 2008). Avståndet från bostaden till den gröna rekreationsmiljön var avgörande för hur stor hälsoeffekt den hade. På 100 m avstånd mellan bostad och grön rekreationsmiljö uppmättes höga hälsovärden, på 300 m fanns de kvar, men de var betydligt lägre. Författarna tycker att detta motiverar att man ser över även de mindre ytor, som kan komma i fråga som grönområden. Det duger alltså inte att försöka kompensera brist på grönytor i människors närmiljö med stora påkostade parker längre bort.

Mitchell & Popham (2008) utförde en mycket omfattande undersökning gällande relationen mellan hälsa, ekonomisk utsatthet och boendemiljö. Mitchell & Popham (2008) utgick ifrån att grönområden främjar fysisk aktivitet. Aktivitet i sin tur betyder motion, och motion betyder bättre hälsa. De utgick även ifrån att just motion i gröna miljöer har ett mervärde, i och med att vistelse där reducerar stress och sänker blodtrycket. Låginkomsttagare motionerar överlag mindre, än hög-

och medelinkomsttagare, kanske för att de i högre grad bor på platser som inte främjar motion. I övrigt finns ingen forskning som tyder på att låginkomsttagare skulle vara mindre BENÄGNA att motionera, om tillfälle gavs. Följdaktligen, trodde Mitchell & Popham (2008), borde låginkomsttagare som bor i gröna miljöer ha bättre hälsa, än de som bor i mindre gröna miljöer. Man mätte hälsan med hjälp av ett dödlighetsmått, både allmän dödlighet och dödlighet i några specifika sjukdomsgrupper. Att boende i gröna områden hade lägre dödlighet, även låginkomsttagare, visade sig stämma i undersökningen. Det framkom också, att dödligheten var mer jämnt utspridd mellan hög-, medel-, och låginkomsttagare, i områden där alla hade stor tillgång på grönytor. Då tillgången på grönyta minskade, ökade skillnaden i dödlighet jämfört mellan inkomstgrupperna; låginkomsttagare var alltså mer känsliga för försämringar i utemiljön.

STADSNATUR I PRAKTIKEN

Så kanske är det viktigaste av allt, att ta reda på VAD stadsborna vill ha ut av stadens gröna platser, så att man får folk att vilja komma dit. För det finns inget klart samband mellan hur stor parkareal en stad har, och i hur hög grad den utnyttjas. I en rapport av Berggren-Bärring och Grahn (1995) jämfördes 3 städers parkanvändning. I rapporten fann man, att den staden som hade den allra största parkarealen, även hade störst parkbesöksfrekvens. Annars skulle man kanske tro, att staden med den minsta ytan park, borde ha flest användare per kvadratmeter parkmark – det borde blivit trångt i parkerna - men så var alltså inte fallet. Det talar för att det gäller att tänka till då man planerar, designar och sköter parkmarken, för att få så många brukare som möjligt, att göra så många besök som möjligt. Vi vet att besök i stadens grönytor är nyttigt för välbefinnande och hälsa – det ligger alltså en bred samhällsnytta i att locka fler besökare, och oftare, till parkerna.

En studie gjordes i Leuven, som är en Holländsk stad, utmed en gradient från innerstadsbor till de som bor i stadens utkant. Studiens författare ville undersöka segmentets användande av två sammanhängande skogsparker (Roovers et al., 2002) De fann, att den typiska parkbesökaren var en man (67 %) i åldern 31-45 år, med högre utbildning. Besökarna spenderade sin tid i parken genom att i huvudsak ta en promenad (48 %) eller att ta en cykeltur (29 %). Skälet till att besöka parken var av hälsoskäl (64 %), avslappning (47 %) eller att njuta av naturen (36 %). Vidare fann studien att besökarna föredrog blandskog (56 %) med varierad struktur (79 %). Barrskog var inte lika populärt. Besökarna föredrog även kuperad terräng framför plan mark. Vad gällde infrastruktur tyckte 89 % av besökarna att det var motiverat att sätta upp skräpkorgar, medan bara 18 % var intresserade av att ha kiosker och serveringar i parken. För övrigt var det just nedskräpning, som de flesta besökare tyckte var allra mest störande då det gällde upplevelsen av skogen.

De vanligaste motiven för att besöka en stadsskog i Amsterdam var: "to relax", "to be in nature" och "to escape from the city" (Chiesura, 2004). På frågan om vilka känslor som parkbesöket väckte var svaren: "freedom", "unity with nature" och "happiness" vanligast. Bell (2005) utförde en studie på ett brett genomsnitt av parkanvändare, som besökte olika typer av parker. Han fann att de vanligaste skälen till att man gjorde ett parkbesök var för motionens skull, för att njuta av naturupplevelsen, för att gå ut med hunden och för att slappna av/reducera stress. Bells (2005)

studie visade att parken bör vara av naturkaraktär för att tillfredsställa så många behov som möjligt, och även Bell (2005) visade att det fanns ett starkt samband mellan hur långt ifrån parken man bodde, och hur ofta man besökte den.

Grahn och Stigsdotter (2010) har forskat kring vilka aspekter i de gröna miljöerna vi människor föredrar generellt, och vilka vi särskilt letar efter, då vi söker återhämtning från stress. Studien visar att om man endast får välja en aspekt, är "natur" den enskilda egenskapen som gör störst allmännytta för besökarna. I aspekten "natur" ingår upplevelsen av naturkraften, en kraft som kontrasterar till "icke-naturen". I aspekten "natur" bör växtligheten verka vild och orörd, gräsytor bör vara ängslika, det får gärna vara lite terräng med kullar och backar, och där får gärna finnas möjlighet att göra upp en eld. Dock synes det allra bästa vara, om man kan kombinera flera olika aspekter i en och samma plats. I så fall bör man sikta emot aspekterna "natur", "artrik" och "tillflykt". Just då det gäller att reducera stress, är det bra om aspekten "social" inte är alltför framträdande i den gröna miljön. I Berggren-Bärrings och Grahns rapport (1995) framkom likaså att de vilda och artrika kvalitéterna hade stor lockelse på brukarna. Brukarna tyckte det var viktigt att det vilda inte såg anlagt ut, och att stigar och dylikt måste smälta in i miljön, så att de inte ger ett artificiellt uttryck. I rapporten anser man också att man behöver en yta på minst 30 ha för att erhålla den vilda kvalitén. Dock menar Konijnendijk (2012) att det går att skapa stora kvalitéter även på små vilda ytor i städerna – i fråga om ytan som behövs för att bibehålla kvalitén vild, är alltså forskarna inte helt ense. Grönrytans form fanns också ha betydelse i Berggren-Bärrings & Grahns (1995) rapport. Ju "flikigare" ytan var, desto mer svårläst var den, och ju mer ihopållna parkytan var, desto mer funktionell blev den. Det var särskilt tydligt i parker som var av den mindre modellen – under 1 ha. Man fann också att det var svårare att skapa intressanta miljöer i städer anlagda på gammal jordbruksmark, pga den platta terrängen. I sådana städer var det ännu viktigare att spara på uppvuxen vegetation där man kunde finna den, eftersom den bidrog till att skapa karaktär, och dessutom ofta till ett billigt pris.

Ses *vild natur* i staden som någonting positivt, eller som ett tecken på förfall? Rink (2012) gjorde en studie med ett blandat segment av brukare. Han ville ta reda på hur termen vild uppfattas i staden. I studien framkom, att stadsborna gärna såg vild natur även inne i staden, men att acceptansen var kopplad till att det skulle gå att ANVÄNDA platsen, stadsborna sade sig också vilja se konkreta mål med att låta platser beväxas fritt. Det kunde vara både designmässiga och ekologiska motiv, men det var tydligt att stadsborna ville känna att någon brydde sig om den vilda naturen, och hade en utstakad plan för denna. Konijnendijk (2005) skriver att den vilda stadsskogen inte alls behöver vara lik den "ursprungliga" skogen - det är inte det som avgör om den ska fungera bra som rekreativmiljö eller inte. Eftersom människor har så många olika preferenser kring vad som anses som vilt och natur torde det även finnas utrymme för att skapa många olika sorters platser. Man bör utnyttja det faktum att gränsen kring vad som upplevs som vild natur, i högsta grad är flytande. Med den angreppsvinkeln finns det rum för många olika typer av naturmiljöer i städerna, och det bör vara en mer flytande övergång mellan det som är lite mer skött och ansat och det som är mer vilt. Vi har i och med detta friheten att skapa fritt och anpassa oss efter rådande omständigheter. Kort sagt, vi ska se det som någonting positivt.

Man bör inte måla in sig i ett hörn genom att enbart godkänna ursprungliga biotoper som "äka natur". Gobster (2012) tycker också att vi borde ta bättre tillvara på möjligheterna istället för att se

problemen. Det är bättre att betrakta den natur, som uppkommer spontant i städerna, som naturens uppfinningsrika sätt att lösa de – ibland svåra - utmaningar som vi gett henne. Rebele (1994) menar även han, att det är mycket viktigt att lokalisera, bevara och skydda platser med värdefull natur i städerna, särskilt eftersom mänskligheten i allt högre grad blir urbaniserad. Den spontant uppkomna naturen inne i städerna kan också vara nog så värdefull, inte bara ur rekreationssynpunkt. Enligt Alvey (2006) har stadens gröna miljöer, och i synnerhet stadens trädbevuxna ytor, ofta ett större ekologiskt värde än vi kanske tror. Urbana gröna ytor kan ha en mycket hög biodiversitet – i vissa fall till och med högre, än liknande ytor på landsbygden.

Men man behöver också hålla i minnet att vara tydlig i kommunikationen med allmänheten då man arbetar med vild natur i staden. Bauer (2012) varnar för problem som kan uppkomma då välmenande yrkesverksamma vill skapa vild natur i städerna. Projekt där grönområden lämnas att utvecklas fritt utan skötselåtgärder och där mål och idé inte tydligt kommuniceras till allmänheten riskerar att få dålig acceptans hos dess brukare. Vi kan inte förlita oss på begreppen, som ibland verkar mer förvirrande än klargörande. Det kan vara en hårfin gräns mellan en plats som lämnats till "fri utveckling" och en plats som verkar helt övergiven, där det sistnämnda inte har en positiv klang för någon. Samma problematik uppmärksammar även Kaplan et al. (1998), och Bell (2005): man får inte gå över gränsen för hur mycket "vildhet" människor kan tåla, innan man börjar stöta bort besökare, snarare än attrahera, även om detta förstås också är mycket individuellt. Men platser behöver ha en viss grad av igenkännande, annars tenderar människor att förkasta dem (Kaplan et al., 1998). Ett viktigt designelement är platsens överskådlighet. Ett mycket tätt buskage, till exempel, verkar fränstötande för många, eftersom det är både ogenomträngligt och svåröverskådligt. Samtidigt får man inte designa bort alla intressanta element – det måste finnas något att upptäcka och fascineras av, något bortom kröken, en mystik, som kan locka besökaren vidare!

Ward Thompson (2012) diskuterar vad som är socialt accepterat beteende i dagens parker. Hon menar att vi till viss del lever kvar i en äldre parktradition där parkerna ansågs ha en uppbygglig och förfinande funktion. Arbetarklassen skulle i parkerna, genom möten med de högre stånden och dess kultur och belevade sätt, inspireras till att bli bättre samhällsmedborgare. Särskilt avgränsade, färdigställda platser byggdes för lek och sport. Än idag menar Ward Thompson (2012) att den här kulturen lever kvar, och att det på många ställen rynkas på näsan åt beteenden som inte anses passa in i normen. Särskilt barn och ungdomar blir diskriminerade då det gäller parkanvändning. Mindre barn som gräver och bygger kojor kan tyckas "förstöra" en park, och tonåringar anses överlag som fridsstörande. Vart finns då platserna där barnen och ungdomarna accepteras? Ward Thompson (2012) menar att barn och ungdomar behöver oorganiserade, tåliga, platser, för oorganiserade lekar och aktiviteter. Inte minst yngre barn har ett särskilt stort behov av att få interagera med naturen – handgripligen! Då barnen blir äldre är en viktig del i utvecklingen att få tillåtas att testa sina gränser, att få prova på lite lite fara. Eftersom vi människor i allt högre grad bosätter oss i städerna finns ett stort behov av att tillhandahålla tillräckligt robusta platser, där barn och tonåringar kan få tillåtas interagera med naturen.

Utemiljön är mycket viktig för barnen, för deras motoriska och mentala utveckling. Ericsson et al. (2009) menar att barn bör ha tillgång till vildvuxen, gärna kuperad, naturterräng med möjligheter att träna på att krypa, hoppa, åla och klättra. Sådan "naturlek" är essentiell för barns utveckling av

kroppstyrka, balans och motorik och även avgörande för koncentrationsförmågan. Då det gäller barnens basbehov behövs inte påkostade lekredskap. Det räcker med buskar, träd och terräng (Ericsson et al., 2009). Trafiken utgör dock ett stort hinder för barns möjligheter att ta sig till lek- och naturområden, varför det redan i planarbetet är mycket viktigt att ha detta i åtanke. Även Skår & Krogh (2009) har i sin intervjuundersökning sett, att just trafiken ansågs som en riskfaktor av många föräldrar. I undersökningen ville man titta närmare på hur barns användande av sin närutemiljö förändrats under ett par generationers spann. Man fann att barnen idag i högre grad lekte inomhus, eller deltog i organiserade aktiviteter, jämfört med förr. Nutidens småbarnsföräldrar uttryckte en ambivalens till barns "fria utelek" - man ville egentligen låta barnen leka mer fritt och kreativt, men dels var man rädd för riskerna med att låta barnen leka ute själva – trafiken, möten med obehagliga människor, olycksrisk mm – och dels upplevde man att det fanns en statusmarkör i att låta barnen delta på många olika organiserade aktiviteter, det var "svårt att säga nej". Vuxenvärlden är således en mycket viktig faktor i barnens möjligheter att leka fritt – vuxna styr idag i högre grad över barnens fritid, än som var fallet för 20, 30 och 40 år sedan.

VILD NATUR - BEGREPPET

Som man frågar, får man svar, heter det. Men frågar man flera olika personer får man också flera olika svar. Så också på frågan om vad som egentligen ska gälla som *vild natur*.

En snabb sökning på ordet *vild* (natur) på olika svenska synonymordlistor ger orden: otämjd; förvildad; fri; opåverkad av kulturen; ödslig; öde; otyglad. Det låter kanske rimligt i de flestas öron. Men då vi kommer till en värdering av mängden vildhet i specifika miljöer går meningarna isär. Forskning visar på, att människor har sin egen, alldeles personliga uppfattning om vad det är, som egentligen karaktäriserar vild natur. Till exempel har Lutz et al. (1999) klargjort att stads- och lantsortsbornas uppfattning om vad som är vild natur skiljer sig markant åt. Stadsborna tyckte överlag att fler miljöer kunde kallas för vilda, än vad lantsortsborna ansåg. Man kan tänka sig att det har att göra med att lantsortsbor i högre grad arbetar och verkar i naturen och att de därför såg större delar av den som sin arbetsplats och hemmaplan, mer än någonting "ödsligt och otyglat".

Uppenbarligen spelar personliga referenser stor roll då man avgör vad som är vilt och inte. Därifrån är det inte långsökt att tänka sig att det kan finnas ett glapp mellan vad den breda allmänheten, och vad yrkesverksamma, tycker är vild natur. Traditionellt anger man i yrkeskretsar ofta platsens förväntade vegetationsklimax som den potentiella naturliga vegetationen. Enligt Ellenberg (1989) torde det i större delen av Skåne vara bokskog, eller blandskog bestående av ädla lövträd. Problemet är att det inte finns särskilt mycket sådan skog i Skåne. Problemet kan alltså uppstå om man håller den här "urskogen" som ideal och därigenom förkastar allt, som inte passar in i mallen.

Det finns forskning som talar för att vi bör tillåta mer vild natur i städerna. Konijnendijk (2012) belyser människans fascination inför det vilda. Han förklarar vår fascination med att vi å ena sidan beundrar och dras till vildheten, å andra sidan kan komma att frukta den. Han anser att människan har ett behov av att uppleva den här fascinationen, som består av beundran, hänförelse, och

ibland också ett mått av rädsla. Det här med rädsla är något många käner igen. Vem har inte hoppat till under en skogspromenad, för att det plötsligt prasslar till på marken, där man ska sätta ner foten? Konijnendijks (2012) resonemang rimmar bra med Kellert & Wilsons (1993) som också anser att människor har både positiva och negativa, instinktiva responser på olika element i naturen, och att vi behöver uppleva de här sinnesintrycken. Konijnendijk (2012) menar också att den vilda naturen måste komma närmare människorna, och att det inte är storleken på ytan som är viktigast, utan dess accessabilitet. I detta delar han helt Björks et al. (2008) uppfattning om att närheten till det gröna är helt avgörande. Frågan är, återigen, vad stadsborna uppfattar som vild natur.

Kowarik (2005) tycker att vi ska se på vild natur i städerna med prospektivt angreppssätt, istället för ett retrospektivt. Med det menar han att vi bör sätta nollpunkten till IDAG. Istället för att nostalgiskt (retrospektivt) önska oss tillbaka till en ursprunglig, jungfrulig natur, orörd av människan, bör vi istället fråga oss vad platsen har för förutsättningar att erbjuda oss något bra i framtiden (prospektivt). Vi kan ju ändå inte vrida klockan tillbaka. Så varför inte istället blicka framåt? Kowarik (2005) anser att vi bör fokusera på platsens framtida förutsättningar att fungera som ett självregulerande system. Med ett sådant synsätt menar Kowarik (2005) att även vitt skilda platser blir jämförbara, och att vi bättre kan värdera deras för- och nackdelar. Det blir i och med detta lättare att motivera beslutsfattare att satsa på utveckling av nya, spännande gröna miljöer som man finner värdefulla (om än inte alltid så konventionella) som kan vara till glädje och nytta i framtiden.

Svårigheterna i att etikettera de okonventionellt vilda platserna diskuterar Qviström (2012). Vad ska man sätta för etikett på en plats, som varken är det ena eller det andra, utan tillhör en helt egen kategori? Vad gör man, om platsen varken passar att inordnas under kategorin "park" och inte heller under kategorin "natur"? Med just benämningen av ytan följer automatiskt andra viktiga attribut, så som tilldelande av resurser för skötsel, bevarandeskydd etc., och därför är den betydelsefull. I den stundtals stela byråkratin som omger plan- och byggnadsprocesser blir det arbetsamt och svårt att i varje steg av projektet behöva förklara sig och motivera sig, om man väljer en annan etikett, och inte inordnar sig i redan befintliga kategorier som alla inblandade redan känner till (Qviström, 2012).

Relationen mellan människorna, staden och naturen är inte så lätt att beskriva, och värdet av samspelet mellan dessa aktörer är heller inte så lätt att värdera (Tzoulas et al. 2007). Relationerna är komplexa, och det behövs en beskrivande modell för att underlätta tvärvetenskaplig forskning. Tzoulas et. al. (2007) har försökt underlätta för vidare forskning på området genom att ta fram en modell för hur man kan tydliggöra sambandet mellan alla de faktorer som spelar in i samspelet människa/stad/natur. Författarnas modell kan användas i både liten (lokal) och stor (regional) skala, vilket gör den flexibel och lätt att applicera på olika typer av förhållanden. Författarna anser också att betydligt mer forskning, inom många olika discipliner, är nödvändig, om grönstrukturen ska få ett erkännande som en stark hälsofaktor.

FALLSTUDIE

På 1200-talet gjordes Lunds stad till Nordiskt ärkebiskopssäte. Med detta följde klosterverksamhet och lärosäte. Runt staden byggdes stora vallar av jord och lera, och på dessa satt ett befästningsverk av vassa träpålar. Vallarna utgjorde ett effektivt hinder för plundrare och andra fiender. Vid stadspportarna hade man tullar där in- och utresande handlare fick betala skatt. Än idag finns rester kvar av vallarna, i stadsparken bland annat (Lunds Bevaringsprogram, 2013).

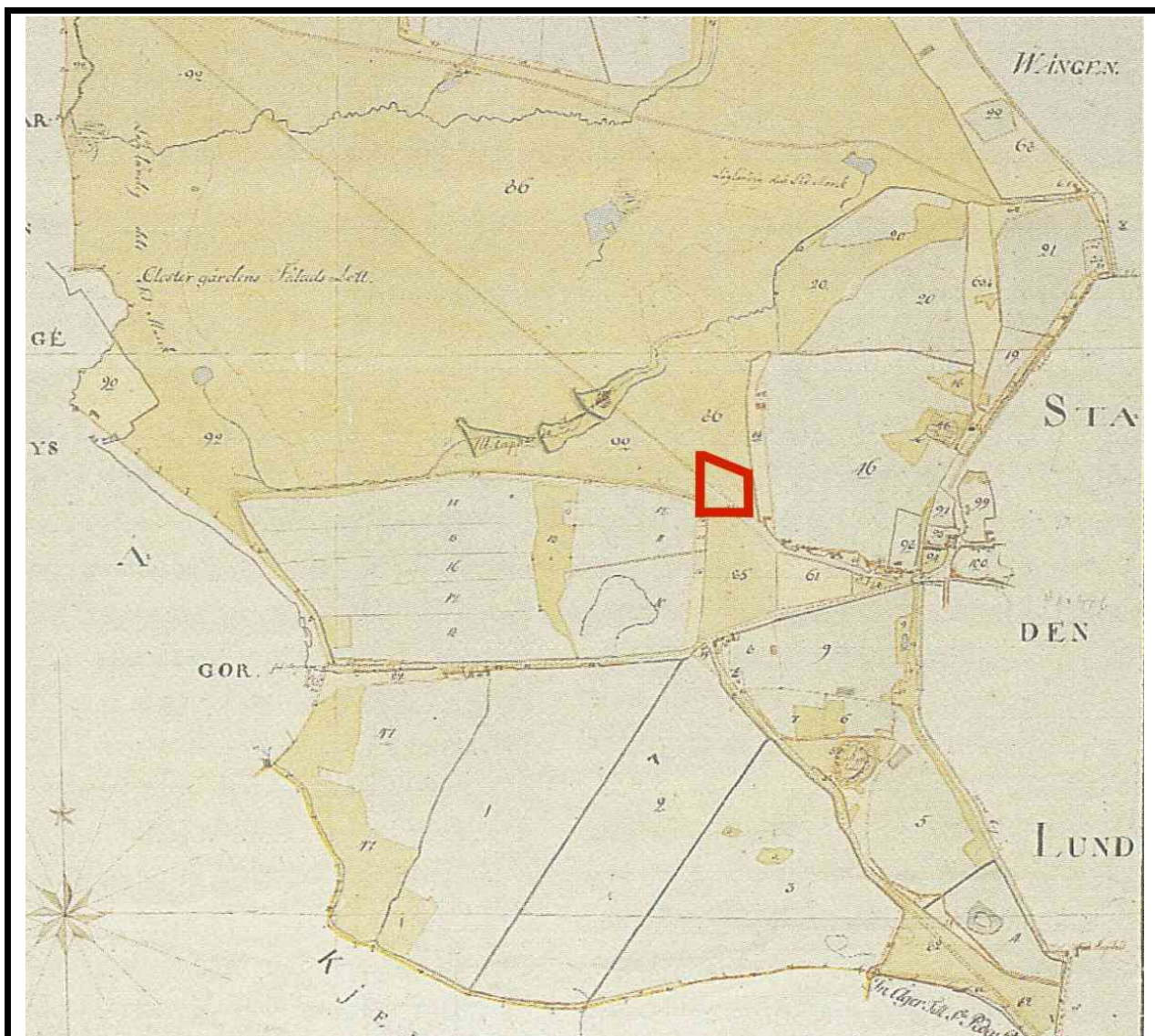

Illustration 2: Utsnitt från "Charta Öfver Closter-Fäladen Med Därigenom Belägne och Tillgränsande In Ägor uti Hertigdömet Skåne", 1790 (© Lantmäteriet).

Till höger i bild ser man Lunds stadsgräns – stadsvallarna. Platsen där Holmbergskan tomt idag ligger är markerad i rött.

Under slutet av 1800-talet sålde staden det mesta av fälads- och lertäktsmarken väster om staden. År 1876 köpte herrarna Carl Holmberg och Ivar Blomberg marken som idag utgör Holmbergskan tomt. Platsen var obebyggd och omgiven av stengårdsgårdar. En kort tid därefter köpte Holmberg även Blombergs halva av tomt, och uppförde därefter ett sommarhus som kom att kallas Carlsro, till sig och sin familj (Ill. 3). Bredvid huset fanns även ett enklare trähus som användes som trädgårdsmästarebostad. På vinterhalvåret bodde familjen Holmberg inne i Lund i sitt

hus vid Bantorget ungefär 700 meter från Carlsro (Ryding, 1996).

På Häradsekonomska kartan från 1910-15 kan man se det stora sommarhuset (Lantmäteriet, 2014). Men Carlsro fick dock inte stå i särskilt många år, och orsaken till detta är oklar. Sommarnöjet omvandlades till ett fullskaligt trädgårdsmästeri. Ett enklare trähus fanns vid den här tiden på tomten, förmodligen bodde där trädgårdsmästaren med familj. Från och med 1917 fanns det växthus både öster och väster om trädgårdsmästarebostaden (Ryding, 1996). På "Prickkarta över befolkningens fördelning i Lund" (1935) finns utritat 5 mantalsskrivna personer boende på Holmbergska tomten, detta kan förmodas vara trädgårdsmästaren och hans familj. På en stadsutvecklingsplan från 1938 (Statens reproduktionsanstalt, 1938) finns det mindre trädgårdsmästarhuset fortfarande markerat. Även detta hus revs dock då tomten klövs mitt itu genom byggandet av Fasanvägen. Växtligheten som idag finns på platsen har antagligen utvecklats i stort sett fritt från vegetationen som fanns vid den här tidpunkten.

Illustration 3: På ett vykort över källbacken på idrottsplatsen från ca 1895, kan man se det ståtliga sommarhuset Carlsro i bakgrunden. Foto lånat från Lunds bevarandeprogram.

1962 köpte HSB tomten och bebyggde marken väster om Fasanvägen, medan det som idag utgörs av Holmbergska tomten köptes av staden och avsattes för utvidgning av idrottsplatsen (Ryding, 1996). Någon idrottsplats blev det dock inte av Holmbergska tomten. Kanske på grund av visst motstånd från Lundaborna. Så här skrev en insändare när det 1976 fanns förslag på att anlägga fotbollsplaner och motionsslingor bland träden på Holmbergska tomten:

Sydsvenska Dagbladet 28/7 1976:

"Självklart ska träden på Holmbergska tomten bevaras. Men bevara också sly och buskar och reservera området för alla dem som vill umgås med naturen på nära håll.../...Det finns många Lundabor i olika åldrar som säkert skulle vilja gå längs en stig, för att uppleva naturen nära. Denna

promenad kan man inte göra på en kal vägsträcka eller bland stojande människor på en idrottsplats. Varför skulle Lund inte kunna reservera detta lilla område för den finaste aktiviteten av dom alla: att umgås med naturen på nära håll. Stigen genom parken kunde ge oss värdefulla och fina upplevelser: vårens första tussilago, vintergäck och sippor. Starens och bofinkens vårlåt. För att nu nämna något. Det talas om att träden ska bevaras. Självklart. Men också sly och buskar kan ha en uppgift att fylla. Givetvis kostar detta pengar. Men det satsas nog ensidigt när det gäller idrott av olika slag.

Naturvän ”

I en stadsplan för väster 3:1 (Stadsbyggnadskontoret, 1970), kan man se att tomten närmast Fasanvägen avsatts till park, och att resterande yta är prickad, alltså inte får bebyggas. 1983 planlades hela området som *Specialområde för idrotts-, rekreations- och ungdomsområde*. Men när 30-talet träd på tomten hotades av fällning i och med byggandet av en cykeltunnel under Fasanvägen 1999 höjde Lundaborna sina röster för att få behålla parken intakt. Namninsamlingar gjordes, oppositionspolitiker tog tillfället i akt, och debatten gick varm i media (Sydsvenska Dagbladet 17/8 1999; Sydsvenska Dagbladet 20/8 1999; Sydsvenska Dagbladet 25/8 1999; Sydsvenska Dagbladet 1/9 1999). Det blev till sist blev ingen cykeltunnel, utan en säkrare övergång med fartgupp över Fasanvägen istället.

Så här lät det i Sydsvenska Dagbladet 14/8 1999:

” För 25 år sedan flyttade jag till Väster. Sedan dess har jag dagligen gått och cyklat över Fasanvägen, men jag har aldrig sett någon olycka där. På våren blommar vintergäck, sippor och scilla i Holmbergiska trädgården. Området är det vackraste på väster. Häromåret tog man bort kolonilotterna vid Fasanvägen, hela trädgården skulle vara till glädje för de boende, när nya hus uppfördes vid Fjelievägen och Trollebergsvägen. Nära min bostad ska nu träden fällas och nästa vår ska ingen som passerar tunneln se några vårblommor. Samtidigt som vägbulor byggs på andra gator i Lund skall farten öka på Fasanvägen. De fem miljonerna behövs bättre för skolan, vården och omsorgen. Vi har nu åter blivit påmind om att för politiker finns inget som är heligt.

Västerbo som aldrig röstar mer ”

Holmbergiska tomten har blivit omgiven av staden, som har växt betydligt sedan tiden för Carlsros byggande. Den enda (kända) insats som har gjorts på platsen sedan Fasanvägens byggande är på senare år, då man blivit tvungen att ta bort döda och sjuka almar.

Numera kallar Lunds kommun platsen för ”naturpark”. I ett sammatrådesprotokoll från Byggnadsnämnden 2007 (Lunds Kommuns Byggnadsnämnd, 2007) beslutar nämnden att kvarstå vid att ”Holmbergiska trädgården”, som man här kallar den, ska vara fortsatt planlagd till *Specialområde för idrotts-, rekreations- och ungdomsområde*. Man menar att områdets bevarande som ”naturpark” inte hotas, därför att kommunen äger tomten och därigenom själv är garanterad dess bevarande. Möjligen kan man dock tycka att benämningen i detaljplanen klingar lite annorlunda.

PLATSENS LÄGE I STADEN

JORDART OCH KLIMAT

I den geotekniska rapporten som gjordes i samband med den föreslagna tunnelbygget 1999 (Blomberg, 1999) kan man läsa att jordarten på Holmbergsska tomten består av lermorän eller sandig lermorän med tegelrester. Moränmäktigheten är kring 60 m djup.

Klimatzonen anges till zon 1 (Riksförbundet Svensk Trädgård, 2007). Eller kanske till och med zon 0, eftersom klimatet är mildare i innerstaden.

LÄGE

Holmbergsska tomten ligger på stadsdelen "väster" i Lunds stad (Ill. 4 & 5). Stadsdelen väster avgränsas från centrala Lund genom järnvägsspåret med centralstationen, och norrut genom ett industriområde. Bebyggelsen på väster består mestadels av bostadsområden blandat med mindre affärsverksamheter, skolor, vårdcentraler med mera, som hör bostadsområden till. Stadsdelen började växa ordentligt utanför stadsvallen runt 1900-talets början och har sedan fortsatt bebyggas västerut (Ryding, 1996). Nu gränsar stadsdelen till byn Värpinge som numera ligger precis i stadens västra gräns. Stadsdelen gränsar också till Lunds centrum med västra stationstorget som beröringspunkt. Här kan man lätt ta sig över eller under spårområdet via centralstationen eller via gång- och cykelbroar.

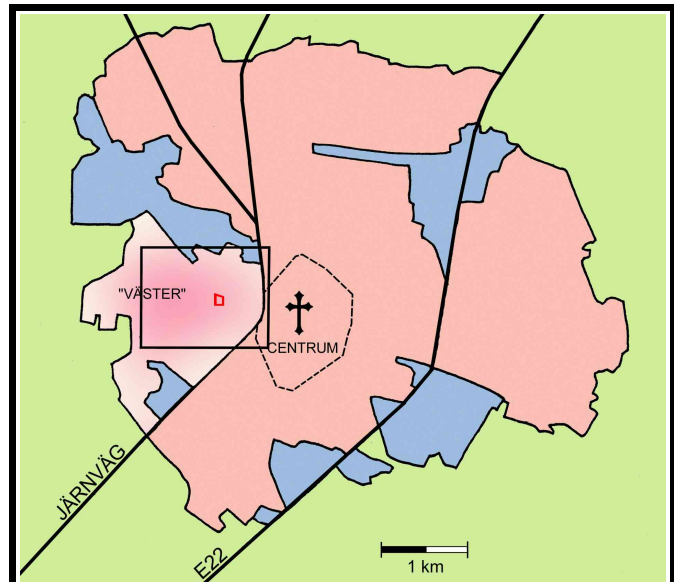

Illustration 4: LUNDS STAD - ÖVERSIKT

Rosa: bostäder, verksamheter
Blått: industri

Streckad linje anger Lunds centrum – den gamla stadsvallens dragning- med domkyrkan.
Fyrkanten anger utsnitt, se ill. 5.
Holmbergsska tomten är markerad i rött.

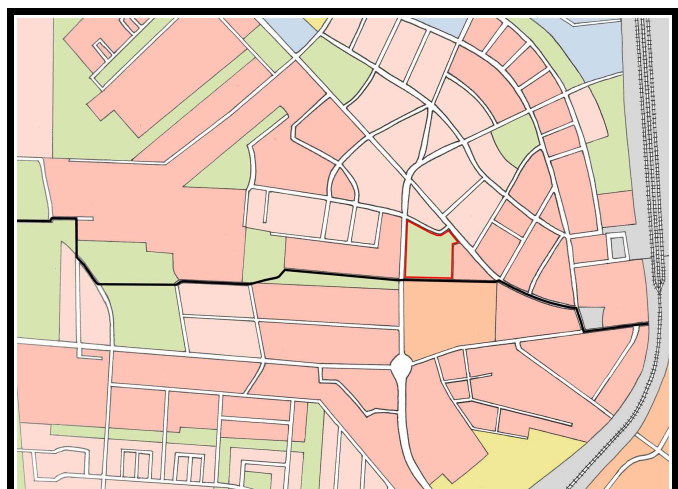

Illustration 5: UTSNITT LUND VÄSTER

Ljus rosa: Glesare bebyggelse – villor, radhus
Mörk rosa: Tätare bebyggelse – flerbostadshus, verksamheter m.m.
Grön: Park och naturområde
Blå: Industriområde
Gul: Koloniområde
Orange: Idrottsanläggningar
Grå: Järnvägsstation, spårområde, torg

Svart tjock linje: Huvudcykelled centrum - väster

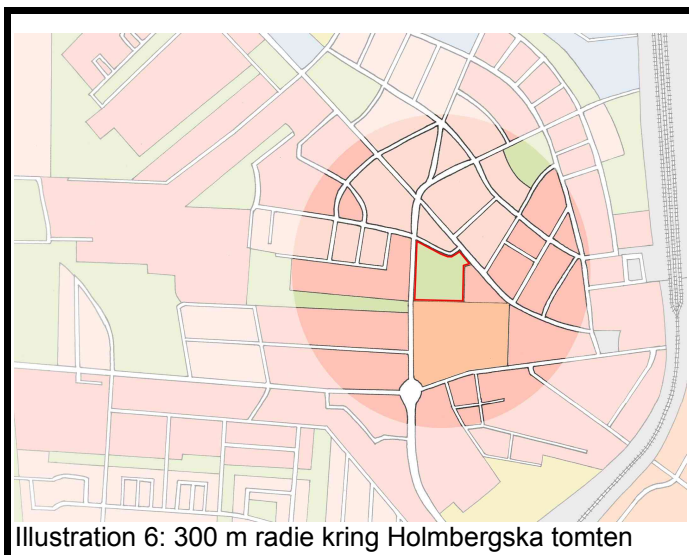

Illustration 6: 300 m radie kring Holmbergsska tomten

Kommunikationerna mellan väster och omgivande stad får trots järnvägsspåren, som bildar en viss barriär, ändå sägas vara ganska goda. Kommunen arbetar aktivt med att förbättra möjligheterna att cykla och gå (Tekniska Förvaltningen Lunds Kommun, 2014), vilket gör det mycket lätt att ta sig fram i staden både till fots och via cykel. Lunds kommun blev utnämnd till årets cykelfrämjarkommun 2012. På "Cykelkarta över Lund" (Tekniska Förvaltningen Lunds Kommun, 2013) kan man se att den huvudsakliga cykelleden mellan centrum och väster går precis förbi

Holmbergsska tomten, vilket torde innebära att här passerar ett stort antal cykelpendlare var dag. Övriga cykelvägar ansluter till huvudcykelleden norr- och söderifrån.

Även då det gäller stadsbuss har Holmbergsska tomten god nåbarhet. I och med att tomten ligger granne med Bollhuset och idrottsplatsen, finns hållplats så nära som 50 m från tomten. Vid Bollhuset finns även en stor parkering.

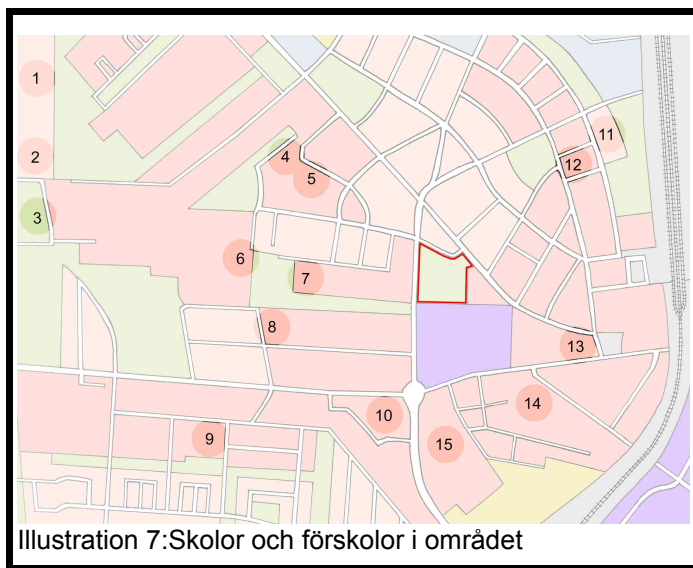

Illustration 7: Skolor och förskolor i området

Närheten är mycket viktig för utnyttjandegraden. Forskning visar att ju närmare en grönyta ligger, desto oftare använder man den. För att återknyta till Björk et al. (2008) i vilkas undersökning man utgått från 300 m som en sorts "maximimått" på hur långt ifrån hemmet en grönyta bör ligga för att göra verklig nytta ur hälsosynpunkt, har jag markerat en cirkel med 300 m radie (Ill. 6). Där syns att Holmbergsska tomtens cirkel är till 75 % fylld med bostäder.

Å andra sidan kan man kanske tänka sig, att om en plats har unika kvalitéer, kan

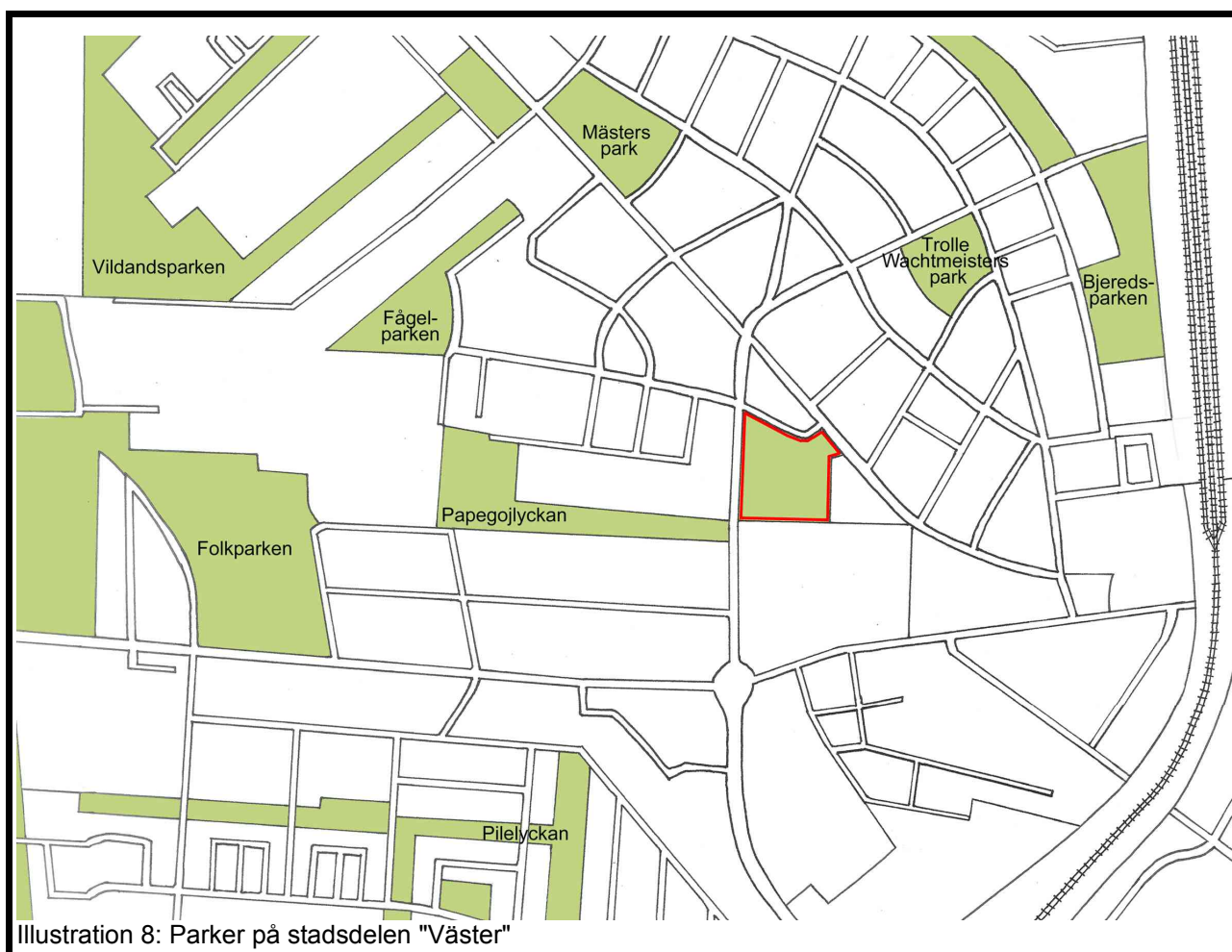
detta fungera som extra dragkraft och på så sätt locka besökare utifrån det absoluta närområdet. I så fall underlättas förstås detta om platsen har goda kommunikationer, vilket vi ovan visat att Holmbergsska tomten har. Man kanske inte åker tvärs över hela stan för att besöka en exakt likadan park som man själv bor granne med, men om där finns något unikt, så finns det ett motiv. Förutom de boende använder sig också skolor och andra verksamheter av parkerna. Som synes i Ill. 7 finns det till exempel 15 skolor och förskolor i platsens närhet – inom bekvämt gångavstånd (www.hitta.se).

ÖVERSIKTLIG ANALYS AV NÄRLIGGANDE PARKER

Då det gäller övriga parker i närområdet är det framför allt 8 som ligger inom rimligt gångavstånd från Holmbergsska tomten, se illustration 8. Förutom dessa 8 finns ytterligare 2 som ligger lite längre bort från Holmbergsska tomten, norr- och söderut (Patrik Rosengrens park samt Gustavshemsparken). De här 10 parkerna kan sägas ha ett gemensamt ansvar för att fylla västerbornas samlade dagliga behov av park och grönområden, utifrån närhetsprincipen.

För att översiktligt utreda parkernas möjligheter att tillfredsställa västerbornas behov, har jag analyserat dem efter ett nycklingssystem utarbetat av Helena Nordh i ett examensarbete från 2010 (Nordh, 2010). Helena Nordh tar i sitt nycklingssystem avstamp i de olika parkkaraktärer, som togs fram i Boverkets rapport 1995 (Berggren-Bärring & Grahn, 1995).

Nordh finner och använder sig av följande karaktärer: ARTRIK, ROFYLLD, ALLMÄNNINGEN, SAMVARO, RYMD, LUSTGÅRDEN, KULTUR/HISTORIA, VILD.

Analysen av de omgivande parkerna i närheten av Holmbergsska tomten (enligt Nordh, 2010 baserat på Berggren-Bärring & Grahn 1999) har visat att vissa parkkaraktärer är vanliga och finns i nästan alla parkerna, medan andra karaktärer bara förekommer i några få parker.

Nycklingen ger följande resultat för parkerna på stadsdelen väster (Ill. 8):

Vildandsparken:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats), RYMD
Folkparken:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats) KULTUR/HISTORIA, SAMVARO, ARTRIK
Fågelparken:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats)
Mästers park:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats)
Trolle-W's park:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats) KULTUR/HISTORIA
Bjeredsparken:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats).
Pilelyckan:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats)
Papegojlyckan:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats)
Patrik R's park:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats)
Gustavshemsparken:	ALLMÄNNINGEN, LUSTGÅRDEN (iordningsställd lekplats)
Holmbergska tomten:	ARTRIK, VILD, LUSTGÅRDEN (naturlekplats)

Nordh (2010) poängterar i sin studie att ställen, där barn uppmuntras leka, nästan enbart består av anläggningar med färdiga lekredskap. Det rör sig sällan platser där barn tillåts och uppmuntras till att leka aktivt med själva terrängen och vegetationen, även om detta är en egenskap som inkluderas i karaktären LUSTGÅRDEN. Holmbergska tomtens egenskaper som lekplats är av en helt annan typ, än i de övriga parkerna. För att markera den påtagliga skillnaden härvid noterar jag därför den som "naturlekplats" i den här analysen.

Vid första anblicken verkar det, i alla fall på väster, finnas ett överskott (eller i allafall mycket god tillgång) av karaktärerna ALLMÄNNINGEN och LUSTGÅRDEN i parkutbudet. I tabellen ovan syns att Holmbergska tomten sticker ut i karaktär på stadsdelen väster. Karaktären "ARTRIK" förekommer endast på 2 andra ställen, i Folkparken och i Trolle Wachtmeisters park. Karaktären "VILD" förekommer ingen annastans. Karaktären "LUSTGÅRDEN" förekommer talrikt, men ingen annastans i just den form (naturlekplats) som finns på Holmbergska tomten.

SAMMANFATTNING – HOLMBERGSKA TOMTENS LÄGE I STADEN

- I. Holmbergiska tomten ligger på en central plats i Lund med goda kommunikationer till omgivande stad.
- II. Kring Holmbergiska tomten ligger mestadels bostadshus, varav flera kvarter består av flerbostadshus.
- III. I närområdet (inom gångavstånd) finns flera skolor, förskolor och andra verksamheter som kan ha potentiell nytta av platsen.
- IV. I stadsdelen finns 10 andra parker. Analysen påvisar att Holmbergiska tomten har kvalitéer som är sparsamt förekommande, eller unika, i stadsdelen ”väster”.

Illustration 9: Varierad vegetation

VEGETATIONEN – ÖVERSIKT

I fältskiktet är det först och främst den överväldigande vårbloomingen som bidrar till platsens karaktär. Säsongen börjar tidigt, redan i februari, med vintergäck och snödroppar. Sedan följer krokus, vårstjärna, skillor, blåsippor, spansk klockhyacit, porslinshyacint, gulsippor, vitsippor (samt hybriderna svavelsipporna), påskliljor, narcisser, tulpaner och avslutas, i början av juni, med krolliljor och kejsarkrona. Även ett antal örter och gräs trängs på Holmbergsska tomten. Sommartid domineras fältskiktet helt av brännässla och kirskaål.

För något tiotal år sedan dominerades trädskiktet på Holmbergsska tomten av almar. De har alla fallit offer för almsjukan och de döda

träden har nu plockats bort. Trädskiktet domineras numera helt av sykomorlönn, som frösått sig på tomten, och nu bildar täta bestånd av unga till medelålders individer. Sykomorlönnen (*Acer pseudoplatanus*) räknas till en av de invasiva kärlväxter som kan komma att hota inhemsk flora (Carlsson & Persson, 2007) pga dess kraftiga spridnings- och konkurrens-förmåga. Även parkslide (*Fallopia japonica*) finns på platsen, även om den inte är lika utbredd som sykomorlönnen. Parkslide räknas även den, som en av de invasiva kärlväxterna.

Även andra trädslag som bl.a. ask, lind och skogslönn förekommer. Vegetationen på Holmbergsska tomten är varierad, artrik och flerskiktad (Ill. 9 & 10). Den kan översiktligt delas in i 3 olika delar med olika karaktärsdrag. Buskskiktet är varierat artmässigt. Hassel, hagtorn och fläder är vanligast förekommande, om man bortser från slyuppslag av främst sykomorlönn. Många av arterna är exotiska arter, eller kultivarer. De kan ha invandrat hit från intilliggande tomter. De exotiska arterna kan även härröra från tiden då platsen var en trädgård, eller då den var trädgårdsmästeri.

Illustration 10: Gammalt träd

ILLUSTRATION - NULÄGE

Illustration 11: Illustration - nuläge

FÄLTSKIKT

ÖVERSIKT

Fältskiktet på Holmbergska tomten utgörs av två aspekter: Våraspekten, som är platsens kanske viktigaste kännetecken, och sommar/höst-aspekten, då fältskiktet domineras helt av nässlor och kirskaål. Gräs växer mest i mitten av platsen, vid gläntan.

Vissa vårblommor förekommer över hela platsen, medan andra växer i mindre grupper här och där. Vid en översikt ser man ingen större skillnad i fältskiktets sammansättning fördelat över platsen, det är relativt likvärdigt över hela ytan. På platsen förkommer både inhemska och exotiska arter samt hortikulturella sorter.

Illustration 12: Februari: Vintergäck

Men följande skillnader kan noteras:

- De tidigare vårblommorna verkar trivas både under fläderbuskar, sykomorlönnar och tallar, medan de något senare så som sippor och krolliljor växer mest där det är lite ljusare på försommaren.
- I mitten av platsen (i gläntan) växer de inte heller lika talrikt, här blir de förmodligen utkonkurrerade av gräs.
- Inte heller i den delen av parken som gränsar till Fasanvägen, verkar vårblommorna trivas riktigt lika bra, även om de förekommer även här. På den här delen av tomten är marken delvis mossbevuxen.
- Det varierade fältskiktet ger platsen ett mycket frodigt intryck. På sommaren tar nässlor och kirskaål över, och dominerar då fullständigt i fältskiktet. Kirskaålen är relativt lågvuxen, men nässlorna, som växer i ljusare partier kring gläntan och längs stigarna, blir mycket höga, upp mot 1,5 meter eller ännu högre.

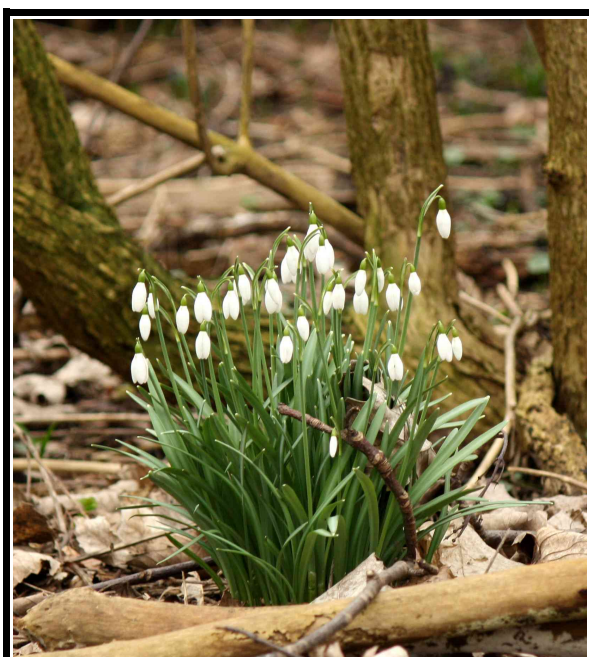

Illustration 13: Februari: Snödroppe

VÅRASPEKTEN - INGÅENDE ARTER

Våraspekten består av ett stort antal arter. Jag har hittat nedanstående (i våraspekten ingående) arter på platsen. De som är markerade med * är exotiska eller hortikulturella arter, de omarkerade är inhemska (Mossberg & Stenberg, 1999).

Anemone nemorosa – Vitsippa
Anemone nemorosa x ranunculoides – Svavelsippa*
Anemone ranunculoides – Gulsippa* (Ill. 14)
Chinodoxa forbesii – Vårstjärna*
Corydalis cava – Hålnunneört (Ill. 16)
Crocus vernus – Krokus*
Eranthis hyemalis – Vintergäck
Fritillaria imperialis – Kejsarkrona*
Gagea lutea – Vårlök
Galanthus nivalis - Snödroppe*
Hepatica nobilis – Blåsippa
Hyacinthodes hispanica – Spansk klockhyacint*
Lilium martagon - Krollilja*
Muscari botryoides – Pärlhyacint*
Narcissus poeticus – Pingstlilja*
Narcissus pseudonarcissus – Påsklilja*
Pulmonaria obscura – Lungört
Puschkinia scilloides - Porslinshyacint*
Ranunculus ficaria – Svalört
Scilla bifolia – Tidig blåstjärna*
Scilla siberica – Rysk blåstjärna/Skilla (Ill. 14)
Tulipa gesneriana – Tulpan*

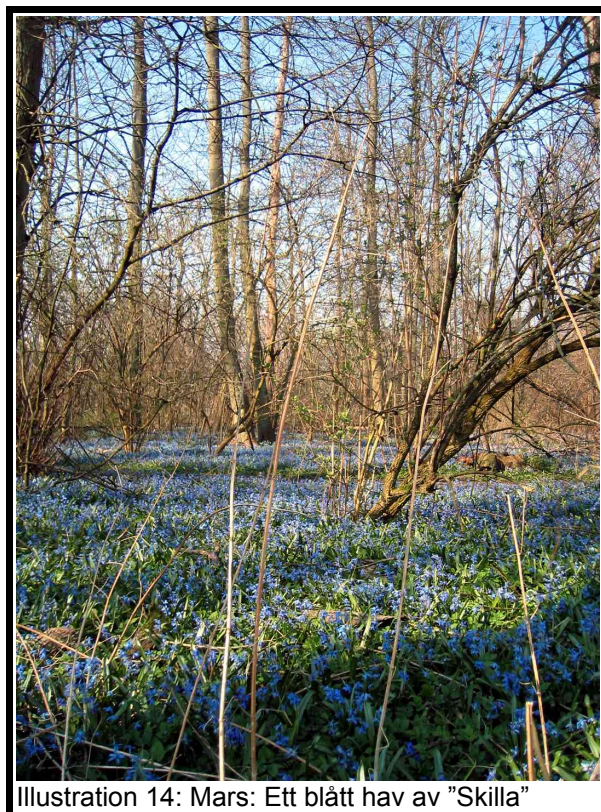

Illustration 14: Mars: Ett blått hav av "Skilla"

De tidigblommande arternas preferenser och ståndort

Vårblommande lökar, knölar och örtartade växter har som strategi att blomma och vegetera i huvudsak innan trädens löv skuggar marken. De trivs därför under träd och buskar. I full sol blir de utkonkurrerade av andra arter. De är därför beroende av skuggande trädkronor för att överleva långsiktigt. Gammal kulturmark är en av de platser där man kan finna den allra artrikaste sammansättningen av vårblommande växter. I städerna är det gamla trädgårdar, och parker (Mossberg & Stenberg 1999).

INVENTERING AV FÄLTSKIKTET

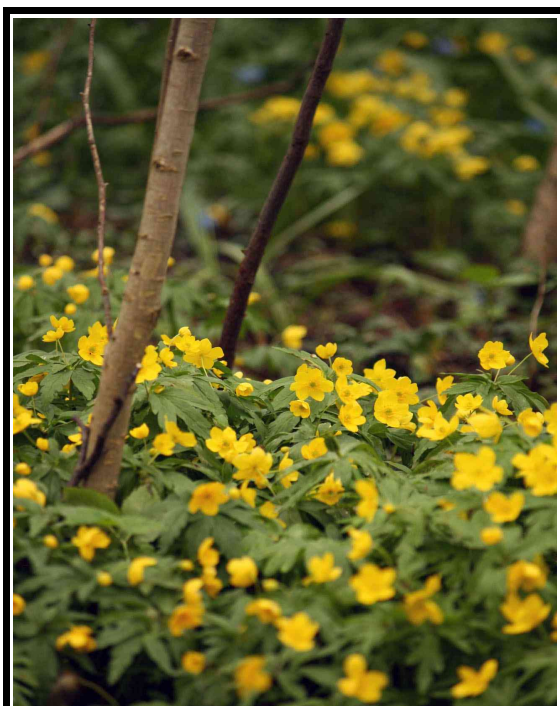

Illustration 15: Gulsippa

Illustration 16: Hålnunneört

Våren 2008 gjorde jag en inventering av fältskiktet med fokus på våraspekten (för redovisning se bilaga). Jag valde en tidpunkt under året då de flesta arter är så pass utväxta att de går att identifiera, men tidigt nog för att inte kirskaål och nässla ska ha vuxit sig höga och dölja allt annan växtlighet. Det är värt att notera att våren 2008 blev tidig, och varm.

I de 55 rutorna hittades 39 arter, samt gräs.

FREKVENNS (förekomst i rutor)

Arterna med högst frekvens:

Aegopodium podagraria - Kirskaål (100 %)

Scilla siberica - Skilla/Rysk blåstjärna (85 %)

Geum urbanum - Nejlikrot (67 %)

Ranunculus ficaria - Svalört (59 %)

Urtica dioica - Brännässla (54 %)

Gräs olika arter (50 %)

Anemone ranunculoides – Gulsippa (35 %)

Eranthis hyemalis – Vintergäck (26 %)

Vårblommorna med högst frekvens:

Scilla siberica - Skilla (85 %)

Ranunculus ficaria - Svalört (59 %)

Anemone ranunculoides - Gulsippa (35 %)

Eranthis hyemalis - Vintergäck (26 %)

Anemone nemorosa - Vitsippa (22 %)

Galanthus nivalis - Snödroppe (22 %)

Puschkinia scilloides - Porslinshyacint (15 %)

Lilium martagon – Krollilja (9 %)

TÄCKNINGSGRAD (medianvärde)

Arterna med högst täckningsgrad:

Aegopodium podagraria - Kirskaål (25-50 %)

Urtica dioica - Brännässla (1-10 %)

Illustration 17: Snittmarkeringar Vegetationstyp A, B och C

TRÄD- OCH BUSKSKIKT

STRUKTUR

Vegetationens struktur är viktig för upplevelsen av platsen, och för tillgängligheten.

Eftersom jag har arbetat med Holmbergska tomten även tidigare, har jag nu förmånen att kunna jämföra hur strukturen förändrats och utvecklats mellan 2007 och 2014. Snitten nedan, A1-A2, B1-B2 samt C1-C2 är tecknade år 2007. Jag har nu, våren 2014, gått tillbaka till exakt samma linje, och lagt ett nytt, jämförande snitt. Snitten är allihop 50 m långa. Snittmarkeringar se Ill. 17.

Vegetationstyp A

**Täta busksnår med enstaka höga äldre träd.
Gläntor här och där (Ill. 18)**

Krontäckningsgrad:	Övre krontak (15-25 m): 10 % Undre krontak (3-6 m): 50-75 %
Täthet:	Tätt och ogenomträngligt bitvis. Gläntor här och där.
Trädskikt (6-20 m):	Svarttall, lind, ek, sykomorlön, skogslön
Buskskikt (0-6 m):	Huvudsakligen hagtorn, fläder, hassel, skogstry, liguster, samt sly från sykomorlön och alm.

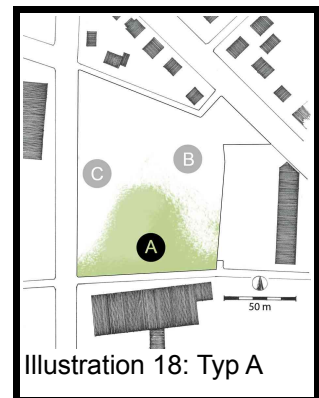

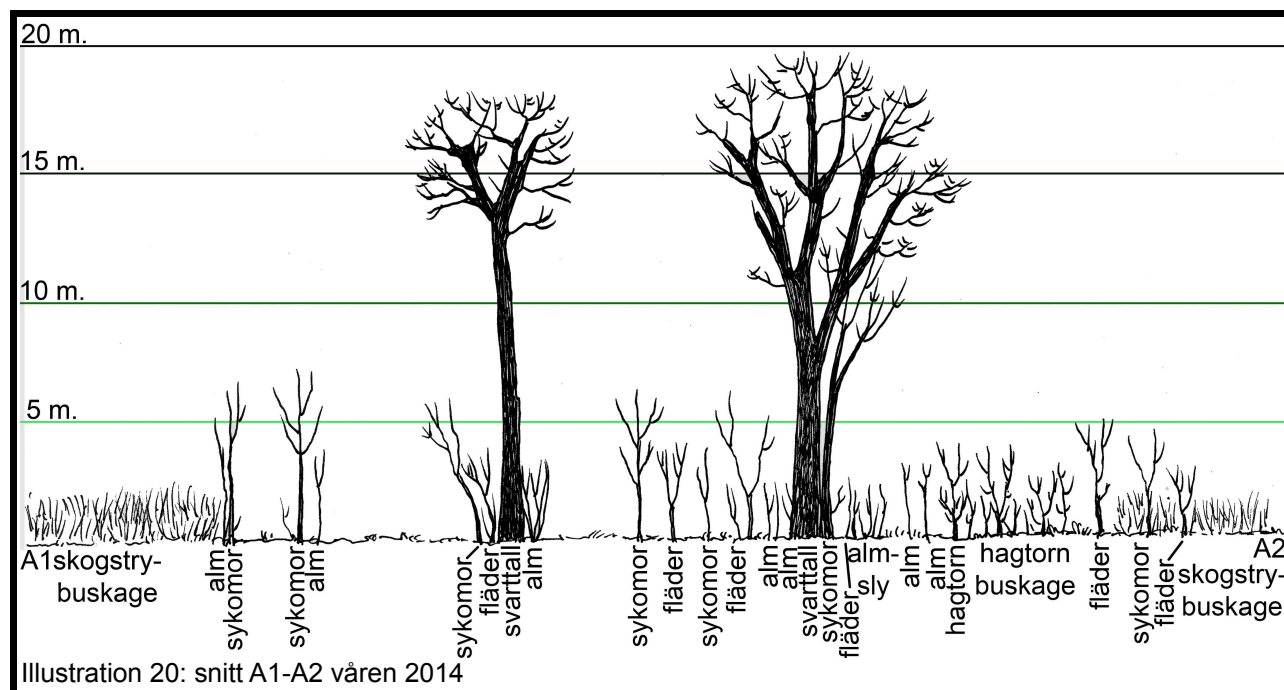
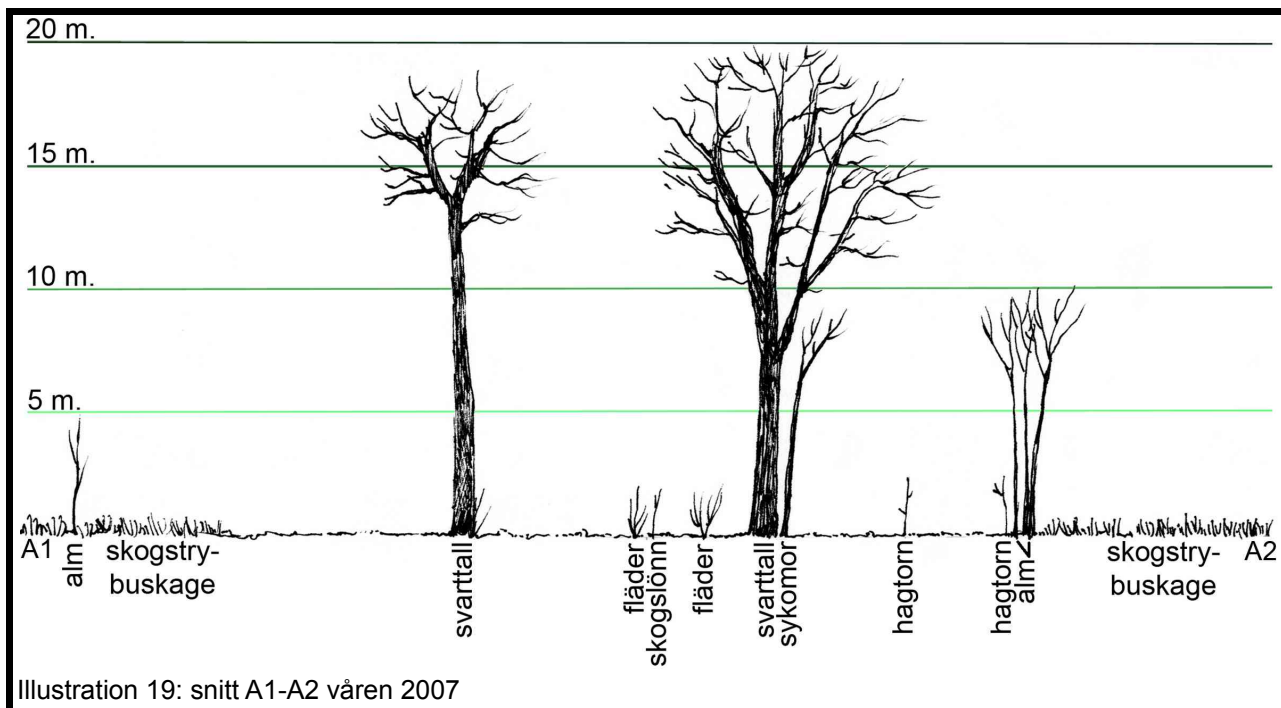
Illustration 18: Typ A

Nuläge:

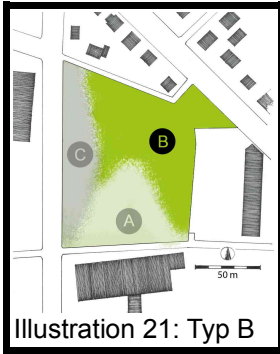
Träd- och buskskiktet här är mer varierat både struktur- och artmässigt, än i de övriga delarna av tomten. Här finns äldre träd, varav flera har vuxit sig stora och höga och som nu har stora naturvärden. Ifrån resterna av fabrikör Holmbergs trädgård, eller möjligen plantskolan, växer här exotiska arter som till exempel svarttallar, järnek och idegran. Närmare tomtens centrum finns en gräsbeväxt glänta bredvid en stenkulle.

Jämförelse 2007-2014 (Ill. 19 & 20):

Om man gör en jämförelse sedan våren 2007, har den här delen av tomten växt igen betydligt. Buskskiktet har blivit tätare och bildat ett undre krontak på 3-5 m höjd, som är heltäckande på större delen av ytan. Våren 2014 ser man ingenting av de inre delarna av platsen, ifrån gång- och cykelvägen. Vegetationen bildar en helt ogenomsiktig, och på många ställen ogenomtränglig, vägg ut emot gång- och cykelvägen. Detta gör att passagen mellan bollhuset och Holmbergiska tomten kan ge upphov till otrygghetskänslor för en trafikant på g/c-vägen. I Sydsvenska Dagbladet utpekades redan år 2006 den här passagen som en av de platser i Lund där kvinnor känner sig otrygga, av genusgeograf Birgitta Andersson (Sandström, 2006).

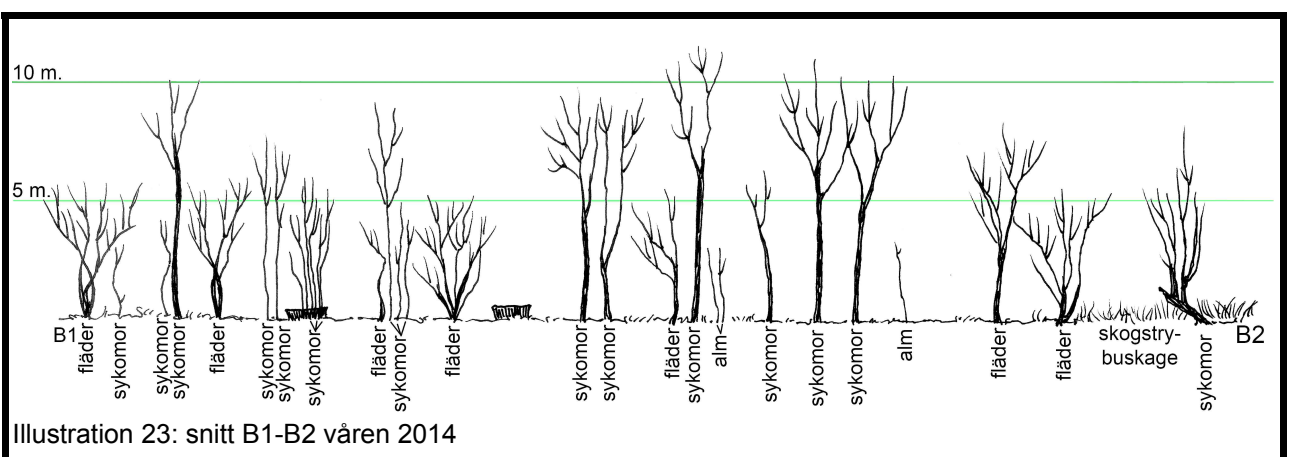
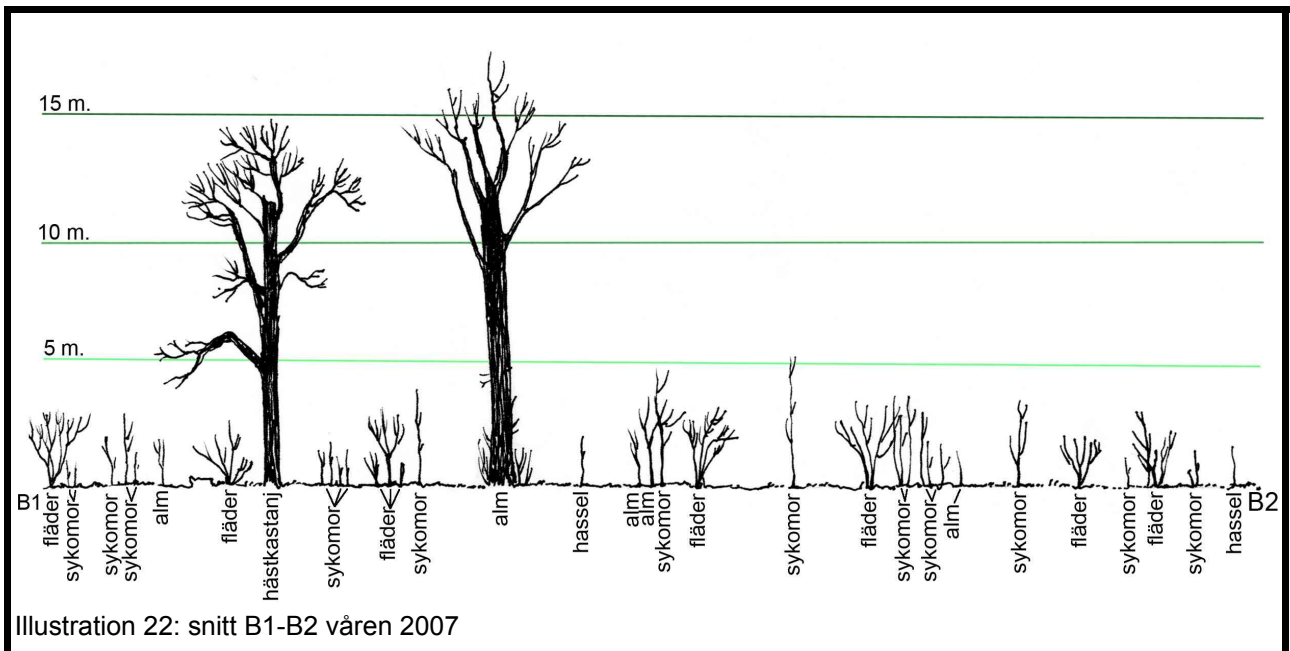

Vegetationstyp B

Fläder- och sykomorlönnskog (Ill. 21)

Krontäckningsgrad:	Övre krontak (15-25 m): 25 % Undre krontak (3-6 m): 75-100 %
Täthet:	Tätt. Svårframkomligt, men inte ogenomträngligt.
Trädskikt (6-20 m):	Sykomorlönnskog. Endast enstaka exemplar av andra arter.
Buskskikt (0-6 m):	Fläder mycket starkt dominerande.

Nuläge:

Nu består vegetationen i träd- och buskskikt nästan uteslutande av fläder i kombination med sykomorlönnskog. De bildar tillsammans täta bestånd, där sykomorerna snabbt vuxit upp på höjden, till smala gängliga individer, i ljusluckorna mellan fläderbuskarna. I de norra och östra delarna av tomten stod huvuddelen av almarna som förr fanns på Holmbergsska tomten, vilka förmodligen

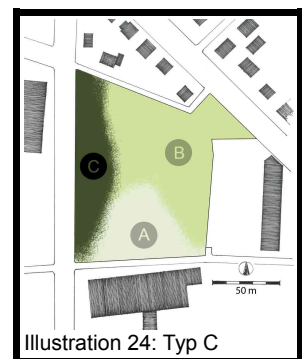
härörde från det att tomten var ett sommarnöje. Almarna är nu alla döda och nedplockade. Almarna, tillsammans med enstaka andra träd, bildade förmodligen ett högt och tätt krontak. Då de gamla träden tas bort och dör bildas ljusöppningar där framför allt fläder och sykomorlön snabbt koloniserar marken.

Jämförelse 2007-2014 (Ill. 22 & 23): Vid en jämförelse av snitten ser man att här skett en igenväxning och förtätning. Enstaka exemplar av hassel verkar ha blivit utkonkurrerade. Sykomorerna verkar ha vuxit upp till 7-8 meter på bara de här 7 åren, och flera är nu mellan 10 och 12 m höga. I ytans västra del har successionen pågått lite längre, och där är sykomorerna äldre. Flädern har här bildat ett tättslutande undre krontak på ca 4-5 m höjd. På ytans östra del, som vetter mot flerbostadshuset (där snittet är lagt) är almarna och de andra stora träden mer nyligen bortplockade. Så sent som 2007 fanns det flera av de gamla individerna kvar, vilket snittet visar. Kommunen har sedan plockat bort döda och farliga träd, och nu är endast en handfull av de gamla individerna kvar. Gissningen är att även den östra delen av ytan så småningom kommer att likna den västra delen, med stora sykomorer som skjuter upp ur ett heltäckande buskskikt bestående av paraplyformade fläderbuskar.

Vegetationstyp C

Ensartat bestånd av smala höga sykomorlönnar (Ill. 24)

- Krontäckningsgrad: Krontak (10-15 m): 75 %
Täthet: Tätt krontak, på marknivå medeltätt, framkomligt.
Trädskikt (6-20 m): Sykomorlön starkt dominerande. Enstaka exemplar av gamla fruktträd, skogslön, sälg, björk m.m.
Buskskikt (0-6 m): Hassel, fläder, sly av alm, skogslön och sykomorlön.

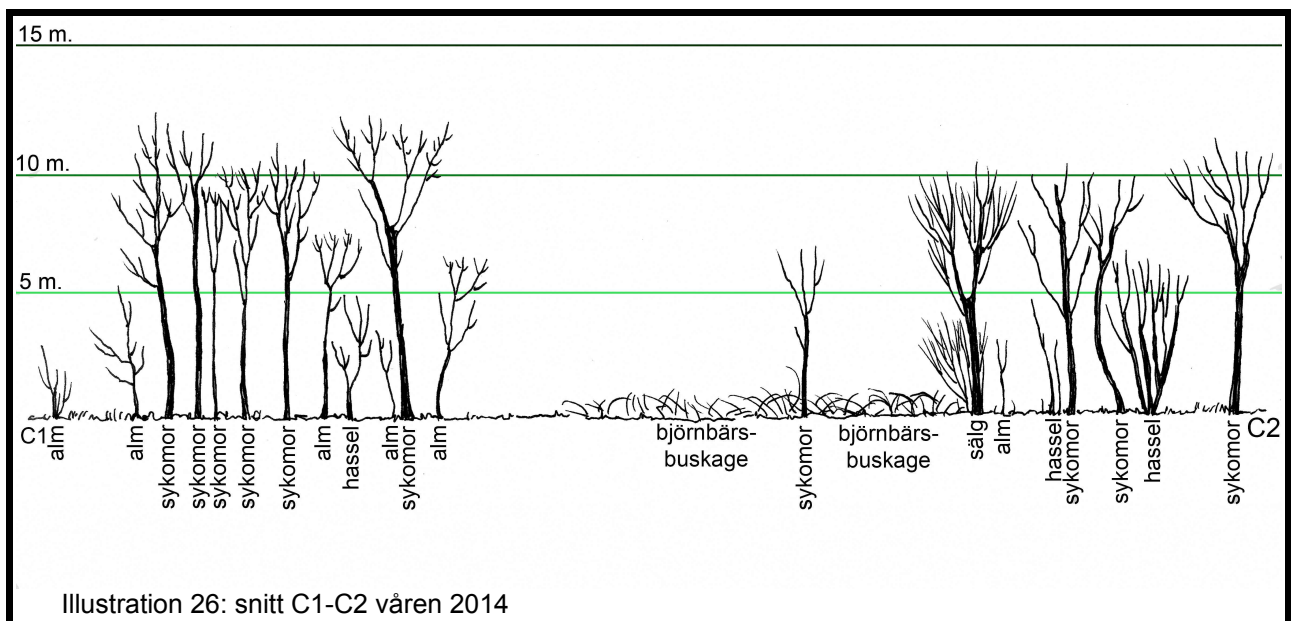
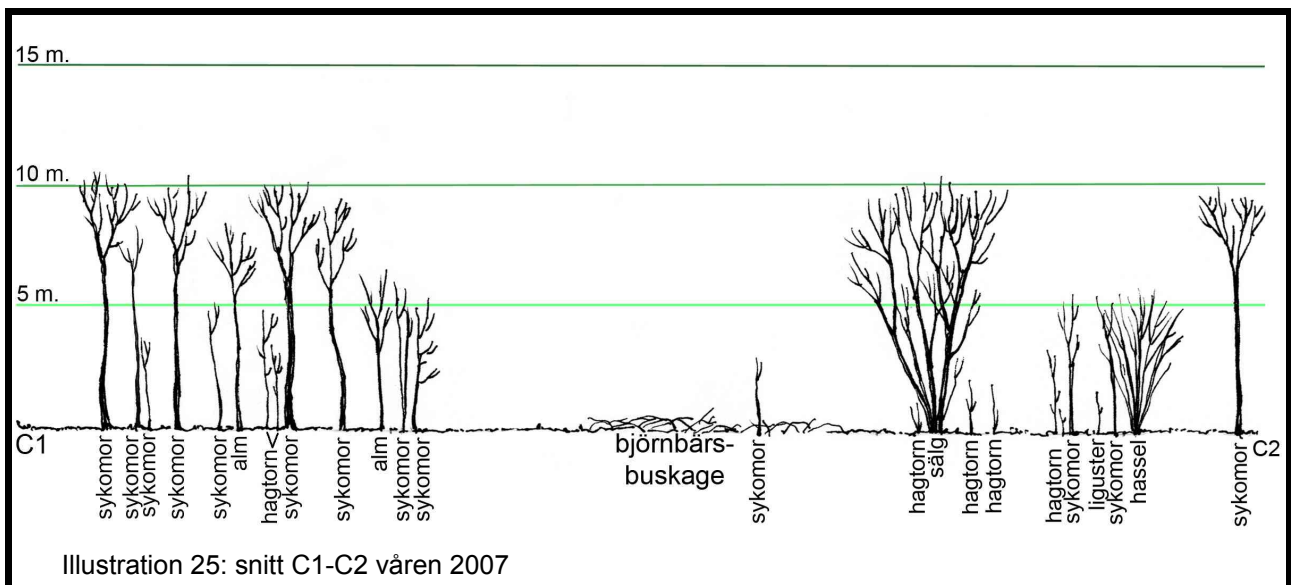

Nuläge:

Trädskiktet här består mestadels av smala upprättväxande sykomorlönnar, med inslag av äldre fruktträd, sälg, hassel och skogslön. Buskskiktet är inte särskilt välutvecklat, och består till största delen av sykomor- och almsly tillsammans med björnbär, hassel och hagtorn. Vegetationen bildar en vägg ut emot Fasanvägen. Här och där finns gläntor ut emot Fasanvägen, som inte verkar bli igenväxta i lika hög grad. Möjligen är det grunden från trädgårdsmästarebostaden, som ligger kvar under jorden och hindrar etablering av nya träd?

Jämförelse 2007-2014 (Ill. 25 & 26):

Vid en jämförelse av de båda snitten, har inte mycket ändrats mellan åren 2007 och 2014, förutom att sykomorerna vuxit sig högre.

SAMMANFATTNING, TRÄD- OCH BUSKSKIKTETS STRUKTUR

- Genom jämförelse av snitt lagda 2007 respektive 2014 noterar jag att igenväxningen i buskskiktet har varit markant i 2 av de 3 vegetationstyperna jag undersökt. I typ A och B var igenväxningen markant, i typ C mindre märkbar.
- Sykomorlönnen har blivit ännu mer dominerande sedan 2007.
- Sedan 2007 har vegetationen blivit mer likartad över alla platsens delar.
- År 2007 fanns en större differens i skalans gles struktur → tät struktur. År 2014 hade differensen minskat, och förskjutits åt det tätare hållet.

SKYDDSVÄRDA TRÄD

På Holmbergsska tomten står en del äldre träd, varav många säkert härrör från tiden för förra sekelskiftet, eller från ännu längre tillbaka. De finns fler motiv för att titta särskilt på de gamla träden. Gamla, stora träd har en starkt identitetsskapande funktion, varför de bör märkas ut och skyddas, och de kan även ha samlat höga biologiska värden. Gamla och/eller stora träd är inte sällan bärare av höga naturvärden, inte minst vedentomologiska sådana (Sörensson, 2008).

För karta över inventerade träd, se bilaga 3; Ill. 55.

Följande äldre träd har hittats, och klassats efter Aha-metoden (Sörensson, 2008):

- 1) Skogslönn. Klass III
- 2) Skogslönn. Klass R
- 3) Skogslönn. Klass III
- 4) Lind. Klass R
- 5) Lind. Klass R
- 6) Lind. Klass R
- 7) Lind. Klass R
- 8) Lind. Klass R
- 9) Lind. Klass R
- 10) Lind. Klass R
- 11) Lind. Klass R
- 12) Lind. Klass R
- 13) Lind. Klass R
- 14) Lind. Klass R.
- 15) Lind. Klass R. (Ill. 27)
- 16) Lind. Klass R.
- 17) Lind. Klass R.
- 18) Lind. Klass R.
- 19) Lind. Klass R.
- 20) Sykomorlönn. Klass R.
- 21) Sykomorlönn. Klass R.
- 22) Äppleträd. Klass R.
- 23) Äppleträd. Klass R.
- 24) Äppleträd. Klass III.
- 25) Ek. Klass R.
- 26) Ek. Klass R.
- 27) Svarttall. Klass R.
- 28) Svarttall. Klass R.
- 29) Lind. Klass R.
- 30) Skogslönn. Klass R.
- 31) Sykomorlönn. Klass R.

Illustration 27:
Raden av gamla lindar, träd nr 15-19.

LANDMÄRKEN, STRÅK, NODER och GRÄNSER

Landmärken, stråk, noder (mötespunkter) och gränser är viktiga för platsens identitet, och för orienteringen i området (Lynch, 1986).

3 **huvudstråk** kan anas (Ill. 28):

- Ett stråk som rör sig sydost till nordväst
- Ett stråk som leder från sydost till nordost
- Ett stråk från sydväst in till platsens centrum

Stråken utgörs av platsens stigar. Inne på tomten kan man genom stigsystemet se, vilka rörelsemönster som förekommer. Stigarna är inte tidigare anlagda, utan har trampats upp av människorna som vistas i parken och rör sig där (Ill. x). Genom att notera hur upptrampade de är, har jag gjort en bedömning av i vilken riktning huvudstråken går.

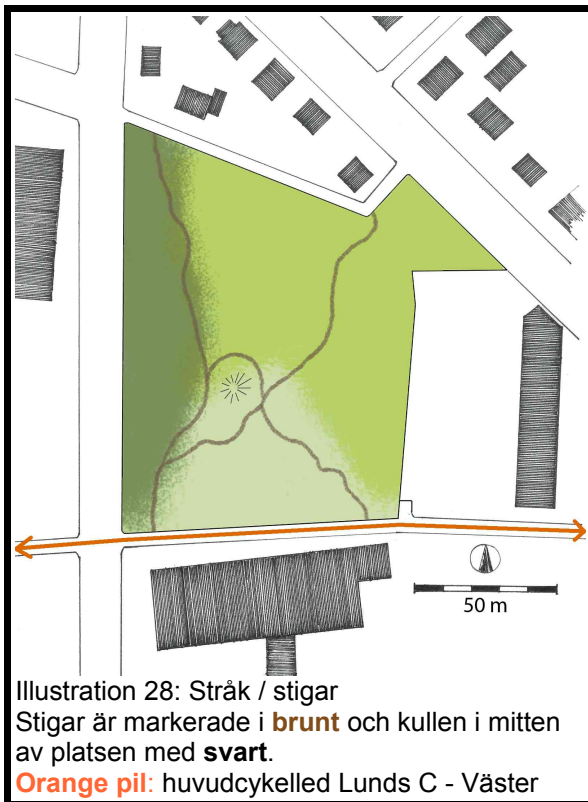

Illustration 28: Stråk / stigar
Stigar är markerade i **brunt** och kullen i mitten av platsen med **svart**.
Orange pil: huvudcykelled Lunds C - Väster

Jag finner 3 **landmärken**, 2 tydliga **gränser** och en **nod** (Ill. 29). De utgörs av:

Landmärken:

- 1) Kullen i mitten av parken
- 2) Gläntan i mitten av parken
- 3) Den stora gamla eken

Gränser:

- 4) Trädraden med lindar
- 5) Fasanvägen

Nod:

- 6) Kullen/gläntan i mitten av parken

Som synes är landmärkena koncentrerade till den södra delen och mitten av parken. Landmärkena kan utgöra ett motiv för att ta sig in i parken, och utforska platsen. Om detta ska ha någon effekt gäller det förstås att landmärkena åtminstone kan anas av en förbipasserande. Landmärkena ökar orienterbarheten på platsen. Inte minst för yngre barn är orienterbarheten viktig.

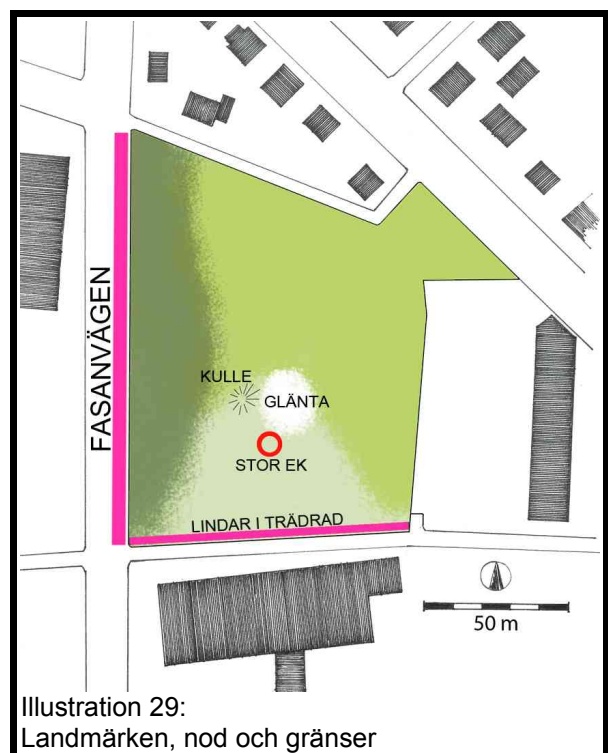

Illustration 29:
Landmärken, nod och gränser

Kullen, som är en rest från Holmbergs trädgård, är upptrampad runt om. Mindre stigar runt kullen i mitten, och att även själva kullen är upptrampad, tyder på att kullen är en populär plats att uppehålla sig på. Den är förmodligen en populär lek- och utkiksplats för barn, och kanske även som pulkabacke på vintern. Här korsas vägarna och skapar en mötesplats vid kullen och gläntan. Kullen utgör därför både ett litet landmärke, och en nod.

Vid sidan om kullen finns den lilla gläntan. Möjligen är det kullens placering som gjort att gläntan finns här. Många små fötter kanske trampar ner uppstickande små träd och buskskott och håller ytan öppen. En ljus glänta i den annars kompakta vegetationen erbjuder en liten solglimt när man passerar igenom parken, och variation i terrängen.

Den gamla stora eken reser sig högt över marken, med breda knotiga grenar. Den är

Illustration 30: Den stora eken, ett "evighetsträd"

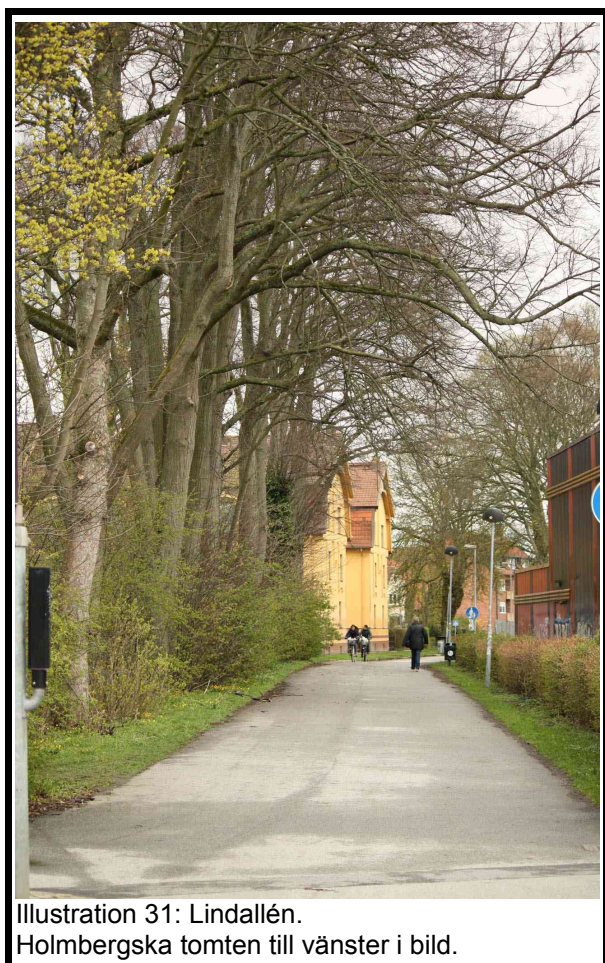

Illustration 31: Lindallén.
Holmbergska tomten till vänster i bild.

utsedd till "Evighetsträd" av Lunds kommun (Ill. 30). Eken utgör ett mäktigt blickfång. Förmodligen har den stått här ända sedan Holmbergs tid, eller kanske ännu längre än så.

Trädraden av lindar (Ill. 31) härrör från tiden då Carlsro byggdes. Lindarna är nu mäktiga höga träd. De ramar in Holmbergska tomten mycket ståtligt emot Bollhuset och idrottsplatsen och definierar platsens början och slut.

Även Fasanvägen väster om platsen utgör en tydlig gräns. Här är trafiken stundtals ganska livlig, även om hastigheten hålls nere med hjälp av fartgupp. Tomtens övriga gränser (emot syd, öst och norr) har en mjukare, mer gradvis övergång till mindre vägar och tomtmark, och leder inte den kontrastverkan som man upplever i gränsen till Fasanvägen; mellan den mjuka vegetationen och den livliga bilvägen.

Illustration 32: Entréer

ENTRÉER OCH NATURLEKPLATSEN

ENTRÉER

Entréerna är viktiga för att välkomna, och för att locka in, en besökare. På Holmbergska tomten finns idag 4 huvudsakliga, entréer. Som entré definierar jag de spontant uppkomna stigarna in till platsen (Ill. 32).

Entrén i sydväst är den mest använda, om man gör en bedömning utifrån hur brett upptrampad stigen är. Den minsta och osynligaste entrén är den sydöstra. De norra entréerna är ungefär lika mycket använda. Entréerna är inte anlagda, utan består helt enkelt av en upptrampad jordstig rätt

in i vegetationen. Platsen kan säkert, för vissa besökare, verka väldigt spännande att utforska. Men så som entréerna nu ser ut är min bedömning att de smala stigarna som leder rätt in i den täta vegetationen lika gärna kan fungera avskräckande för en besökare. En mer gradvis övergång in i tätare vegetation hade varit mer inbjudande.

Entréerna är också mycket otydliga. Vet man inte om att de finns, kan man mycket väl missa dem. I Holmbergska tomtens norra gräns missar men helt, att här inne finns en park, om man går eller cyklar på Fjeliävägen. "Fliken" av Holmbergska tomten som gränsar direkt emot Fjeliävägen har märkligt nog ingen stig in till de centrala delarna av platsen. Här möter istället en kompakt massa av lövsly. En eventuell besökare som kommer från Lunds centrum norrifrån måste först gå in på Örnvägen. Örnvägen är en liten grusväg som lätt kan förväxlas med en infartsväg till en fastighet. På Örnvägen går man förmodligen inte in på, om man inte känner till grannskapet mycket väl sedan förut.

Illustration 33: Koja

NATURLEKPLATSEN

Holmbergska tomten är en uppskattad lekplats. I skrivande stund finns här till exempel 4 kojor.

Den robusta miljön, som inte är så välstädd, uppmuntrar barn och unga att interagera med vegetationen och terrängen. Här finns alltid mängder med lösa pinnar, stenar, löv och annat material som barn fritt kan använda (Ill. 33).

INTERVJUER

Jag har under februari och mars 2014 genomfört 4 kvalitativa intervjuer med frågor om Holmbergsska tomten, med personer från 4 olika segment av intressenter:

Platsens brukare:

- 1) Boende i närområdet
- 2) Förskollärare som arbetar på förskola i närområdet

Anställda på Lunds kommuns park- och naturkontor:

- 3) Enhetschef park Clara Lundqvist
- 4) Kommunekolog Cecilia Backe

Intervjuerna var så kallade halvöppna intervjuer, vilket innebär att informanterna uppmanades att fritt diskutera, associera och resonera kring öppna frågor, som dock var förberedda i förväg. Efter en genomgång av insamlat material har jag kommit fram till följande 9 aspekter, som informanterna samlades kring, aspekter som engagerade, och aspekter kring vilka jag fick fram mycket information.

Det var följande 9 aspekter:

Platsen har fått leva sitt eget liv

Ekologiska värden

Brännässlor och tät undervegetation

Skillaparken

Platsen är unik i Lund

Natur-lekplatsen

Användandet av platsen

Skräpet

Vad göra med platsen?

Platsen har fått leva sitt eget liv

Då jag frågade efter en beskrivning av platsen tyckte tre av fyra intervjuade att platsen verkade ha fått "leva ett eget liv", eller att den "fått bli som den har velat". Något som uppfattades som övervägande positivt:

"Det finns någon sorts frihet i vad som växer där. Och det har vi uppskattat mycket. Det är inga

raka gångar, det är inga krattade planteringar. Jag tycker det är väldigt skönt, om man bor mitt inne i stan med rätt så mycket trafik runtomkring. Så är det en liten oas, som har fått bli som den har velat. (Boende)

Det fanns dock en viss oro ifrån Park- och naturkontorets håll, om att allmänheten kanske inte uppskattade den fria utvecklingen. Men var orolig för att Lundaborna kanske inte förstod platsens naturvärden:

"Sen finns det biologer som kan tycka att det är häftigt med det här vildvuxna, där naturen tar över och att man låter död ved ligga kvar och utvecklas, det har ju ett värde i sig. Men jag tror övervägande Lundabo har nog svårt att se det." (Kommunekolog)

I och med att platsen kan ge sken av att vara negligerad, var man också oroad för dess fortlevnad. En plats mitt inne i staden, som nästan verkar övergiven, kan komma i fokus för andra ändamål:

"...i och med att den ser ut som den gör, finns det ju andra som tycker... som inte ser dom värdena fullt ut. Det finns många som kan göra anspråk på Holmbergsska tomten. Eller tycka sig ha intresse av den." (Enhetschef Park)

Ekologiska värden

När det gällde de ekologiska värdena var alla de intervjuade överens om att platsens ekologiska värden vägde tungt, och det var bland annat just de, som gjorde att platsen uppskattades. Även om det ibland kunde innebära vissa störningsmoment (så som dålig framkomlighet med mera) accepterades det till viss grad, just för att djur- och växtlivet sågs som någonting som berikade staden:

"...och så var det ju den här råk-kolonin som bodde där, som folk kände igen. Som då många tyckte var besvärande, men som jag tyckte var rätt så skönt. Alltså, att det faktiskt fanns ett djurliv mitt i staden!" (Boende)

Flera nämnde också de gamla, höga träden, som värdefulla, både ur ekologisk och upplevelsemässig synvinkel:

"Rent ekologiskt så tror jag det är gamla, stora träd som har de höga värdena, med framför allt en insektsfauna, som är beroende av gammal ved." (Kommunekolog)

Brännässlor och tät undervegetation

Det verkade alltså finnas en acceptans för en viss mängd "störningar", om det var till nytta, för växt- och djurliv. Men störningarna fick inte hindra användbarheten för mycket. Alla tillfrågade var överens om att platsen måste kunna användas i högre grad än idag. Alltför snårig, och ogenomtränglig, mark- och buskvegetation gör platsen otillgänglig och mindre brukbar. Inte minst

nässlorna, som mest växer kring stigarna, upplevdes störa ordentligt, eftersom de gör det nästan omöjligt att använda parken på sommaren och hösten. Här fanns det en önskan från samtliga intervjuade, om att förbättra platsens tillgänglighet:

"De första åren använde vi den mer. Det har att göra med att dels har barnen blivit större, och dels att nässlorna har tagit över. Det blir mindre kul då, på sommaren." (Boende)

"Man vet ju hur dom ser ut (nässlorna), det räcker med att ha någon enstaka någonstans. Bara så att man ser, att dom finns. Men man ska kunna ta sig igenom lätt!" (Förskollärare)

"...det är väldigt mycket brännässlor och kirsål och björnbär och sådant. Även om det är vilt, så kanske man även måste ta hand om det på något vis." (Enhetschef Park)

Skillaparken

Men det fanns annan växtlighet, som var mer uppskattad:

"Varierad flora. Det finns olika sorters växter, mest dom här skillablommorna. Det är därför vi kallar den för skillaskogen. Otroligt vacker på våren, med alla dom fina färgerna." (Förskollärare)

"Börjar man prata om den (Holmbergsska tomten), säger man (folk): "Ja, men det är ju skillaparken!" Holmbergsska tomten och så, känner folk inte riktigt till..." (Boende)

De talrika skillorna, och de andra vårblommorna på Holmbergsska tomten, har i folkmun gjort platsen känd som "Skillaparken" eller "Skillaskogen". Alla de intervjuade var föga förvånade noggranna med att understryka hur viktigt vårfloret var för platsens upplevelsevärde.

Platsen är unik i Lund

De intervjuade hade lite svårt att sätta ord på platsen. De flesta ville inte direkt kalla det "park". Ordet "park" förknippades med någonting annat. Man var också överens om att platsen är helt unik i Lund. Och att den har kvalitéer, som man bör behålla, för att bredda parkutbudet i staden:

"Och sedan att det är så litet, och lite tätare än Folkparken, Stadsparken. Det blir som en stor koja för barnen. På andra ställen är det ju stora ytor. // Här går man in i, riktigt som i en liten skog. Så det är därför den är annorlunda." (Förskollärare)

"För mig är park "det andra"! Den (Holmbergsska tomten) är lite svårt att sätta ord på. Lite ovanlig, tycker jag. Det är något som jag inte sett någon annan stans. Jag menar, det är ju jättefint att promenera i Stadsparken, snyggt och krattat, lätt att köra barnvagn, och man kan jogga där, och man kan titta på änder. Här är någonting annat, som en liten grön oas, som är lite vild, och gör lite som den vill! Det är rätt sällsynt, inne i stan! ...det finns ingenting som är jämförbart. Det brukar vara mer förberett, om man säger så. Lite... planerad vegetation. Kanter

här, gångar där, rosor där! (Boende)

"Den breddar ju parkerna i Lund också, på något sätt! Alltså att man har finparken kontra den här." (Enhetschef Park)

Natur-lekplatsen

Platsens vilda, robusta vegetation och unika miljö gör den också till en jättebra lekplats för barn!

"...en perfekt liten yta för små barn att kunna utforska lite natur. Det är som en miniskog, lagom stor för en förmiddagsutflykt. // Lagom kuperad terräng, små kullar och backar och sådant där." (Förskollärare)

"...jag har ju bott där intill, så nära, så att jag har en nära relation, det här var ju liksom... barnen har vuxit upp där, det var deras lekplats på många sätt, att de har varit där ute och sprungit." (Boende)

"Och just om det är de här småknoddarna som kan komma på förmiddagen och ha med sig lite korv att grilla, det är ju skitmysigt!" (Enhetschef Park)

Användandet av platsen

När vi kom in på användandet av platsen mer generellt, nämndes ofta balansen mellan att kunna använda platsen obehindrat, kontra vegetationens fria utveckling. Vart drar man gränsen mellan att ha kvar "naturprägel" och samtidigt lösa tillgängligheten?

"Vi skulle ju önska att det finns naturlighet, att det finns död ved och den biten, men det skall ju så klart vara en balans för att det också ska kunna vara en parkanläggning som människor tycker om..." (Kommunekolog)

Brukarna verkade villiga att bidra med en liten arbetsinsats, för att kunna nyttja platsen:

"Så vi som bott där, har gått där och trampat så mycket vi har kunnat, för att man ska ha lite gångstråk, för att man ska kunna ta sig igenom." (Boende)

Skräpet

Det, som verkar störa intrycket av den naturlika miljön allra mest, var nedsmutsningen från andra människor, alltså skräpet:

"...det tog all uppmärksamhet (skräpet). Och då fanns det inte utrymme för någonting annat, det

vi skulle göra egentligen. Det var tråkigt, det var därför vi inte gick dit fler gånger.”

(Förskollärare)

”...det är klart, om man nu kan gå in och sätta sig där, och det är lite grönt, och man har med sig... jag menar, folk.. det ser ju likadant ut i stadsparken, ingen plockar upp det (man plockar inte upp skräpet efter sig), men där kommer det ju någon så småningom och krattar gången, och hämtar skräpet. I Holmbergska tomten kommer ingen och hämtar skräp. Så det blir liggande där.” (Boende)

Vad ska vi göra med platsen?

Sammantaget var de intervjuade ganska överens om vad man ville se hända med platsen. De hade visserligen lite olika ingångsvinklar:

”Vi är rädda för att man rakar bort för mycket. Att inte man tillåter att det ska finnas gammal död ved där. Det är viktigt att man inte har för stor städdiver i våra ögon. //...och så jobba med det här ört- och vårfloret som finns.” (Kommunekolog)

”Den är bra som den är! Det är verkligen bara det här med skräpet!” (Förskollärare)

Men det var flera, som använde ordet ”varsam”:

”En liten varsam hand på rätt sätt. Och så lite information (till brukarna) på det. //...att man förstår att man passerar Holmbergska tomten, och att det finns något spännande där inne!” (Enhetschef Park)

”...om man nu ska kunna bruka den, om man ska kunna utnyttja området, så måste den ju vara tillgänglig! Man måste kunna röra sig där. Så, en varsam, varsam, röjning där inne. // Jag skulle inte vilja göra några stora dramatiska förändringar.” (Boende)

SAMMANFATTNING AV PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR

VÄRDEN, HOT OCH PROBLEMOMRÅDEN

Utifrån litteraturstudier, intervjuer, platsobservation och egna studier och analyser av platsen

VÄRDEN

Följande aspekter är identifierade som platsens största värden:

Ur ett brukar- upplevelseperspektiv:

- Platsen är unik i Lund (varierad flerskiktad vegetation med vild karaktär)
- Centralt placerad med goda kommunikationer
- Funktion som naturlekplats (miljön är robust, tål kojbyggen och andra handfasta lekar)
- Frodig vårbloomning
- Artrik
- Höga träd

Ur ett ekologiskt perspektiv:

- Artrik
- Stora, gamla träd
- Varierad flerskiktad vegetation.
- Platsen får lov att vara "ostädad" (död ved får lov att ligga kvar, högstubbar sparas)

HOT OCH PROBLEMOMRÅDEN

Följande aspekter är identifierade som hot emot platsens värden, och som problemområden:

Ur ett brukar- och upplevelseperspektiv:

- Igenväxning – leder till sämre tillgänglighet och användbarhet
- Trivialisering - sykomorlönnen tar helt över, vilket leder till ett ensartat bestånd på sikt = platsen tappar i artrikedom
- Skräp (från människor)
- Ovälkomnande, dolda, eller intetsägande entréer
- Platsen har dålig kontakt med den trafikerade gång/cykel-vägen – platsen skärmar av sig, snarare än att öppna upp sig, emot en besökare
- Tät vegetation utmed gång/cykel-vägen kan leda till otrygghet vid platsen

Ur ett ekologiskt perspektiv:

- Trivialisering - sykomorlönnen tar helt över vilket leder till ett ensartat bestånd på sikt = minskad artrikedom, inhemska trädslag konkurreras ut
- Igenväxningen av sykomorlön kan även komma att tränga ut de gamla träden i förtid

Ur både brukar/upplevelse-perspektiv och ekologiskt perspektiv:

- Exploatering – en plats med dålig tillgänglighet och användbarhet riskerar att tappa acceptans bland brukarna och kan lättare komma ifråga för exploatering.

FÖRSLAG - HUVUDDRAG OCH MÅL

Holmbergs trädgård:

- En mer inbjudande, använd och mer tillgänglig plats, med bibehållen kvalité som *vild natur*, och en plats där barn uppmuntras att leka i, och att leka med, naturen.
- Binda ihop historia med nutid, och öka förståelsen för hur platsen förändrats genom åren.
- Föreka ekologiska kvalitéer med brukarkvalitéer: höja värdet på brukarkvalitéerna, genom att skapa bättre tillgänglighet och möjlighet att ta del av de ekologiska kvalitéerna.

ILLUSTRATION – FÖRSLAG

Illustration 34: Förslag - Holmbergs trädgård

MOTIV OCH FÖRSLAG

BEHÅLLA BEFINTLIGA VÄRDEN OCH KVALITÈER

---

1) Centralt placerad med goda kommunikationer

Den centrala läget gör att platsen är nåbar och kan vara attraktiv för ett stort antal Lundabor.

---

2) Platsen är unik i Lund

Platsen uppfattas som unik i Lund (Intervju Boende, 2014; Intervju Enhetschef Park, 2014; Intervju Förskollärare, 2014). Stadens parker bör ha möjlighet att täcka in många olika behov, och då behövs variation i parkutbudet (Koninjendijk, 2005; Ward Thompson, 2012). Därför bör platsens särprägel vårdas.

---

3) Frodig vårbloomning

Den frodiga vårbloomningen är platsens mest kända kvalité och har gett den smeknamnet "Skillaskogen" (Intervju, Boende, 2014; Intervju, Förskollärare, 2014). I lokala tidningar har det genom åren skrivits om "Skillaskogen" Holmbergiska tomten många gånger genom åren; se bland annat (Sydsvenska Dagbladet 24/3 1990; Sydsvenska Dagbladet 31/3 2009). Det är förstås av största vikt att skillorna, och för den delen även de andra vårbloomorna, kan fortsätta att trivas på platsen och glädja Lundaborna i många år till.

Förslag - Vårbloomningen

Det är viktigt att bibehålla ett "tak" av äldre träd med skuggande kronor, även vid röjning och nyplantering, så att vårbloomorna inte trängs ut av framför allt gräsarter, som tar över då ljusinsläppet blir för stort. Alla stora träd sparas, även sykomorlönnar. De stora träden fungerar då även som skärm för nyplanterade träd. Kirskål och nässlor utgör inget hot emot vårbloomningen, eftersom de växer sig stora först då vårbloomningen är överstånden.

---

4) Artrikedom

Just artrikedomen är en av de värdefulla egenskaper som idag finns på platsen (Intervju,

Boende, 2014; Intervju, Förskollärare, 2014; Intervju, Kommunekolog, 2014). Forskning pekar på, att just artrikedom är en aspekt som eftersöks av parkernas användare, de artrika och naturliga aspekterna kan också hjälpa till att reducera stress och är därför hälsofrämjande (Berggren-Bärring & Grahn, 1995; Grahn & Stigsdotter, 2010). En hög artrikedom är även viktig för ekosystemets stabilitet och motståndskraft (Alvey, 2006). Min översiktliga inventering av parkerna i västra Lund visade att den artrika aspekten är mycket sparsamt förekommande i parkerna på väster. Därför är det viktigt att arbeta för att bibehålla mångfalden av arter, både i träd-, busk- och mark-skikt, samt att underlätta för djurlivet på platsen. Det finns bra exempel på hur man kan lägga till nya element i ett vilt/förvildat område, för att förstärka artrikedomen och upplevelsevärde, utan att tappa den vilda karaktären (Tylecote & Dunnet, 2005).

Förslag - Artrikedom

Vad gäller artrikedomen ur ett upplevelseperspektiv gäller det framför allt att a) behålla vårblomningen och b) mångfalden i träd- och buskskiktet (se punkten "Trivialisering"). I buskskiktet introduceras även nya arter, för att höja upplevelsevärde.

---

5) Varierad flerskiktad vegetation

Robust och varierad vegetation, som tillåter en besökare att själv skapa egna aktiviteter, bidrar till att platser uppfattas som vilda i positiv bemärkelse (Rink, 2005). På Holmbergsska tomten är vegetationen just sådan. En robust vital vegetation som inte är så känslig för slitage gör att platsen fritt kan brukas utan särskilda restriktioner, något som annars inte är vanligt förekommande (Ward Thompson, 2012). Kort sagt; om en av platsens kvaliteter ligger i att den är ganska vild och busig, så tål den också en del slitage, utan att för den skull tappa i karaktär – tvärtom kanske karaktären faktiskt förstärks, om vegetationen får lite "bruksslitage".

Förslag: Varierad flerskiktad vegetation

Vid röjning och gallring ska strävan vara att behålla vegetationen flerskiktad, med ett utvecklat buskskikt i flera nivåer. Buskskiktet får inte bli så tätt, att det blir helt ogenomträngligt på stora ytor i parkens södra del, som vetter emot g/c-vägen vid Bollhuset.

---

6) Stora, gamla träd

Stora gamla träd är betydelsefulla för platsens identitet och upplevelsevärde (Intervju, Boende, 2014; Kowarik, 2005; Kuo, 2003). De är också betydelsefulla som bärare av naturvärden (Intervju, Kommunekolog, 2014; Sörensson, 2008). Inför framtiden bör man därför: a) skydda befintliga stora träd, så att de kan stå kvar så länge som möjligt, samt b) förnya trädbeståndet på ett bra sätt, så att vi även framgent kan njuta av stora, gamla, mäktiga träd.

Förslag - Stora, gamla träd

Frilägg de befintliga gamla träden, så att de inte trängs ut i förtid av sykomorlönnar. Identifiera yngre enstaka träd av inhemska arter, frilägg dessa så att de kan utvecklas och inte blir utkonkurrerade av sykomorlönn. De bör bli nästa generations stora gamla träd.

---

7) Höga biologiska värden

Att platsen har höga naturvärden går som en röd tråd igenom hela arbetet. Av både ekologiska och pedagogiska skäl bör man sträva efter att bibehålla de biologiska värdena, och arbeta aktivt för att förstärka dem. För faunans skull är det viktigt att inte städa bort material från marken, och att behålla ett utvecklat buskskikt, gärna med vårbloommande buskar (Gerell, 1982).

Förslag - Säkra och förstärka platsens biologiska värden

Spara högstubbar då gamla träd tas ner. Uppsättning av olika typer av holkar för att hjälpa djurlivet. Återplantering av blandade inhemska trädarter – se nedan. Då stora träd tas ner av säkerhetsskäl bör stockarna få ligga kvar på platsen. Här får dock en reservation göras – i och med det nyligen tagits ner en stor mängd stora träd på platsen, ligger där redan en mängd stora stockar. Behöver ännu fler träd tas ner inom de närmaste åren krävs en bedömning av hur mycket stockar som kan tillåtas ligga kvar på platsen, utan att det hindrar framkomligheten för mycket. Ingen ”städning” av löv, grenar eller annat nedfallande material. Bibehålla ett utvecklat buskskikt och nyplantering av blommande buskar.

---

8) Platsen får lov att vara ”ostädad”

Den ”ostädade” miljön, i den bemärkelsen att grenar, kvistar och annat material får ligga kvar på marken, förstärker platsens karaktär som vild på ett positivt sätt (Intervju, Enhetschef Park, 2014; Intervju, Förskollärare, 2014; Intervju, Kommunekolog, 2014).

Förslag - Platsen får lov att vara ”ostädad”

Ingen ”städning” behöver göras avseende naturligt fallande och avbrutna kvistar och grenar. Platsen ska behålla sin ”vilda” karaktär och då bör man behålla nedfallande material. Även mindre avbrutna träd (som inte bedöms utgöra någon olycksrisk) bör få vara kvar orörda. Det här skapar en spännande miljö inte minst för barn, som använder befintligt material till lek, bus och kojbyggen.

---

9) Funktion som naturlekplats och läroпарк för skolbarn

Forskning visar på att barn behöver vistas i, och interagera med naturen (Ericsson et al.

2009; Ward Thompson, 2012). Det är bra om terrängen är kuperad, och om det finns buskar, grenar, stenar och andra material som barnen tillåts använda som resurser i lekandet. På Holmbergsska tomten finns dessa värden, och den har stora möjligheter att bli en jättebra lekplats (Intervju Förskollärare, 2014). Platsens kvalitéer är unika i Lund, och i kombination med dess centrala och goda kommunikationer, bör man vidareutveckla dess funktion som naturlekplats. Barn och ungdomar behöver närliggande platser där de kan studera naturen och naturliga processer (Konijnendijk, 2005). Så, i den andan borde man ta tillvara på möjligheterna för förskole- grundskole- och gymnasieklasser att använda platsen som lekplats och läropark för naturstudier.

Förslag - Funktion som naturlekplats och läropark för skolbarn

Man bör uppmuntra föräldrar, öppna förskolor, skolor, dagis och andra barn- och ungdomsverksamheter att använda platsen och ta aktiv del i platsens skötsel. Anlägga en liten samlingsplats i mitten av platsen, där små och stora barn kan samlas när de är på utflykt. Uppmärksamma och framhäva platsens biologiska värden, genom att till exempel anlägga natur-lärobaser för skolungdomar.

ELIMINERA ELLER MINIMERA HOT MOT PLATSENS VÄRDEN, OCH FÖRBÄTTRA PROBLEMOMRÅDEN

GÖRA PLATSEN MER INBJUDANDE, MER UPPSKATTAD OCH MER ANVÄND

.....

1) Platsens historia

Platsens historia är viktig att bära med sig. Inte minst med tanke på förståelsen för platsen. Holmbergsska tomten ser inte ut som den gjorde, på fabrikör Holmbergs tid, och inte heller som då den var trädgårdsmästeri. Men fortfarande lever här ett stort antal exotiska arter (Egna inventeringar av vegetationen, 2007-2014) som bidrar starkt till platsens karaktär. Gamla, höga träd står kvar sedan tiden då platsen var trädgård. Arvet från trädgårdstiden, med det rika vårfloret med övervägande delen exotiska arter bär ett av platsens högsta värden (Intervju, Boende, 2014; Intervju, Förskollärare, 2014).

Förslag: Ny huvudentré i platsens norra del i gränsen mot Fjelievägen, och nytt namn

Ny liten finparksdel i platsens norra del, som ska påminna om fabrikör Holmbergs trädgård i miniatyr. Perennarabatt med växter från tiden sent 1800-tal. Här ska man kunna slå sig ner en stund på en bekväm bänk. Här kan också en informationsskylt sättas upp, som berättar om platsen och dess historia. Finparksdelen ska fungera som huvudentré till parken,

och/eller separat liten finpark, som stämmer bra ihop i uttryck med sekelskiftesvillorna som ligger på Fjelievägen. Döp om parken till **Holmbergs trädgård** – för att knyta an till platsens historia som trädgård och trädgårdsmästeri, och för att orden klingar vackrare än ”Holmbergska tomten”.

---

2) Trivialisering

I trädskiktet kommer sykomorlönnen att ta över som platsens dominerande trädart, även i det högre trädskiktet, inom en snar framtid (Egna inventeringar avseende vegetationen, 2007-2014). Sykomorlönnen klassas som en av de invasiva kärlväxter som kan komma att hota vår inhemska flora (Carlsson & Persson 2007). Eftersom sykomorlönnen är så konkurrenskraftig och snabbväxande, hotar den att kväva de äldre träden på platsen, som idag är värdefulla ur både ekologiskt och upplevelsemässigt perspektiv (Intervju, Boende, 2014; Intervju, Kommunekolog, 2014). Man hade också kunnat låta sykomorlönnen fortsätta växa fritt. Träd lär det ju bli, på det viset också. Men inhemska trädslag är mer betydelsefulla ur biologisk synvinkel, och det är viktigt att gynna och återplantera inhemska trädslag i stadsmiljön, helst i en variation av olika arter (Alvey, 2006; Intervju, Kommunekolog, 2014). Just artrikedomen är också en av de aspekter, som utgör platsens kvalitét (Intervju, Boende, 2014; Intervju, Förskollärare, 2014; Intervju, Kommunekolog, 2014). Detta leder till att det finns både ekologiska och upplevelsemässiga skäl till att motverka trivialiseringen, och göra vegetationen mer varierad. Därför bör sykomorlönnen med tiden successivt fasas ut, till förmån för ett mer varierat och artrikt trädskikt, bestående av inhemska trädslag.

Förslag: Systematiskt minimera sykomorlönnarnas framfart

Strävan i arbetet med gallring och i andra åtgärder, ska vara att först och främst ta bort sykomorlönnar, så att man på sikt får mer varierad vegetation. Mer sparsamt förekommande arter ska i mesta möjliga mån sparas vid gallringar.

Förslag: Nyplantering av buskar med designmässiga och biologiska kvalitét

Inplantering av ett mer intressant och varierat buskskikt. Både arter som är betydelsefulla ur ekologisk synpunkt, och som bidrar till platsens upplevelsevärde. Både exotiska och inhemska arter.

Förslag: Nyplantering av träd

Inhemska blandade arter, som både har biologiska och upplevelsemässiga kvalitét.

---

3) Tillgänglighet, acceptans och information

Igenväxningen på platsen utgör ett problem. Den gör att platsen blir mindre tillgänglig. Det är nässlorna, och de täta busk- och slysnåren, som minskar platsens användbarhet (Intervju Boende, 2014; Intervju Förskollärare, 2014). Allmänhetens acceptans är a och o när man

planerar för vilda områden inne i städerna (Bauer, 2012; Kaplan & Kaplan, 1998). Den mer vilda naturen är värdefull som rekreativmiljö, men man får inte låta vegetationen växa igen till den grad att brukarna inte kan eller vill nyttja platsen på grund av otillgänglighet eller otrygghet eller riskera att platsen riskerar att uppfattas som övergiven (Kellert & Wilson, 1993; Konijnendijk, 2012). Då man planerar för vild natur, särskilt inne i städerna, behöver man därför säkerställa acceptansen hos brukarna genom att platsen är användbar, och att där finns signaler som visar att någon bryr sig om den – även om den är vild (Jorgensen, 2012; Kowarik, 2005). Informationen till allmänheten är därför också viktig för att öka uppskattningen och acceptansen av platsen (Chiesura, 2003; Intervju Kommunekolog, 2014; Konijnendijk, 2005).

Förslag: Röja bland undervegetationen för att öppna upp och göra tillgängligt

Mycket täta, stora och ogenomträngliga buskage tas bort, som till exempel skogstry, snöbär och alltför stora björnbärsbuskage. Rövning av nässlor kring entréer och stigar sommardag.

Förslag: Skapa mer synliga, inbjudande entréer in i parken

Tydliga, välkomnande och rätt placerade entréer lockar fler besökare till platsen.

Förslag: Anlägg stadiga stigar

Bättre stigar gör att fler kan nyttja platsen, och oftare.

Förslag: Jobba med kontakten till gång- och cykelvägen utmed Bollhuset

Öppna upp vegetationen i platsens södra del, för att locka in besökare, och skapa siktlinjer in i parken.

---

4) Otrygghet

Det finns problem med otrygghet för de som färdas på gång- och cykelvägen mellan bollhuset och Holmbergsska tomten (Intervju Enhetschef Park, 2014; Sandström, 2006). Eftersom Lunds kommun arbetar aktivt med att få invånarna att använda cykeln till förmån för bilen via projektet "LundaMats" (Tekniska förvaltningen Lunds kommun, 2014), är det angeläget att minska otryggheten vid Holmbergsska tomten, särskilt med tanke på att g/c-vägen utmed Holmbergsska tomten är en huvudcykelled (Tekniska förvaltningen Lunds kommun, 2013).

Förslag: Minska otryggheten

Öppna upp vegetationen i platsens södra del. Här kan man också anlägga någon typ av belysningsanordning, så att inte vegetationen upplevs som en mörk tät vägg, förslagsvis punktvis på de gamla höga träden.

---

5) Skräp

Skräp – alltså sopor från andra människor - upplevs som mycket störande för upplevelsen av platsen, speciellt i naturmiljöer (Bell, 2005; Intervju Förskollärare, 2014; Roovers et al., 2002). Det är därför viktigt att hantera problemet med nedskräpning.

Förslag: Sätta upp skräpkorgar samt regelbunden städning

Skräpkorgar och hundlatriner gör att skräpet förhoppningsvis minskar i mängd. Platsen bör också regelbundet städas avseende skräp.

Illustration 35: Ny huvudentré och finpark

NY HUVUDENTRÈ samt NYTT NAMN

Mål:

- Finparken i norr (Ill. 35) ska påminna om Fabrikör Holmbergs trädgård i miniatyr (Ill. 36).
- Den ska också fungera som ny huvudentré till parken, med information om platsens historia och dess naturvärden.
- Bekväma bänkar att slå sig ned på.
- Nytt namn: *Holmbergs trädgård*

All nuvarande vegetation tas bort. En ny häck planteras kring ytan, och gångar med smågatsten läggs, med ingångar till parken både från östra och västra hållet. Klippt gräsmatta i ytan mellan gångarna. En perennrabatt med växter som förekom kring tiden runt sekelskiftet planteras, samt ett prydnadsträd. I valet av växter kan man

utnyttja kunskaperna som finns inom programmet för odlad mångfald (Programmet för Odlad Mångfald, u.å.), där man samlat in och tillhandahåller gamla kulturväxter genom varumärket "Grönt Kulturarv®". Bekväma bänkar erbjuder sittplats här, för den som inte vill eller kan sitta på stockarna. Här ska också finnas en informationsskylt om Holmbergs trädgårds historia, vilka djur- och växtarter man kan finna i parken, och vad platsen betyder för växt- och djurlivet i staden.

Parken får ett nytt namn, som bättre binder den samman med dess historia: **Holmbergs trädgård**.

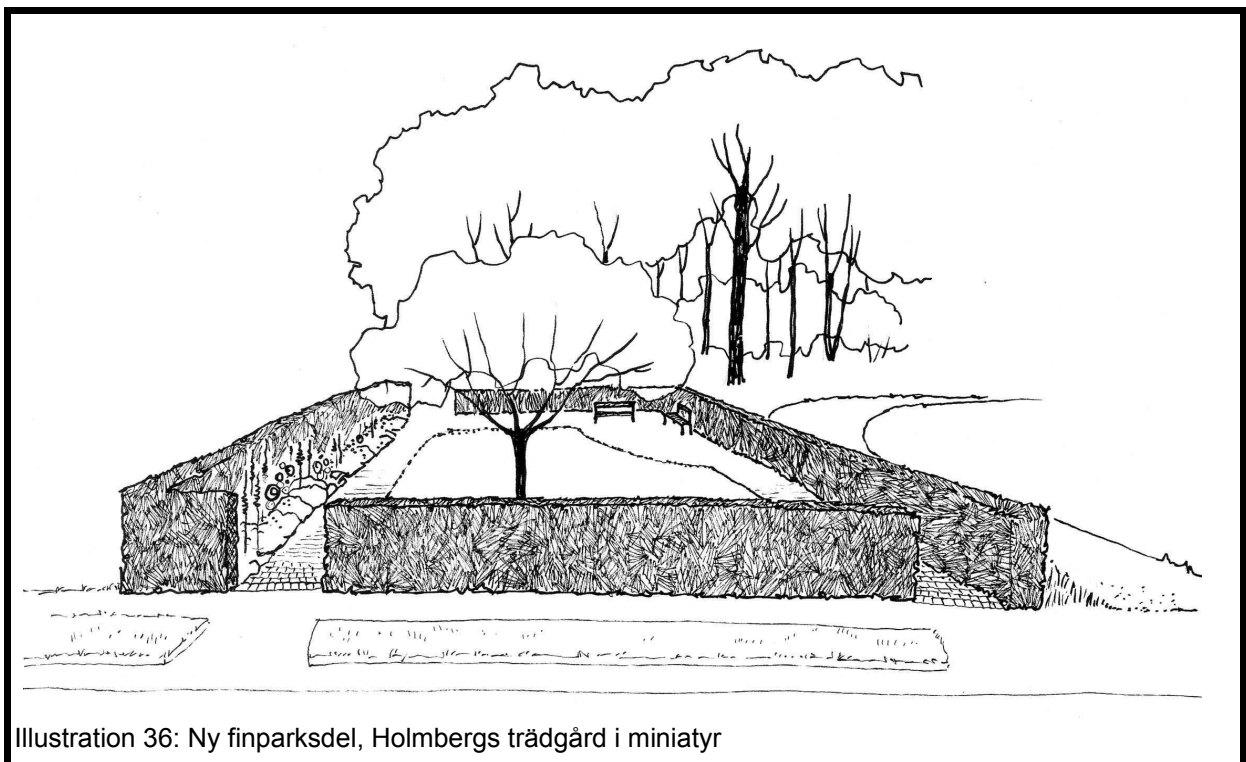

Illustration 36: Ny finparksdel, Holmbergs trädgård i miniatyr

SMÅ ENTRÉER

Mål:

- Inbjudande, tydliga entréer.
- Vegetationen innanför entrén ska gradvis sluta sig kring besökaren (Ill. 37).

Vid de 3 mindre entréerna läggs en mindre yta med smågatsten i övergången mellan asfalten på gatorna och grusstigarna inne på platsen.

Buskvegetationen precis vid entréerna – inom ytan för cirklarna i illustration 38 – hålls gles, för att skapa en mjuk, gradvis övergång in till den tätare vegetationen inne i parken (se Ill. 38 resp. 39). I samband med entréerna kan papperskorgar sättas upp.

Illustration 38:
Sydöstra hörnet, nuläge

Illustration 37:
Entréerna i sydväst, sydost och nordväst

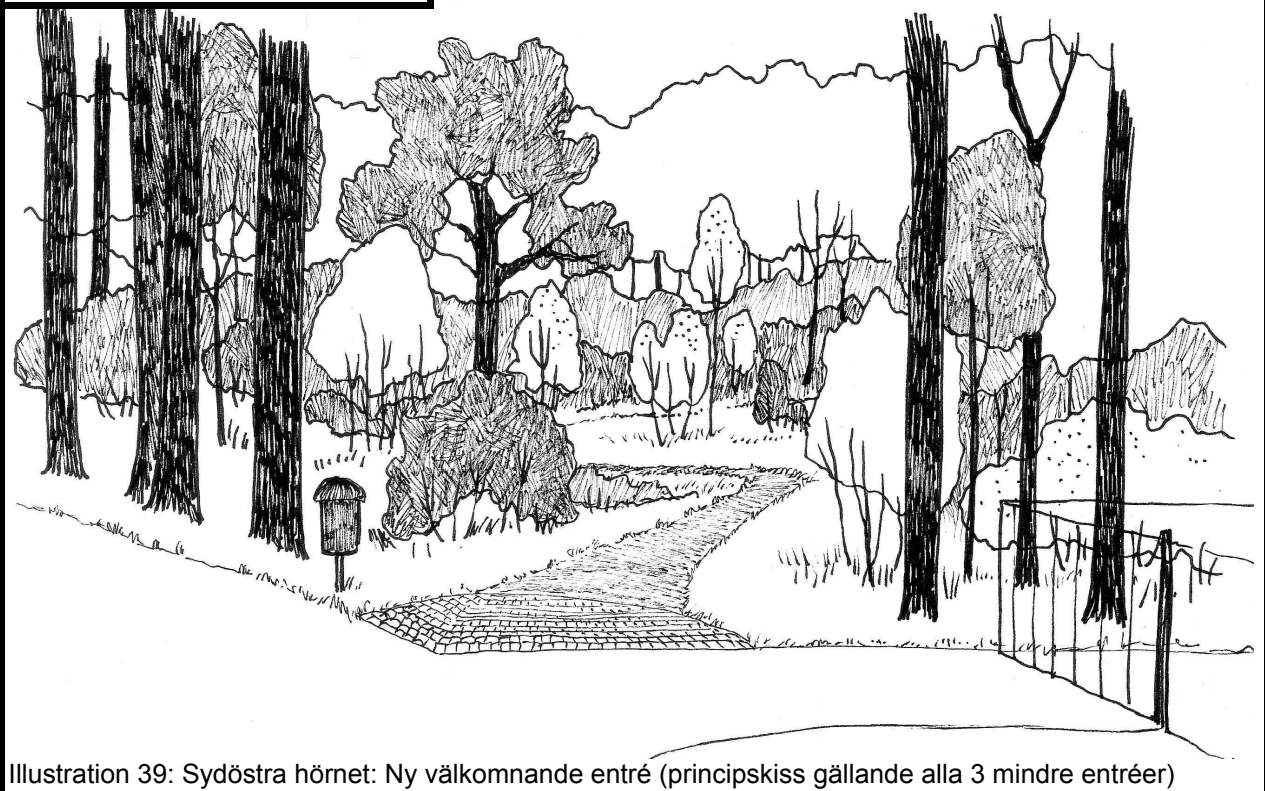

Illustration 39: Sydöstra hörnet: Ny välkomnande entré (principskiss gällande alla 3 mindre entréer)

Illustration 40: Stigar

STIGAR

Mål:

- Stadiga stigar som man bekvämt kan ta sig fram på (Ill. 40).
- Röjning av nässlor och björnbär kring huvudstigarna sommartid.

Nya stigar anläggs, 1,5 m breda. Stigarnas sträckning följer i huvudsak befintliga gångstråk och ska mjukt svänga sig kring befintliga stora träd. Man bör välja en typ av material som smälter in i miljön, som till exempel barkflis. Det behövs också ett underliggande lager av dränerande material, pga den lerhaltiga jorden. Stigarna bör inte saltas eller skottas på vintern.

Sommartid är det viktigt att kontinuerligt röja bort brännässlor, som ju bränns, och björnbär, som är mycket taggigt, kring huvudstigarna (Ill. 42).

Grenar från träd och buskar som hänger in över och intill stigarna behöver inte tas bort eller klippas. De bidrar till den lummiga skogskänslan och hjälper till att bidra med skugga. Om träd och buskar växer, så att framkomligheten hindras på själva stigen, tas HELA busken/trädet bort vid marknivå. Klippt träd- och buskvegetation förstör intrycket av vild natur och ska därför undvikas i de delar av parken som ska vara naturlika (Ill. 41).

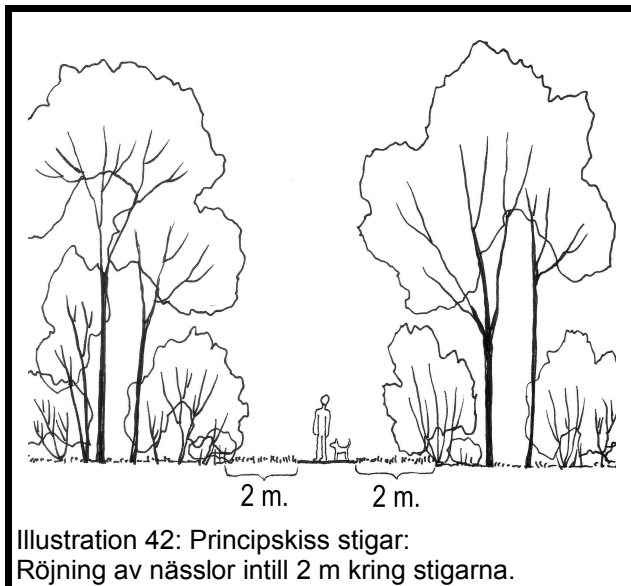

Illustration 42: Principskiss stigar:
Röjning av nässlor intill 2 m kring stigarna.

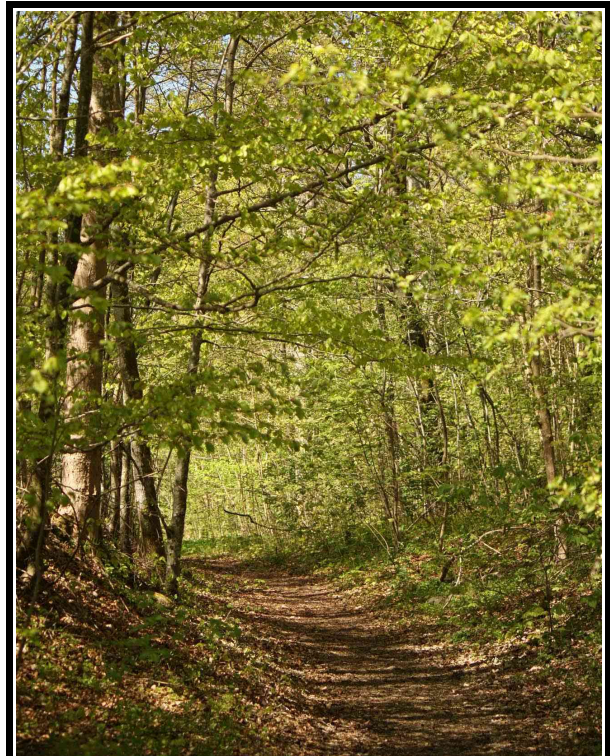

Illustration 41: Inspirationsbild: Kalkbrottet i Bjärsjölagård. Skogsstig med patina i gammal lövskog, där vegetationen fått omsluta stigen.

GLÄNTAN

Mål:

- En liten glänta och samlingsplats mitt i parken (Ill. 43 & 44).

Genom kontinuerlig röjning av buskar och sly hålls gläntan i mitten av parken öppen. Gläntans yta ska vara ca 20x20 m.

I gläntan, vid kullen, byggs en liten samlingsplats med möjligheter till korvgrillning. Till "sittplats" används 2-3 stora släta stockar, här får gärna de stockar användas som redan finns på platsen (Ill. 45).

Sommartid behöver man kontinuerligt röja bort nässlor och björnbär kring samlingsplatsen. Eventuellt uppkommande gräs behöver inte klippas.

I kanterna mot omgivande vegetation finns möjligheter att på sikt skapa vackra och ekologiskt värdefulla brynzoner.

Illustration 43: Gläntan

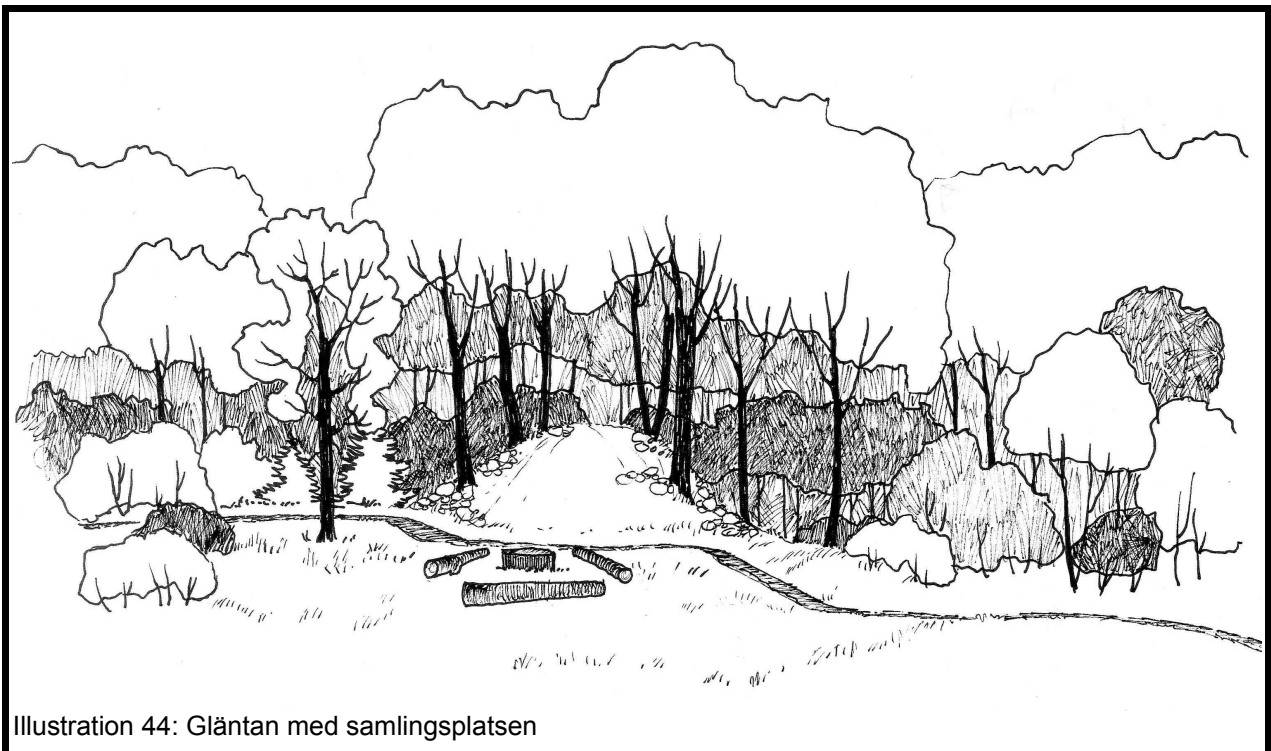

Illustration 44: Gläntan med samlingsplatsen

Illustration 45: Öppna upp för genomsiktighet

SÖDRA DELEN

Öppna upp buskvegetationen. Frilägg lindallén.

Mål:

- Vegetationen ska vara genomsiktig, flerskiktad och lättframkomlig. 50-75 % av markytan ska vara (oregelbundet) framkomlig (Ill. 45).
- Krontäckning i övre krontak 75 % (på sikt), undre krontak max 25 %.
- Vegetationen ska vara artrik och varierad.
- Belysning

I fortsatt arbete med röjning ska en blandning av arter i träd- och buskskiktet eftersträvas, i första hand tas sly från sykomorlön bort. För att underlätta framkomlighet och genomsiktighet lämnas i möjligaste mån kvarvarande buskage

gruppvis (Ill. 46 och 47).

På sikt är målet en krontäckningsgrad på 75 % i det övre krontaket. Detta ska uppnås genom att utvalda individer av unga träd och lämnas att utvecklas till vuxna individer. I urvalet ska sparsamt förekommande och inhemska arter gynnas. I en övergångsperiod (innan de utvalda individerna uppnått tillräcklig höjd) kan detta innebära att buskskiktet blir något tätare än målbilden.

Hela raden av lindar friläggs till en yta av 5 m innanför trädraden. Genom att framhäva lindarnas arkitektoniska kvalitéer skapas en mer gradvis, mjukare övergång i gränsen mellan stad och "vild natur". Det ger också ökad trygghet på g/c-vägen.

Belysning som framhäver något/några av träden inne i parken i gränsen mot g/c-vägen skapar ett vackert blickfång kvällstid, och bidrar även det till ökad trygghet.

Punktvisa nyplanteringar av nya, robusta, doftande och vackert blommande buskar, för att höja upplevelsevärdet och förstärka artrikedomen på platsen.

Nya buskarter:

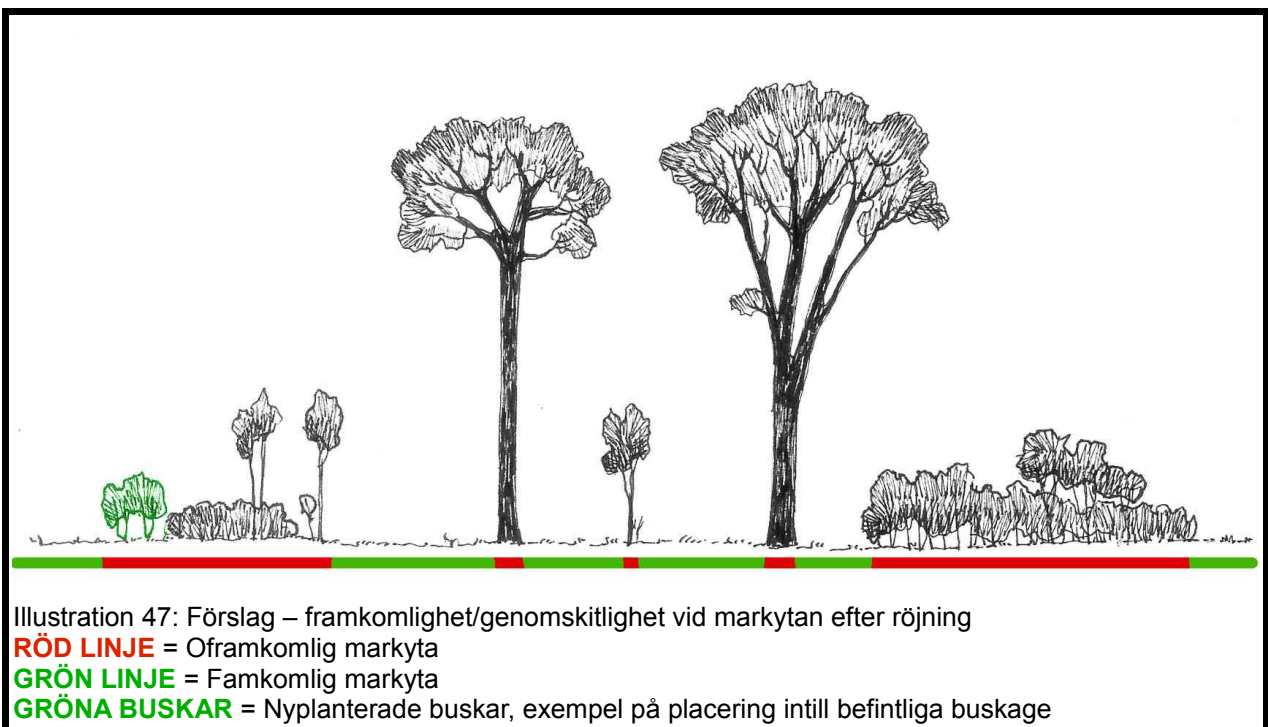
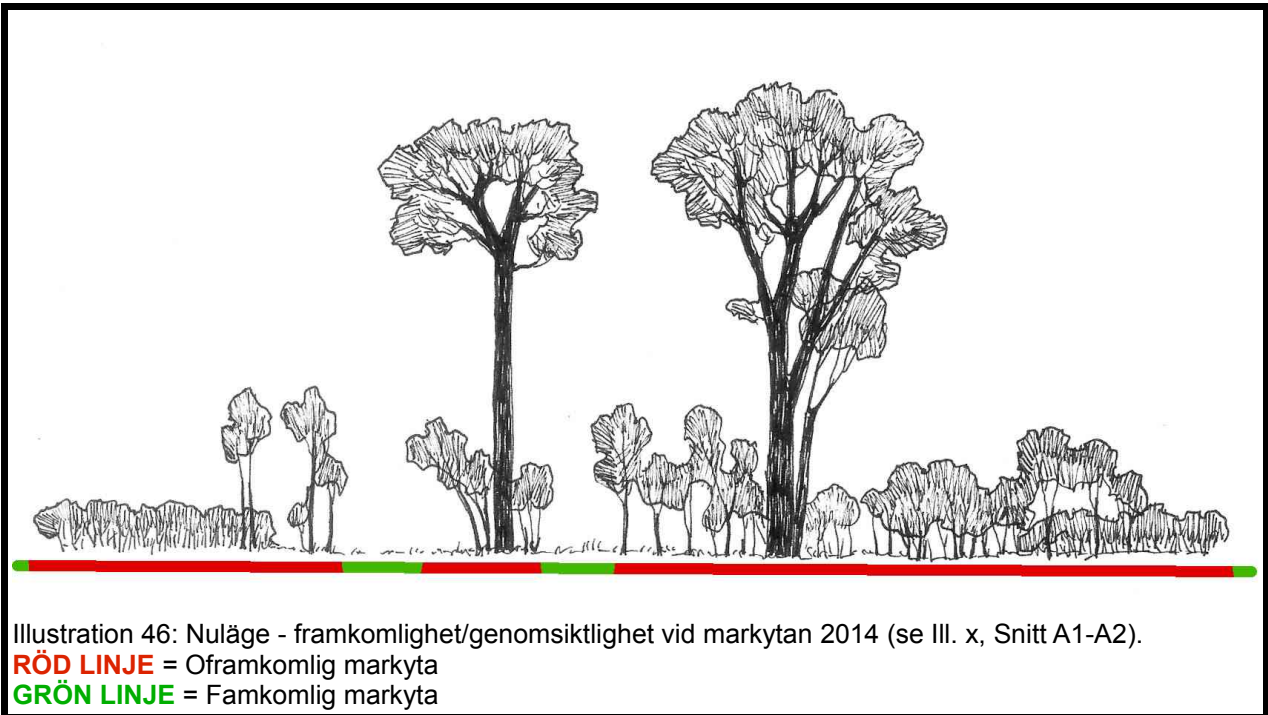
Cornus mas – Körsbärskornell

Viburnum opulus – Skogsolvon

Syringa vulgaris – Bondsyrén

Lonicera periclymenum – Kaprifol (klättrande lignos)

Efter avslutad röjning har andelen framkomlig markyta ökat till 50-75 % (Ill. 47). Vegetationen är nu delvis genomsiktig och lättframkomlig. Svarttallarna och andra skyddsvärda träd har blivit frilagda. Utvalda buskage och unga trädarter har sparats gruppvis, i första hand. Troligen kommer fältskiktet i den här delen av parken att i högre grad än idag bestå av vit-, gul- och svavelsippor som trivs bättre där ljusinsläppet är något större (Mossberg & Stenberg, 1999). Nyplanterade buskar placeras i första hand i närhet till befintliga, sparade buskage.

Illustration 48: Nya planteringar

DE INRE OCH ÖSTRA DELARNA

Nyplantering.

Mål (på sikt):

- Vegetationen ska utgöra en artrik och varierad lövskog med vild karaktär (Ill. 48).
- Vegetationen ska vara delvis genomsiktig och flerskiktad. 50 % av markytan ska vara framkomlig.
- Övre krontäckningsgrad 75-100 % med ett flerskiktat buskskikt undertill.

Ytorna där de nya ungträden planteras, passas in emellan de nuvarande stora träden. Alla de stora träden sparas, (även sykomorlönnar). Detta för att de högre träden fungerar som skärm till nyplanterade träd, och för skuggeffekten de ger till fältskiktet. Sykomorlönnen ska därefter på

sikt etappvis gallras bort, till förmån för de nya träden, inhemska arter och högre artrikedom.

En ökad mängd inhemska träd på platsen ger ännu bättre möjlighet till höga naturvärden på sikt. I ytans gränser sparas befintlig buskvegetation, och där buskskiktet är mycket artfattigt utmed stigarna och i gränsen till gläntan kompletteras buskskiktet med nyplantering av blommande och doftande buskarter (och/eller små trädarter) i grupper. Bestånden av hassel och hagtorn, som redan finns på platsen, bör identifieras och sparas i möjligaste mån.

Trädarter: Lind – *Tilia cordata*
 Fågelbär – *Prunus avium*
 Skogslönn – *Acer platanoides*
 Ek – *Quercus robur*
 Bok – *Fagus sylvatica*

Buskarter: Naverlönn – *Acer campestre*
 Skogsolvon – *Viburnum opulus*
 Prunus padus – Hägg
 Vildapel – *Malus sylvestris*

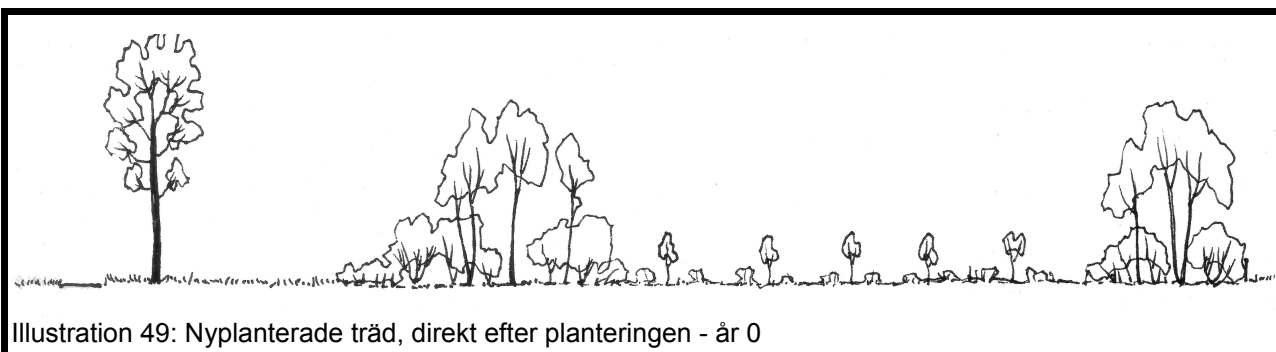

Illustration 49: Nyplanterade träd, direkt efter planteringen - år 0

Illustration 49: Ungräden med topphöjd 180-200 cm planteras i fält med ca 5 m avstånd från varandra, arterna blandas slumpmässigt. Ytan kring ungräden har röjts fri från buskar och sly. I framkanten mot gläntan och stigarna planteras fler buskarter in, för att skapa mer intressanta bryn. Vegetationen inne i planteringsytorna upplevs som buskig och öppen, men runt planteringsytorna är de nya ungräden inbäddade av äldre träd.

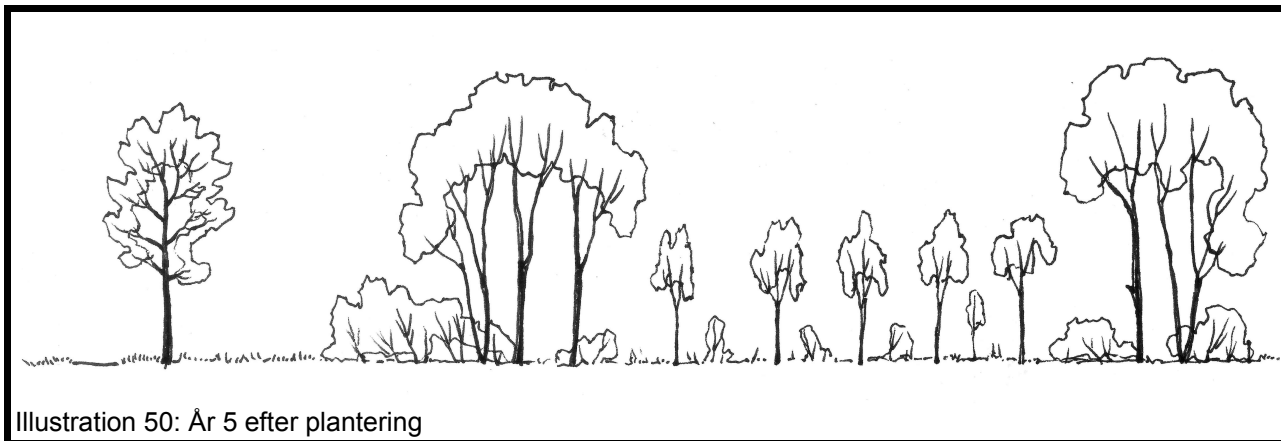

Illustration 50: År 5 efter plantering

Illustration 50: Medan de unga träden växer upp behöver ytan kontinuerligt hållas fri från växtlighet som kan tränga ut ungräden. Det är bra om lägre buskvegetation kan få vara kvar, till förmån för fältskiktet. Planteringsytorna upplevs som halvöppna. Det har börjat bildas ett ämne till krontaket och i kombination med amträden börjar besökaren få en känsla av en ung skog. De nya träden har börjat bidra med något av den skugg effekt som gynnar det vårblomande fältskiktet.

Illustration 51: År 20 efter plantering

Illustration 51: Ca 15-20 år efter plantering kan det vara dags att börja plocka bort vissa av amträden. Buskskiktet kan släppas helt fritt utan fler planerade skötselinsatser då ungräden nått en höjd på ca 10 m. Krontaket har slutit sig, och vegetationen upplevs nu som en frodig lövskogsduge.

Illustration 52: Västra delen av parken

VÄSTRA DELEN

Mål:

- Vegetationen ska fungera som en barriär emot Fasanvägen. Den ska inte vara genomsiktig (Ill. 52).

Just nu kan man inte ta bort alltför mycket befintlig vegetation utan att platsen som helhet tappar i användbarhet och karaktär, särskilt inte i den här delen, som ramar in och skyddar platsen gentemot bilvägen. Alla befintliga träd och buskar får därför stå kvar.

En klippt ligusterhäck, 1,50 m hög, i kanten till trottoaren ger en prydlig avslutning på den i övrigt ganska spretiga vegetationen (Ill. 53).

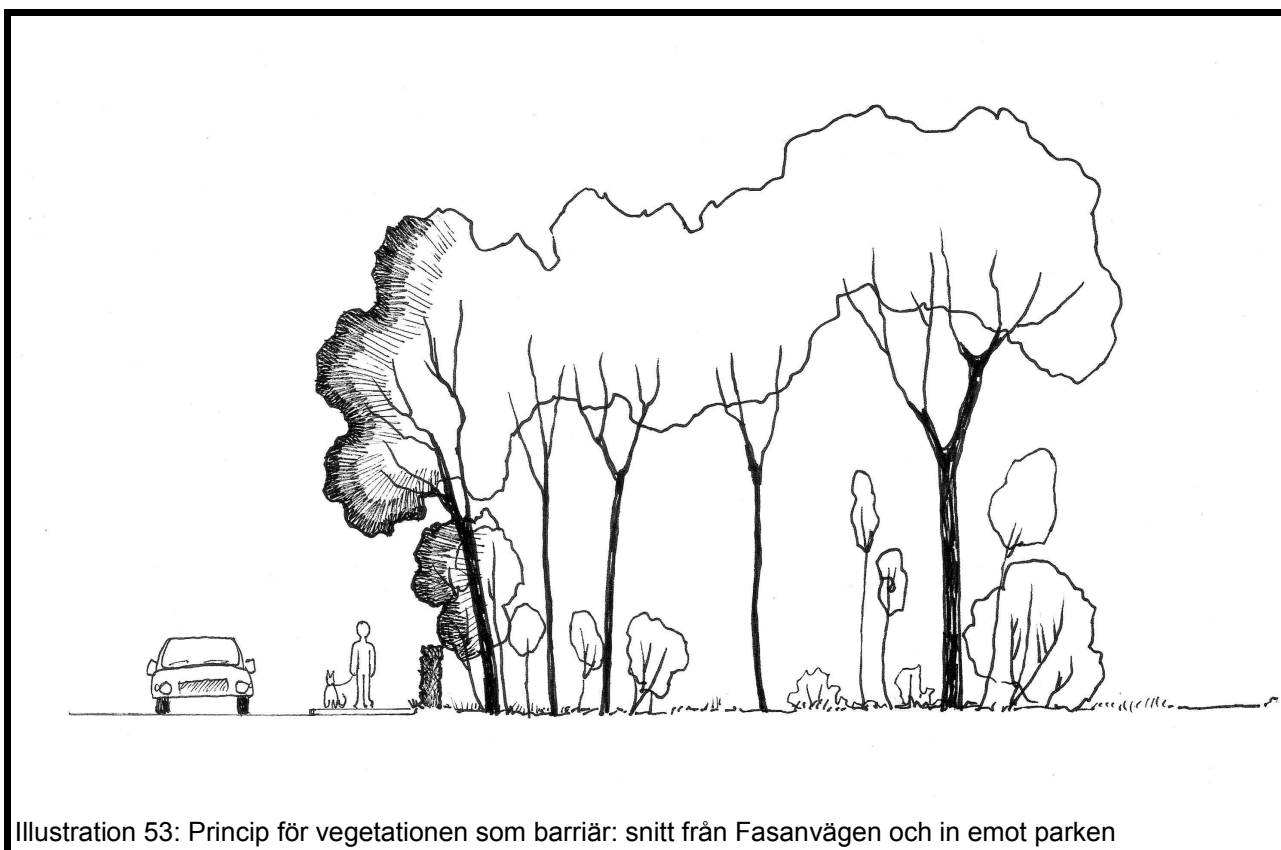

Illustration 53: Princip för vegetationen som barriär: snitt från Fasanvägen och in emot parken

ALLMÄNT

Mål:

- Skydda gamla och/eller stora träd samt gynna inhemska trädarter.
- Ta tillvara på platsen originalitet genom att till fullo utnyttja dess karaktär som vild natur.
- Skydda och uppmärksamma platsens djurliv.
- Städning avseende skräp och skräpkorgar.

Förutom att skydda de gamla träden, bör även samtliga ekar som växer på platsen gynnas, och tillåtas utvecklas till bredkroniga individer genom friläggning, med tanke på att ek är det trädslag som har potential att rymma de högsta naturvärdena. I arbetet med gallring och röjning i träd- och buskskikt bör inhemska och sparsamt förekommande arter sparas i möjligaste mån, och sykomorlönnen på sikt fasas ut.

Genom att visa och lyfta fram platsens värden till exempelvis skolor, förskolor, gymnasieskolor eller andra intresseorganisationer finns potential att erbjuda ett stort antal människor och barn tillfälle att studera, leka i och umgås med naturen, och därigenom tillägna sig en djupare förståelse för hur kretslopp och naturliga system hänger samman. Här finns stora möjligheter att i samråd med skolorna genomföra ytterligare förbättringar för att utnyttja platsens naturvärden. I norra Lund har man inom ramen för LONA-projektet (Länsstyrelsen, 2012) etablerat så kallade eko-baser i parken ST:Hans backar. Eko-basen är en plats för lärande, rekreation och friluftsliv och har utvecklats i samarbete mellan kommunen och skolan. Jag föreslår att man utreder möjligheten att etablera en så kallad Eko-bas i Holmbergsska trädgården.

Man bör också uppmärksamma och peka på platsens djurliv, genom att till exempel sätta upp holkar till bin, fladdermöss eller fåglar. För faunans skull bör man också låta grenar, kvistar och löv vara kvar på marken.

Skräp från andra människor är möjligen det enskilt mest störande inslaget i en naturmiljö. Därför bör platsen städas regelbundet. Skräpkorgar sätts upp på strategiska ställen, så som vid entréerna. Kanske kan man tycka att en skräpkorg också lite grann förstör naturupplevelsen, men hur det än är, så är det nog i alla fall bättre med en skräpkorg, än att allt skräp blir kastat på marken.

AVSLUTNING

DISKUSSION

Vild natur?

När man tar del av aktuell litteratur kring "Urban Wilderness" och dess underämnen, är det första man slås av, hur många vitt skilda platser som ryms i begreppet. Det enda de egentligen har gemensamt är att de blivit lämnade till fri utveckling en kortare eller längre tid, och därigenom gått över i ett tillstånd, som man bäst beskriver som *vilt*. Den vilda vegetationen i staden är, trots att den är spontant uppkommen, kraftigt påverkad av människans aktiviteter, eftersom människan sätter upp ingångsvariablerna (Rebele, 1994). Det kan röra sig om övergivna industritomter som återbeskogas, om hustomter som övergivits, eller om parkplanteringar som lämnats åt sitt eget öde en längre tid. Ofta består vild natur i städerna av vegetation som inte nödvändigtvis liknar den man finner ute på landsbygden, och som dessutom ofta är förvånansvärt artrik (Alvey, 2006). Dess individuella artsammansättning beror istället på vilken vegetation och vilka frökällor som finns tillgängliga på just den platsen, vilken ståndort platsen kan erbjuda, och i vilket stadium successionen befinner sig. Eftersom de har mycket olika förutsättningar, blir platserna därför mycket olika (Alvey, 2006; Kowarik, 2005; Rebele, 1994).

Att arbeta med platsen utifrån konceptet "Urban Wilderness"

Vad som betraktas som vilt och inte är högst individuellt (Lutz et al. 1999; Konijnendijk, 2005). Man kan även fundera kring när en plats egenligen upphör, eller för den delen börjar, att vara vild, oavsett vad man lägger i ordet. Ofta består platser av lager på lager med spår av gamla användningsområden. Inte minst gäller detta platser i städerna, där människan haft ett finger med i spelet i hundratals år. Frågorna hopar sig. Om jag slutar klippa min gräsmatta idag, är den då per definition vild imorgon, eller måste jag vänta en tid, och i så fall, hur länge? Vad ska jag ha för utgångspunkt? Jag kan här ställa mig samma fråga, som en byggnadsvårdare som restaurerar gamla hus med många års om- och tillbyggnader att ta hänsyn till: när väljer jag att sätta min nollpunkt?

Man betraktar gärna den orörda, gamla, "urskogen" som den ursprungliga, och därför idealiska, naturen (Gobster, 2012; Kowarik, 2005). Här i Skåne torde den potentiella naturliga vegetationen vara bokskog, eller blandskog bestående av ädla lövträd (Ellenberg, 1989). Traditionellt har mycket av arbetet med att bevara värdefulla miljöer gått ut på att skydda utsatta naturområden, genom till exempel bildning av naturreservat eller naturvårdsområden, ofta långt ifrån städerna (Chiesura, 2003). Detta arbete är naturligtvis mycket viktigt. Men ska då all annan vild natur betraktas som dåliga kopior av ett ouppnåeligt ideal, inte värda något skydd, och inte tillmätta något värde, om man måste ange platsens potentiella naturliga vegetation som nollpunkt? Vore det inte roligare, och enklare, om vi betraktade verkligheten lite mer opportunistiskt? Det kanske inte är så noga, exakt vilka arter som ingår i vegetationen i städerna. Kanske den kan tjäna bra som vild natur ändå!

Att den vilda stadsnaturen just är så mångformig, och uppkommer i en mängd olika lokaler, gör att den kan vara svår att upptäcka, och sätta rätt värde på (Kowarik, 2005). Att den är svår att sätta rätt värde på har inte minst visat sig i Holmbergiska tomtens fall, där myndigheter och politiker har haft andra planer för platsen, och sedan tvingats backa på grund av ilsket motstånd från allmänheten (Sydsvenska Dagbladet 28/7 1976; Sydsvenska Dagbladet 17/8 1999; Sydsvenska Dagbladet 20/8 1999; Sydsvenska Dagbladet 25/8 1999; Sydsvenska Dagbladet 1/9 1999). Här har man antingen helt missat, eller struntat i, hur värdefull Holmbergiska tomten är för stadens invånare. Kowarik (2005) har utarbetat en metod för att lättare känna igen och utvärdera den vilda stadsnaturen. Han menar att vi inte bör blicka tillbaka och söka oss tillbaka till det platsen skulle kunna varit, utan istället titta framåt, prospektivt, och fråga oss vad platsen kan bli.

Då jag har arbetat med Holmbergiska tomten har jag försökt ha med mig Kowariks (2005) prospektiva synsätt. Jag har inte funderat så mycket kring vad platsen har varit, utan mer på vad den kommer att bli, och försökt utreda vad den kan UTVECKLAS TILL. Just denna balans, mellan att låta platsen vara helt frisläppt, eller att styra den lite grann åt ena eller andra hållet, är knäckfrågan. Då jag började med mitt arbete övervägde jag *nollvisionen* - men inventeringarna av vegetationen visade på att träd- och buskskiktet i så fall på sikt skulle bli mycket ensartat. Dessutom fanns det problem med igenväxning i buskskiktet, och nässlor. Naturligtvis vill man lösa alla problem. Men hur mycket kan man påverka en plats, innan den slutar vara vild? Både Konijnendijk (2005) och Rink (2005) menar att även vilda platser i staden i regel kräver någon sorts skötsel. Det kanske snarare är **intrycket av vild** som är viktigt, snarare än hur mycket eller lite man sköter om platsen. Kanske kan man inte direkt mäta mängden upplevd vildhet med mängden icke-skötsel.

Platsens acceptans

En av de viktigaste faktorerna när man arbetar med vild natur i staden, är att den får acceptans av stadens invånare (Alvey, 2006; Chiesura, 2003). En outnyttjad plats, som inte har något stöd av lokalbefolkningen, blir ett lätt byte för exploatörer (Kummel, 2006). Till och med en uppskattad plats kan ha svårt att värja sig. Så här säger Enhetschef Park på Lunds kommun i sin intervju:

”Och sedan har man ju hört Holmbergiska tomten här i huset, när det handlar om typ exploatering, sådana frågor, att det finns... i och med att den ser ut som den gör, finns det ju andra som tycker, som inte ser dom värdena fullt ut. Det finns många som kan göra anspråk på Holmbergiska tomten. Eller tycka sig ha intresse av den.”

Acceptansen av platsen har i hög grad att göra med hur användbar platsen är (Bauer, 2005; Konijnendijk, 2005; Rink, 2005). Detta faktum märktes även mycket tydligt i de kvalitativa intervjuer som jag genomfört. Alla de 4 intervjuade, från fyra helt olika intressesegment, var tydliga med att platsens *användbarhet* var a och o. I Holmbergiska tomtens fall handlar det om problem med igenväxning i buskskiktet, vilket gör vegetationen delvis oframkomlig och alltför otrygg, taggiga björnbärsbuskage och höga nässlor utmed stigarna, som avskräcker från besök sommar och höst.

Men det är inte självklart att den vilda naturen i staden är uppskattad av allmänheten. Det kan delvis ha att göra med platsens historia. Människor tycker inte om att se tecken på förfall i sitt närområde - "The Broken Window Syndrome". Om en plats överges och förvildas förkroppsligar den något negativt, snarare än något positivt, för de närboende (Jorgensen, 2012). Ett typexempel på detta är industrier som tvingas lägga ner på grund av ekonomisk nedgång, och där industriområdena återtas av vegetationen. Om man kommer på tanken att bevara en sådan plats som vild, spelar kommunikationen till allmänheten en avgörande roll. I ett sådant läge måste man från myndigheters och parkförvaltningens håll vara mycket noga med att tydligt kommunicera mål och mening till de kringboende (Bauer, 2012; Konijnendijk, 2012; Kowarik, 2005). Att inte helt släppa platsen "för fädot" kan också hjälpa till. Även om man vill behålla den vilda karaktären kan man genom enkla skötselinsatser och genom att till exempel skapa välkomnande entréer, kanter, eller fickparker där man håller vegetationen lite mer "prydlig" signalera för boende och allmänhet att platsen faktiskt är både omskött och älskad (Tylecote & Dunnet, 2005).

Men, Holmbergsska tomten är sedan länge en plats som Lundaborna accepterar. De har till och med förärat den smeknamnen *Skillaskogen* och *Trollskogen*. Jag tror det finns tre skäl till att Lundaborna tagit den till sitt hjärta:

- Vegetationens återerövring av platsen var inte så märkbar, eftersom tomten redan var beväxt och "grön" då den övergavs. Den var förmodligen ordentligt trädbevuxen redan på tidigt 60-tal, då trädgårdsmästeriet lades ner (Lunds Bevaringsprogram, 2013). De befintliga gamla träden på tomten är betydligt äldre än 50 år, och härrör snarare från tiden kring 1800-talets slut. Förutom de som finns kvar idag, fanns det även en stor mängd äldre almar på tomten.
- De gamla husen revs, och kunde inte vittna så tydligt om förfallet. Växthusen och det enklare boningshuset revs strax efter att trädgårdsmästeriet lagts ner, och förmodligen gick det ganska snabbt för vegetationen att utvecklas i den goda myllan, till den lövskogsdungen sedan förblev. Trädgårdsmästeriets "förfall" doldes snabbt i grönskan. Möjligen hade det varit sämre, och förfallet mer märkbart, om byggnaderna inte tagits ner, utan stått kvar och fallit sönder.
- Tidens tand. Tiden läker alla sår, heter det ju också, och när de vackra skillorna spridit sig över hela tomten, och glada Lundaborna varje vår, var nog allt glömt och förlåtet. Nu, nästan 50 år senare, har Holmbergsska tomten förtjänat sin självklara plats i Lund. Kanske hade tongångarna låtit annorlunda om vi frågat Lundaborna om Holmbergsska tomten år 1965.

Ett annat nedlagt trädgårdsmästeri, som också blivit en uppskattad plats, är Gyllins Trädgård i utkanten av Malmö. Inte heller i Gyllins Trädgårds fall verkar det som om lokalbefolkningen har haft några problem med att ta platsen till sitt hjärta (Qviström, 2012). Förmodligen spelar både platsens historia, tiden, och tillståndet platsen befinner sig i när den "överges", stor roll för allmänhetens acceptans. Qviström (2012) beskriver även ett annat fenomen som jag känner igen från arbetet med Holmbergsska tomten – de boendes ansvarskänslor inför platsen. Qviström (2012) berättar om boende invid Gyllins Trädgård, som klipper och röjer kring stigarna, för att hålla dem framkomliga – exakt samma sak som jag fick veta i intervjun med personen som bodde i

Holmbergska tomtens närområde:

”Sen, vi som bor här, vi går ju där. Det finns människor som regelmässigt tar sig in på de här stigarna in i parken. Och, ju mer människor som går där, ju mer trampar man ju ner. Så, vi som bott där, har gått där och trampat så mycket vi har kunnat, för att man ska ha lite gångstråk, så att man kan ta sig igenom där...”

Det är naturligtvis både mycket roligt och positivt att få arbeta med en plats, som redan tillägnat sig acceptans och uppskattning. Men å andra sidan kanske man måste vara mer försiktig i hanteringen av en plats, som många bryr sig om. Det märktes inte minst i de utförda intervjuerna, där flera använde orden *”varsam hand”* då vi diskuterade eventuella åtgärder för att förbättra Holmbergska tomtens.

Information: Yrkesverksamma → Brukarna

De ekologiska värdena är viktiga att bära med sig i arbetet med grönytor, inte minst i tider då miljöhoten duggar tätt. Men man kan inte förvänta sig att allmänheten ska vara införstådd med vad som är nödvändigt för att bevara och stärka de ekologiska värdena, så som Kommunekolog på Lunds kommun påpekar i sin intervju. Exempel på sådana åtgärder kan vara att lämna kvar död ved på marken (Gerell, 1984). Men inne i staden får aldrig miljöarbetet gå så långt, så att de gröna ytorna får en låg användbarhet, för då kanske man ett tu tre befinner sig tillbaka på ruta 1, där hela platsens existens hotas på grund av låg uppskattning från allmänheten. Just nyttan med att involvera närboende och brukare i både planeringen och inför kommande förändringar, nämnde båda de intervjuade på Lunds kommun. Här hör vi Kommunekologen:

”Kommer man och gör saker i deras närhet, jag kan tänka mig som nu med Holmbergska: dom som bor runtomkring och som använder den, vad man än gör så är det alltid någon som det inte passar. Men där har vi märkt att det viktiga är att nå ut med information tidigt. Sätt upp tavlor, skyltar, lägga brev i brevlådorna till folk som bor i närheten, vara jättenoga med att nå de som använder området.../ /...har det blir mycket klagomål, då är det ofta att man inte har nått ut med information innan man börjar. Det är A och O.”

Information: Brukarna → Yrkesverksamma

Brukarmedverkan i planeringsprocessen är mycket värdefullt, ofta rent av nödvändigt, då man arbetar med vild natur i städerna (Chiesura, 2003; Konijnendijk, 2012; Kowarik, 2005). Mina egna undersökningar pekar också på, att det inte är så lätt att veta vad allmänheten egentligen tycker. I intervjuerna som jag gjorde framkom att både Kommunekologen och Enhetschefen Park trodde att gemene Lundabo tyckte att Holmbergska tomtens såg *”oordnad”* ut. Just det ordet använde de bägge två. Men i intervjuerna med Förskolläraren och den Boende framkom inga tecken på att man hade något emot att till exempel död ved fick ligga kvar, att gräs inte klipptes eller att pinnar och grenar inte städades undan. Tvärtom var det just sådant, som både den Boende och Förskolläraren belyste som en av platsens kvalitéer. Allra mest märkbart var det i fallet med Förskolläraren, som vid flera

tillfällen återkom till, hur **viktigt** det var för platsen.

Ett annat exempel: Bauer (2005) utförde en studie i vilken hon undersökte människors attityd och förväntan gentemot vild natur. I studien fann hon att människor ansåg typiskt vilda karaktärsdrag så som frånvaro från mänsklig påverkan och ekonomisk verksamhet, samt frånvaro av möjligheten att utöva sporter. Konstigt nog sade sig många gärna vilja ha campingplatser, skräpkorgar, informationstavlor med mera, på just sådana platser; svaren korrelerade alltså inte med varandra. Nästan samma, till synes märkliga upptäckt, gjorde man i arbetet med Gyllins trädgård (Qviström, 2012). I planeringsprocessen att gestalta om Gyllins trädgård höll man ett välbesökt möte med platsens brukare. Brukarna syntes bli både upprörda och provocerade av arkitekternas ritningar, där man hade försökt lösa det mer intensiva användandet av trädgården, genom att illustrera vilka olika ytor i trädgården som kunde komma till användning för olika funktioner – så som "lekplats", "fest- och evenemangplats", "vattenträdgård" med mera. Men märkligt nog hade brukarna nyss visat sig mycket positiva, till just sådana här inslag, då de fått se inspirationsbilder från andra platser. Varför blev de nu så provocerade, då de nyss varit så positiva? Qviström (2012) tolkar brukarnas reaktion så som att det inte var de olika aktiviteterna och elementen i *sig själva*, som man inte ville ha, utan det var elementens *fysiska designation* som var stötestenen: brukarna såg gärna fler, och mer, olika aktiviteter, men de ville ha friheten att själva välja *var*. Det verkade som, om platsens vilda kvalitet låg just i detta att den var fri från restriktioner, den var inte uppdelad i olika ytor, utan användaren fick fritt välja **var och hur** olika aktiviteter skulle ta plats. Platsen var alltså inte styrd, utan fri att tolka. Med det resonemanget är det inte konstigt, att brukarna välkomnade fler, och mer, aktiviteter, men blev upprörda, då *friheten* i platsen togs bort. Mot bakgrund till ovanstående kan man nog säkert säga, att det är väldigt lätt att kliva fel i arbetet med vilda platser i staden, och att brukarmedverkan är ett av verktygen som man bör utnyttja och använda sig av, för att göra det allra bästa av platsen man arbetar med.

Barnen och den vilda naturen

Då man går omkring på Holmbergsska tomten upptäcker man alltid nya kojbyggen, grävda hålor, lövhögar och andra konstruktioner som uppenbarligen är gjorda av barn. De bryter grenar, klättrar i träd och gräver i marken. Men till skillnad från på många andra ställen, så upplever barnen och deras föräldrar, att det är tillåtet just här. Vegetationen är oöm, och det syns inte alls, att barnen varit framme. Det är nästan så att det är lite bra, att kvistar knäcks här och där. Ward Thompson (2012) skriver just om detta: att det saknas platser där barn och ungdomar tillåts att testa gränser, experimentera och leka fritt utan inskränkningar. Ericsson et al. (2009) menar att barn har behov av terräng, träd, buskar där de tillåts interagera fritt med miljön. Krypa, gräva, bygga, hoppa, klättra och åla. En sådan utelek ger barnet både bättre motoriska färdigheter och högre koncentrationsförmåga. I intervjuerna menade Förskolläraren, att platsen var en *perfekt* lekplats. Och den Boendes barn hade haft platsen som sin, hela sin uppväxt. Det kanske inte är så konstigt, att barnen trivs så bra på Holmbergsska tomten.

Vegetationen i stadens vilda platser

Mina resultat från inventeringar av vegetationen gjorda på platsen visar att Holmbergsska tomten har en hög grad av exotiska och hortikulturella arter i både fält-, busk-, och trädskikt. I fältskiktet finns över 20 olika arter och hortikulturella sorter av vårblostande växter, och av dessa är bara 36% inhemska. Den dominerande vårblostande arten är dessutom exotisk: "Skillan" (*Scilla siberica*). Vårblostandingen på Holmbergsska tomten är platsens kanske mest välkända och uppskattade egenskap. Inventeringarna visar hur betydelsefull den nya spännande växtligheten kan bli för platsens brukare. Samtidigt som invandringen av exotiska arter berikat Holmbergsska tomten i fältskiktet, har den även försämrat artrikedomen i träd- och buskskiktet. På Holmbergsska tomten finns två arter som klassas som invasiva (Carlsson & Persson, 2006); det är sykomorlönn (*Acer pseudoplatanus*) och parkslide (*Fallopia japonica*). Just parkslidet verkar inte utgöra ett problem just på Holmbergsska tomten, däremot har sykomorlönnen helt tagit över som dominerande art i träd- och buskskiktet. Detta är till platsens nackdel framför allt ur ett ekologiskt perspektiv. Vegetation som homogeniseras leder till utarmning av biodiversiteten, dessutom är ett artfattigt ekosystem svagare än ett artrikt (Alvey, 2006). Sykomorlönnen bidrar även starkt till igenväxning av buskskiktet genom mycket kraftiga uppslag av sly, vilket har framkommit som ett av platsens problem. Mina resultat visar att spontan invandring av exotiska arter från omkringliggande stad kan utfalla både till platsens för- och nackdel, och att man behöver finna vägar för att hantera både de positiva och de negativa aspekterna av detta faktum, utifrån varje enskild plats individuella förutsättningar.

DISKUSSION KRING MINA METODER

Inventeringar av vegetationen

Inventeringarna av vegetationen varit värdefulla i detta arbete. Inte minst uppehållet i mitt arbete, som medföljde att jag kunde gå tillbaka till samma ställe två gånger, med 6 års mellanrum, och teckna samma snitt, var ett mycket effektivt verktyg för att tydligt se hur träd- och busk-vegetationen förändrats. Fältskiktsinventeringen var tidskrävande, men även den blev värdefull för mitt fortsatta arbete. Den visade att fältskiktet var mer likartat över hela platsen, än vad jag hade trott. I inventeringen av fältskiktet framkom också med tydlighet vilka arter som dominerade. Jag hade gärna gjort om fältskiktsinventeringen också, men tyvärr räckte inte tiden till. Det hade varit intressant att ta reda på om även fältskiktet hade förändrats på de här 6 åren, och undersöka närmare, om eventuella förändringar kan tänkas ha några samband med successionen i träd- och buskskiktet, särskilt med tanke på att fältskiktet spelar stor roll för upplevelsen av den här platsen.

Analys av skyddsvärda träd

Aha-metoden, som är utarbetad av Sörensson (2008) gav mig tyvärr inte så mycket som jag hoppats på. Min gissning från början var, att det fanns fler träd på Holmbergsska tomten, med potentiellt höga vedentomologiska värden. Man har från kommunens sida tagit bort träd som man bedömt som farliga, och det är möjligen just de, som varit äldst eller minst vitala, som kanske har

haft de högsta värdena. Metoden var dock lätt att använda, och tidseffektiv.

Platsens stråk, landmärken, noder och gränser

Lynch's landskapsanalys var nyttig i det inledande arbetet, då jag först drog upp linjerna för hur man upplevde, förstod, och orienterade sig på platsen. Den sätter ord på, och kategoriserar platsens olika element. Att tvingas sortera de olika ingående delarna i kategorier hjälpte mig att förstå platsen bättre. I det fortsatta designarbetet kunde jag sedan välja att spara, utveckla eller förkasta de olika delarnas funktioner.

Översiktlig analys av närliggande parker

Den översiktliga analysen av parker upplevde jag som en bra metod för att belysa svaga punkter och tillgångar i ett större parkbestånd, i mitt fall parkerna i Holmbergsska tomtens närområde. Metoden är generaliserande, och inte särskilt detaljerad, men å andra sidan är den tidseffektiv. Som Nordh (2010) påpekar kan varje park inhysa små områden, av flera än de huvudsakliga karaktärerna, och vid en översikt går man inte igenom varje centimeter av en park. Så det är möjligt att det på små begränsade ytor kan finnas fler karaktärer än de jag angivit, i varje park. Men på det stora hela ger metoden en bra helhetsbild av parkernas huvudsakliga karaktärer.

Kvalitativa intervjuer

De kvalitativa intervjuerna gav mycket värdefull information. Flera aspekter blev lyfta, som jag annars inte upptäckt. En av dessa var att de boende själva höll stigarna farbara på sommaren genom att gå runt där så mycket de kunde, och trampa ner. En annan insikt var att den Boende faktiskt stod ut med en del "störande element", så som den här råk-kolonin som ett tag bodde i parken – därför att man uppskattade det faktum, att det fanns en plats, mitt i staden, som kunde hysa ett sådant djurliv. Intervjuerna bjöd även på en del överraskningar. Bland annat blev jag förvånad över att Enhetschefen Park, och Kommunekologen var så eniga i sina tankar kring Holmbergsska tomtens. Min gissning hade innan varit att de borde ha lite olika viljor och sätta fokus på olika aspekter. Till viss del gjorde de det, men på det stora hela var de väldigt överens om vad de ville skulle hända med platsen. En annan aspekt som kom fram i intervjuerna, var att de anställda på Lunds kommun bägge trodde, att gemene man tyckte att det såg "skräpigt" och "oordnat" ut på platsen. Medan mina intervjuer med en Boende i närområdet, och en Förskollärare, visade faktiskt på motsatsen; både den Boende och Förskolläraren tyckte det var just det lite "skräpiga" och "oordnade" som var en av platsens kvalitéer.

AVSLUTANDE ORD

Arbetet med Holmbergska tomten har varit spännande och utvecklande. Det har varit roligt att få arbeta praktiskt, med en befintlig plats, och utifrån ett realistiskt perspektiv. På grund av problemställningens komplexitet har jag fått tillfälle att göra ett arbete med stor spännvidd, undersöka, analysera och ta hänsyn till många olika variabler. Tiden har inte räckt till, hur jag än vänt och vridit på det hela, och jag har hela tiden tvingats till att redigera, utvärdera, ifrågasätta och komprimera mitt arbete, vilket har varit svårt, men mycket lärorikt.

*Hanna Ericsson
Elestorp 2014*

KÄLLHÄNVISNINGAR

TRYCKTA OCH ELEKTRONISKA KÄLLOR

Almquist, E; Jonesll, L; Jonsell, B; Ohlsson, J (red.). (1994) *Svensk Flora*. Tjugoåttonde upplagan. Stockholm: Liber AB.

Alvey, A (2006). Promoting and preserving biodiversity in the urban forest. *Urban Forest and Urban Greening*, 5 (2006), ss 195-201.

Anonym insändare, *Sydsvenska Dagbladet*, 28/7.

Anonym insändare, *Sydsvenska Dagbladet*, 14/8.

Bauer, N (2005). Attitudes towards Wilderness and Public Demands on Wilderness Areas. I Kowarik, I & Körner, S (red.) (2005) *Wild Urban Woodlands*. Germany: Springer-Verlag Berlin Heidelberg. Ss. 47-66.

Bell, S (2005). Nature for People: The Importance of Green Spaces to Communities in the East Midlands of England. I Kowarik, I & Körner, S (red.) (2005). *Wild Urban Woodlands*. Germany: Springer-Verlag Berlin Heidelberg. Ss. 81-94.

Berggren-Bärring, A; Grahn, P (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen*. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp & Ultuna. Rapport 95:3.

Björk, F; Nosti, H (2011). *Allt mer åkermark bebyggs*. Tillgänglig via <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/hallandsnytt/allt-mer-akermark-bebyggs> Åtkomst 7/5 2014.

Björk, J; Albin, M; Grahn, P; Jacobsson, H; Ardö, J; Wadbro, J; Östergren, P; Skärbäck, E (2008). Recreational values of the natural environment in relation to neighborhood satisfaction, physical activity, obesity and wellbeing. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 2008, 62;2, DOI:10.1136/jech.2007.062414

Blomberg, A (1999). *Fasanvägen, bro över gång och cykelväg. Teknisk beskrivning bro/geoteknik*. Lund, Tekniska Förvaltningen, uppdragsnr. 99003160 (9761A), ss. 4-5.

Carlsson, N; Persson, H (red.) (2007). *Invasiva Kärlväxter i Skåne*. Länsstyrelsen i skåne län.

- Chiesura, A (2004). The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning*, 68 (2004). Ss. 129-138.
- Ellenberg, H (1988). *Vegetation ecology of central Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. Ss. 43-55.
- Ericsson, I; Grahn, P; Skärbäck, E. (2009) Närmiljöns betydelse och hur den kan påverkas. *EDUCARE*. Nummer: 1. Ss 81 – 101.
- Gerell, R (1982). *Faunavård i stadsmiljö*. Statens Naturvårdsverk PM 1622. Arlöv: Liber.
- Gobster, P H (2012). Towards a natural history of unnatural places. I Jorgensen, A; Keenan, R (red.) *Urban Wildscapes*. Albingdon, Oxon: Routledge. Ss. 33-48.
- Grahn, P & Stigsdotter, U (2010). The relation between perceived sensory dimensions of urban green space and stress restoration. *Landscape and Urban Planning*, 94 (2010). Ss. 264-275.
- Johnson, M (2001). Environmental impacts of urban sprawl: a survey of the literature and proposed research agenda. *Environment and Planning*, A 2001, vol. 33, ss 717-735.
- Jorgensen, A (red.) (2012). Introduction. I Jorgensen, Anna; Keenan, Richard (red.) *Urban Wildscapes*. Albingdon, Oxon: Routledge. Ss. 1-14.
- Kaplan, R.; Kaplan, S.; Ryan, R (1998). *With People in Mind*. Washington, D.C.: Island Press. Ss. 31-48.
- Konijnendijk, C (2005). New Perspectives for Urban Forests: Introducing Wild Woodlands. I Kowarik, I & Körner, S (red.) (2005). *Wild Urban Woodlands*. Germany: Springer-Verlag Berlin Heidelberg. Ss. 33-45.
- Konijnendijk, C (2012). Between fascination and fear – The impacts of urban wilderness on human health and wellbeing. *Socialmedicinsk tidskrift*, 3/2012. Ss. 289-295.
- Kowarik, I (red.) (2005). Wild Urban Woodlands: Towards a new conceptual framework. I Kowarik, I; Körner, S (red.) (2005) *Wild Urban Woodlands*. Germany: Springer-Verlag Berlin Heidelberg. Ss. 1-32.
- Kummel, L (2006). *Den glesa staden. Staden, transportererna och stadsutglesningen – ett diskussionsunderlag*. Svenska naturskyddsföreningen, rapport.
- Kuo, F (2003). The role of arboriculture in a healthy social ecology. *Journal of Arboriculture* 29(3). Ss. 148-155.
- Lantz, A (1993). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.

- Liljelund, L; Zetterberg, G (1987). *BIN vegetation : biologiska inventeringsnormer*. Sverige: Naturvårdsverket, Rapport 3278.
- Lunds bevaringsprogram (2013). *Välkommen till Lunds bevaringsprogram!*
<http://bevaringsprogram.lund.se/wiki/bevaringsprogram/index.php/Huvudsida> Åtkomst 7/5 2014.
- Lunds kommun, byggnadsnämnden (2007). *Sammaträdesprotokoll, 10/5 2007*. Tillgänglig via
<http://www.lund.se/Global/F%C3%B6rvaltningar/Stadsbyggnadskontoret/Byggnadsn%C3%A4mndens%20f%C3%B6redragningslistor%20och%20protokoll/2007/2007-05-10/2007-05-10-Protokoll.pdf> Åtkomst 7/5 2014.
- Lutz, A; Simpson-Housley, P; Deman, A (1999). Wilderness: Rural and Urban Attitudes and Perceptions. *Environment and Behavior*, 1999, 31: 259. Ss. 259-266.
 DOI:10.1177/00139169921972092
- Lynch, K (1986 [1960]). *The image of the city*. [18. uppl.] Cambridge, Massachusetts: M.I.T. Press.
- Länsstyrelsen (2012). *3,4 miljoner till kommunala naturvårdssatsningar*. Tillgänglig via
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/nyheter/2012/Pages/3,4-miljoner-till-kommunala-naturvardssatsningar.aspx?keyword=LONA> Åtkomst 7/5 2014.
- Mitchell, R; Popham, F (2008). Effect of exposure to natural environment on health inequalities: an observational study. *Lancet* 2008; 372. Ss. 1655-1666.
- Mossberg, B; Stenberg, L; Ericsson, S (1992). *Den Nordiska Floran*. Belgien: Wahlström & Widstrand.
- Mossberg, B; Stenberg, L (1999). *Vårfloran*. Växjö: Wahlström & Widstrand.
- Mårtensson, J (1990). "Park" för råkor – och människor. *Sydsvenska Dagbladet*, 24/3.
- Nathell, I (1999). Inget löfte om att träden sparas. *Sydsvenska Dagbladet*, 17/8.
- Nathell, I (1999). De boende vill inte ha cykeltunneln. *Sydsvenska Dagbladet*, 25/8.
- Nathell, I (2009). Ännu blommar scillan. *Sydsvenska Dagbladet*, 31/3.
- Nordh, H (2010). *Parkkaraktärer – ett verktyg för planering och gestaltning av grönområden*. Examensarbete inom landskapsarkitekturprogrammet. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsplanering, Alnarp.
- Olsson, S (1999). Opinionen stoppade tunneln. *Sydsvenska Dagbladet*, 20/8.

- Programmet för Odlad Mångfald (u.å.). *Välkommen till POM*. Jordbruksverket & Sveriges Lantbruksuniversitet Alnarp. Tillgänglig via: www.pom.info Åtkomst 7/5 2014.
- Prytz, L (1999). Ta ditt ansvar, Göran Brinck! *Sydsvenska Dagbladet*, 1/9.
- Rebele, F (1994). Urban Ecology and Special Features of Urban Ecosystems. *Global Ecology and Biogeography Letters*. Vol. 4, No. 6 (Nov 1994), ss 173-187.
- Riksförbundet Svensk trädgård (u.å.) *Zonkarta över Sverige*. Tillgänglig via: http://www.tradgard.org/svensk_tradgard/zonkarta/zonkarta_stor.html Åtkomst 7/5 2014.
- Rink, D (2005). Surrogate Nature of Wilderness? Social Perceptions and Notions of Nature in an Urban Context. I Kowarik, I & Körner, S (red.) (2005) *Wild Urban Woodlands*. Germany: Springer-Verlag Berlin Heidelberg. Ss. 67-80.
- Roovers, P; Hermy, M; Gulinck, H (2002). Visitor profile, perceptions and expectations in forests from a gradient of increasing urbanisation in central Belgium. *Landscape and Urban Planning*, 59 (2002). Ss. 129-145.
- Ryding, O. (1991-1996). Lund utanför vallarna: bevaringsprogram, del II. *Lund utanför vallarna: bevaringsprogram*. Lund: Bevaringskommittéen.
- Sandström, A (2006). Här känner sig kvinnor otrygga. *Sydsvenska Dagbladet*, 7/8.
- Skår, M; Krogh, E (2009). Changes in children's nature-based experiences near home: from spontaneous play to adult-controlled, planned and organised activities. *Children's Geographies*, 7:3. Ss 339-354. DOI: 10.1080/14733280903024506
- Sörensson, M (2008). AHA – en enkel metod för prioritering av vedentomologiska naturvärden hos träd i sydsvenska park- och kulturmiljöer. *Entomologisk Tidskrift*, 129 (2): 81-90. Uppsala, Sverige. Ss. 81-90.
- Tekniska förvaltningen Lunds kommun (2013). *Cykelvägar och kartor*. Tillgänglig via <http://www.lund.se/Medborgare/Trafik--infrastruktur/Cykla-i-Lund/Lista-cykelsidor/Cykelkartor-och-vagvisning/> Åtkomst 7/5 2014.
- Tekniska förvaltningen Lunds kommun (2014). *LundaMats – Hållbara resor och transporter*. Tillgänglig via <http://www.lund.se/Medborgare/Trafik--infrastruktur/LundaMats---hallbara-transporter/> Åtkomst 7/5 2014.
- Tylecote, M. & Dunnet, N. (2012). Enhancing ruderal perennials in Manor Fields park, Sheffield. A new park on the 'bandit lands' of urban green space dereliction. I Jorgensen, A & Keenan, R (red.) *Urban Wildscapes*. Abingdon, Oxon: Routledge. Ss. 141-151.

- Tzoulas, K; Korpela, K; Venn, S; Yli-Pelkonen, V; Kazmierczak, A; Niemela, J James, P (2007). Promoting ecosystem and human health in urban areas using Green Infrastructure: A literature review. *Landscape and Urban Planning*, 81 (2007), ss 167-178.
- Ulrich, R (1993). Biophilia, Biophobia, and Natural Landscapes. I Kellert, S R; Wilson, E (red.) *The Biophilia Hypothesis*. United States of America, Washington: Island Press. Ss. 73-137.
- Ward Thompson, C (2012). Places to be wild in nature. I Jorgensen, A; Keenan, R (red.) *Urban Wildscapes*. Albingdon, Oxon: Routledge. Ss. 49-64.
- World Health Organization (u.å.). *Urban population growth*. http://www.who.int/gho/urban_health/situation_trends/urban_population_growth_text/en/ World Health Organization, Global Health Observatory. Åtkomst 7/5 2014.
- www.hitta.se (2014). Åtkomst 7/5 2014.

KARTOR

Lantmäteriet (2014). Historiska kartor. Tillgänglig via: <http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html> Åtkomst 7/5 2014.

Lantmäteristyrelsens arkiv:

Malmöhus län, Lunds stad L131-1:1, Geometrisk avmätning, 1704

Rikets allmänna kartverksarkiv:

Lund, J112-1-40, Häradsekonomska kartan, 1910-15

Stadsbyggnadskontoret i Lund, kartarkivet (2014)

Charta Öfver Closter-Fäladen Med Därigenom Belägne och Tillgränsande In Ägor uti Hertigdömet Skåne. Ritad av Klerck, Hans Christoph, 1790.

Ändring av stadsplanen för kvarteren Ärlan och Idrottsplatsen samt del av kvarteret Lergraven m.m. i Lund. Antagen 1970-10-12, akt. nr. 1281 K-321:B 1034

Geologiska institutionen vid Lunds Universitet, Lund, kartarkivet (2007).

Prickkarta över befolkningens fördelning i Lunds stad den 31. 12. 1935. SK 18:6 19355

Statens reproduktionsanstalt 1938. SK 18:6, 19382.

Lunds stadsbyggnadskontor, *Primärkartan*, utdrag daterat 2007-02-01.

FOTON OCH ILLUSTRATIONER

Foton och illustrationer av Hanna Ericsson 2007- 2014, om ej annat anges.

Lunds bevarandeprogram (2014). *Vykort över kälkbacken på idrottsplatsen.*

<http://bevaringsprogram.lund.se/wiki/bevaringsprogram/index.php/Huvudsida> (Åtkomst 7/5 2014).

INVENTERING AV FÄLTSKIKKET

08-04-23

Ruta nr	Bar mark el. moss-bevuxen	Växt	Täckningsgrad	Beskrivning av rutan
12		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Epilobium angustifolium</i> <i>Geranium pusillum</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Hedera helix</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Taraxacum ruderalia</i> <i>Urtica dioica</i> <i>Viola reichenbachiana</i> <i>Doronicum columnae</i> Gräs olika arter	1-10 % < 1 % + 1-10 % < 1 % 1-10 % 1-10 % + 10-25 % < 1 % 1-10 % 1-10 %	Tätt slybuskage, före detta kolonilott.
18		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Epilobium angustifolium</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geranium pusillum</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Hedera helix</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> <i>Doronicum columnae</i> Gräs olika arter	25-50 % + + + < 1 % + 1-10 % 1-10 % 10-25 % < 1 % 1-10 %	Tätt slybuskage, före detta kolonilott.
45	30 %	<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Arcticum minus</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Plantago major</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Rumex obtusifolius</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> <i>Apiaceae</i> spp. Gräs olika arter	10-25 % + + + + 10-25 % + + 10-25 % + 10-25 %	Nyligen avverkad mark med markskador från maskinerna.
65	50 %	<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Geranium pusillum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Taraxacum ruderalia</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	1-10 % + < 1 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 1-10 %	Nyligen avverkad mark med markskador från maskinerna.
71	30 %	<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Geranium pusillum</i> <i>Ranunculus ficaria</i>	1-10 % 10-25 % 1-10 % 1-10 % + +	Nyligen avverkad mark med markskador från maskinerna.

		<i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Ört 4 <i>Ranunculus repens</i> Gräs olika arter	+ 1-10 % < 1 % + +	
73		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> Gräs olika arter	1-10 % 25-50 % + < 1 % 1-10 % 1-10 % 1-10 %	Täta buskage med fläder, mycket bråte efter fallna almar, några högre kvarstående träd.
83		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Geranium pusillum</i> <i>Hedera helix</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> Gräs olika arter	10-25 % 1-10 % < 1 % + 1-10 % + < 1 % 1-10 % 10-25 % +	Höga fläderbuskar, enstaka högre träd.
96		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i>	25-50 % 25-50 % + + 1-10 %	Täta buskage med fläder, mycket bråte efter fallna almar, några högre kvarstående träd.
115		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Galium aparine</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	50-75 % + + 25-50 % +	Täta buskage med fläder, mycket bråte efter fallna almar, några högre kvarstående träd.
116		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Galium aparine</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Lilium martagon</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> <i>Viola</i> spp. Gräs olika arter	50-75 % + + + + 1-10 % 25-50 % 1-10 % < 1 % +	Täta buskage med fläder, mycket bråte efter fallna almar, några högre kvarstående träd.
119		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> <i>Viola</i> spp.	< 1 % < 1 % + + 50-75 % + +	Täta buskage med fläder, mycket bråte efter fallna almar, några högre kvarstående träd.
152		<i>Ageopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Cirsium acule</i> <i>Galium aparine</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Hedera helix</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Taraxacum ruderalia</i>	10-25 % + + + 10-25 % < 1 % + 1-10 % 10-25 % +	Lindallén med buskage av diverse lägre buskarter.

		<i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter <i>Apiaceae</i> spp.	< 1 % 1-10 % +	
155		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Galium aparine</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	10-25 % 1-10 % 10-25 % + + 10-25 % +	Höga sykomorlönnar, täta fläderbuskage.
164		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	10-25 % 1-10 % 10-25 % 10-25 % +	Höga sykomorlönnar, täta fläderbuskage.
165		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	10-25 % 10-25 % 10-25 %	Höga sykomorlönnar, täta fläderbuskage.
183		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Galium aparine</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Lamium album</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Veronica hederifolia</i> <i>Urtica dioica</i> Ört 4 Gräs olika arter	25-50 % + + 10-25 % + + 10-25 % 1-10 % 25-50 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 10-25 % +	Höga sykomorlönnar, täta fläderbuskage.
189		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	10-25 % 10-25 % 10-25 %	Höga sykomorlönnar, täta fläderbuskage.
211		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	10-25 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 10-25 % +	Höga sykomorlönnar, täta fläderbuskage.
218		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	1-10 % 10-25 % + 10-25 % 25-50 % + +	Höga buskage och slyppslag.
242		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Fallopia japonica</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Rumex obtusifolius</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	25-50 % + + 1-10 % + 10-25 % 10-25 %	Höga buskage och slyppslag.
243	10 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	10-25 % + 1-10 % 1-10 % 10-25 % 1-10 %	Markskador efter avverkningsmaskiner.

		<i>Ranunculus repens</i>	1-10 %	
247		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Hedera helix</i> <i>Lilium martagon</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i>	10-25 % 1-10 % 1-10 % < 1 % + 10-25 % < 1 % 1-10 %	Höga slyppslag och buskage.
283		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa x ranunculoides</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Lilium martagon</i> <i>Mycelis muralis</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i>	< 1 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 10-25 % 10-25 % + + 1-10 %	Höga träd.
289		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa x ranunculoides</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	25-50 % + + + + < 1 % 1-10 % + 25-50 %	Höga sykomorlönnar och täta buskage av framför allt fläder.
327		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galium aparine</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Plantago major</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	10-25 % 1-10 % 10-25 % < 1 % 1-10 % 10-25 % + +	Slänten av kullen, delvis trampskador.
329	80 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Geranium pusillum</i> <i>Plantago major</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Taraxacum ruderalia</i> Gräs olika arter <i>Viola</i> spp.	1-10 % + + < 1 % + < 1 % 1-10 % +	Delvis mossbevuxna fläckar. Tätt bestånd av sykomorlönnar.
341	25 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Galium aparine</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> <i>Apiaceae</i> spp.	1-10 % 1-10 % < 1 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 10-25 % <1 %	Delvis mossbevuxna fläckar. Tätt bestånd av sykomorlönnar.
351		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galium aparine</i> <i>Mycelis muralis</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	10-25 % < 1 % + 1-10 % 10-25 % 10-25 %	Höga träd och buskage.

		Ört 2	+	
		Gräs olika arter	1-10 %	
361		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Scilla sibirica</i>	75-100 % 1-10 % 1-10 % + +	Under stora trädkronor, inga buskar.
373		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Narcissus pseudonarcissus</i> <i>Scilla sibirica</i> Ört 2	50-75 % < 1 % 10-25 % +	Högra sykomorlönнар, tätа fläderbuskage.
380		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galium aparine</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Ört 2	25-50 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % 25-50 % +	Högra sykomorlönнар, tätа fläderbuskage.
389		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Scilla sibirica</i>	25-50 % 1-10 % < 1 % + 25-50 %	Under stora trädkronor, inga buskar.
396	30 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Lilium martagon</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Scilla sibirica</i> Gräs olika arter	25-50 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % + 1-10 % + +	Gångstig som passerar.
397		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Lilium martagon</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Taraxum ruderalia</i> <i>Veronica hederifolia</i> <i>Apiaceae</i> spp. Gräs olika arter	10-25 % 1-10 % 1-10 % + 1-10 % 1-10 % 1-10 % < 1 % + + + +	Lindallén.
406		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Epilobium angustifolium</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Hyacintiodes hispanica</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Taraxum ruderalia</i>	50-75 % + + + + 10-25 % + + +	Högra sykomorlönнар, tätа fläderbuskage.
410		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galium aparine</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	50-75 % < 1 % + + + 10-25 %	Högra sykomorlönнар, tätа fläderbuskage.
428	50 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i>	25-50 % 1-10 %	Tätt bestånd av sykomorlönнар.

435		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Narcissus poeticus</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Veronica hederifolia</i> <i>Apiaceae</i> spp.	50-75 % 1-10 % 1-10 % + + + +	Halvvuxna sykomorlönnar och skogslönnar.
442		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Galium aparine</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i>	75-100 % 1-10 % 1-10 % +	Höga tysklönnar.
444		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Scilla sibirica</i>	50-75 % 25-50 %	Höga sykomorlönnar.
451		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Anemone ranunculoides</i>	75-100 % 1-10 % 1-10 %	Stora trädkronor, inte mycket buskar.
460	75 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Puschkinia scilloides</i> Gräs olka arter	1-10 % 1-10 % + 1-10 %	Delvis mossbevuxen.
461	75 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Hyacinthoides hispanica</i> <i>Narcissus poeticus</i> Gräs olka arter Ört 1 Ört 2	1-10 % < 1 % 1-10 % < 1 % + + +	Delvis mossbevuxen.
463	25 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Epilobium angustifolium</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Narcissus poeticus</i> <i>Narcissus pseudonarcissus</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter <i>Rumex</i> spp.	50-75 % + 1-10 % + + < 1 % + +	Stora snår av björnbär. Mycket mossa.
464	25 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculus ficaria</i> <i>Tulipa gesneriana</i> Gräs olika arter	50-75 % 1-10 % + + +	Stora snår av björnbär. Mycket mossa.
485		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Veronica hederifolia</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olka arter	50-75 % 1-10 % 1-10 % 1-10 % + 1-10 % +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med lägre buskar diverse arter.
508	25 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	25-50 % + 25-50 % +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med diverse lägre buskar.
510		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Narcissus pseudonarcissus</i> <i>Narcissus poeticus</i> <i>Polygonatum multiflorum</i>	75-100 % < 1 % < 1 % + + +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med diverse lägre buskar.

		<i>Scilla sibirica</i> <i>Tulipa gesneriana</i>	+ 1-10 %	
512		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculoides ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i>	50-75 % 1-10 % 10-25 % 1-10 % +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med diverse lägre buskar
514		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculoides ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Taraxum ruderalia</i> Gräs olka arter	75-100 % < 1 % < 1 % + + +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med lägre buskar diverse arter.
520		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone nemorosa</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Urtica dioica</i> Gräs olika arter	50-75 % < 1 % 10-25 % 1-10 % + 1-10 % 1-10 % +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med lägre buskar diverse arter.
531	50 %	<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Ranunculoides ficaria</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Viola</i> spp. Gräs olka arter	1-10 % 1-10 % 25-50 % < 1 % + + +	Mycket mossa. Unga sykomorlönnar.
536		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Scilla sibirica</i>	1-10 % 10-25 % + < 1 % 50-75 %	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med lägre buskar diverse arter.
541		<i>Aegopodium podagraria</i> <i>Anemone ranunculoides</i> <i>Eranthis hyemalis</i> <i>Galanthus nivalis</i> <i>Geum urbanum</i> <i>Puschkinia scilloides</i> <i>Taraxum ruderalia</i> <i>Tulipa gesneriana</i> <i>Scilla sibirica</i> <i>Veronica hederifolia</i> Gräs olika arter	50-75 % 1-10 % < 1 % < 1 % 1-10 % + + 1-10 % < 1 % + +	Unga sykomorlönnar och skogslönnar blandat med lägre buskar diverse arter.

INTERVJUER

Kursiv stil: Förklarande kommentar tillagt vid transskriberingen, när sammanhanget kanske inte framgår tydligt i texten.

Intervju den 12/3 2014 med brukare, boende intill Holmbergsska tomten.

Grå text: Intervjuare (Hanna)

Svart text: Informant (Brukaren)

Transskribering:

Vad tänker du på spontant, då jag nämner Holmbergsska tomten?

Ja när man pratar om Holmbergsska tomten, så... nu är det ju lite speciellt, eftersom jag har bott där... ska man beskriva den för andra, så.. dels känner man igen blomsterprakten på våren, det är de här vintergäcken och skillorna framför allt. Som alla, eller många, känner igen, som bor i Lund, eller har varit i den här delen av staden. Börjar man prata om den (*Holmbergsska tomten*), säger man: "Ja, men det är ju skillaparken!" Holmbergsska tomten och så, känner folk inte riktigt till, eller alla till..

Du menar namnet?

Namnet! Men, däremot, skillorna, ja det brukar folk känna igen. Sen tänker jag väl på andra saker också. Under en period, men det är borta nu, men under en period i början av 2000-talet, så var det ju den här råk-kolonin som bodde där, som folk kände igen.

Ja, den har jag hört om!

Ja, som ju förmörkade himlen vid nio- tio-tiden på kvällen när de kom hem, och likadant när de flög ut på morgonen, som då många tyckte var besvärande, men som jag tyckte var rätt så skönt. Alltså, att det faktiskt fanns ett djurliv mitt i staden! Och de var ju borta hela dagen. Men, de försvann ju i och med att den högre vegetationen minskade.

Ja, precis.

Vad var frågan? (skratt)

Det var frågan! Vad du hade för spontana tankar, kring..

Ja, det är de spontana tankarna! Och sen, jag har ju bott där intill, så nära, så att jag har en nära relation, det här var ju liksom... barnen har vuxit upp där, det var deras lekplats på många sätt, att de har varit där ute och sprungit och... när barnen var små hade vi picknickar, och det finns en kulle mitt i, när barnen var små dög den som pulkabacke! Man drog upp, och sedan knuffade man ner dem, från den! Och så har vi promenerat, och barnen har lekt en hel del. Sedan tänker jag spontant på, att om man tittar på vad som har hänt med själva tomten och parken, när jag bodde där, flyttade in där, så var där en högre växtlighet, där var mycket almar, som successivt har plockats bort. Och det har gjort att växtligheten har förändrats. När jag flyttade in där så kunde man använda den på ett annat sätt. Då var där lite mörkare, i skogen... där var mindre

markvegetation....

Mer tillgängligt?

Ja, mer tillgängligt, på det sättet, för oss som promenerade där, och för barn som lekte där. Som en följd av att man tog ner träden, så har ju den lägre markvegetationen ökat, och framför allt med nässlor! Så nu är det ju svårare att använda som lekplats på det sättet. Det är på vintern, om man vill ut där och kajka omkring och ha snöbollskrig, och det funkar på våren, men sen när nässlorna tar över släpper man ju inte ut barnen där! Så det har förändrat möjligheterna lite under sommaren.

Så du menar, att det var inte så mycket nässlor, innan almarna började...

Nej inte alls så mycket nässlor, i början! När vi flyttade dit. Det är klart att det fanns nässlor. Men de trivdes inte riktigt så bra.

Det var inte så stora nässlor, kanske?

Nej, de var inte så stora! Nu är de ju barn-höga!

Ja dom är väl nästan manshöga.

Ja. Så man får vara lite försiktig. Sen, vi som bor här, vi går ju där. Det finns människor som regelmässigt tar sig in på de här stigarna in i parken. Och, ju mer människor som går där, ju mer trampar man ju ner. Så, vi som bott där, har gått där och trampat så mycket vi har kunnat, för att man ska ha lite gångstråk så att man kan ta sig igenom där- Men, man är ju begränsad till de här promenadstigarna, eller de här... gångarna.

Ja, det är man ju då. Hur hade du beskrivit den, om du satt ord på den?

Parken?

Ja!

Ja, ibland, när den är som värst, som beskriver jag den som en urskog! Naturpark, på något sätt, skulle jag kalla den.

Vad ligger i det ordet, naturpark?

Det finns någon sorts frihet i vad som växer där. Och det har vi uppskattat mycket. Det är inga raka gångar, det är inga krattade planteringar. Jag tycker det är väldigt skönt om man bor mitt inne i stan med rätt så mycket trafik runtomkring. Så är det en liten oas, som har fått bli som den har velat. Så är det ju inte riktigt, för där är ju rester av den gamla trädgården, men ändå. Den har fått ha sitt eget liv. På något sätt. Det är rätt kull!

Ja. Du menar att det finns en kavlité, i att den är udda?

Ja, det tycker jag absolut!

Om du jämför med andra... du har ju bott... hur länge har du bott i Lund allt som allt?

Sedan 1982.

Ja, om du jämför med andra parker i Lund, hur är platsen i relation till andra (*parker*)?

För mig är park "det andra"! Den (*Holmbergsska tomten*) är lite svårt att sätta ord på. Lite ovanligt, tycker jag. Det är något som jag inte sett någon annan stans. Jag menar, det är ju jättefint, att promenera i Stadsparken, snyggt och krattat, lätt att köra barnvagn, och man kan jogga där, och man kan titta på änder. Här är någonting annat, som en liten grön oas, som är lite vild, och gör lite som den vill! Det är rätt sällsynt, inne i stan!

Du menar, att där finns inga andra platser som är lika?

Nej, det finns ingenting som är jämförbart. Inte här. Och jag kan inte.. jag har aldrig sett något liknande i någon annan stad heller, i princip i centrum! Det brukar vara mer... förberett, om man säger så.

Vad menar du med det?

Lite.. planerad vegetation.

Ja, du menar så ja.

Kanter här, gångar där, rosor där!

Menar du att man ser, att det är anlagt?

Ja! Det här är ju inte anlagt på det sättet. Inte längre alla fall. Det finns rester av det, den gamla anläggningen som har varit där en gång i tiden. Sen har det mer eller mindre fått ha sitt eget liv.

Det är rätt kul, tycker jag!

Nu har vi nu redan varit inne lite grann på det, men hur använde ni platsen?

Användandet är väl inte sig likt, de senaste 7-10 åren... de första åren använde vi den mer. Det har att göra med att dels har barnen blivit större, och dels att nässlorna har tagit över. Det blir mindre kul då, på sommaren. Men annars har det ju.. ibland har vi, som ren avkoppling... vi har haft en rätt liten tomt, det är rätt så skönt, men om man nu ska gå ut och få lite grönska och slappna av, så kan jag lätt gå ut och promenera en sväng där. Och ungarna har lekt! Mer eller mindre. Lite beroende på ålder och intresse.

Hur ofta tror du, att ni använde parken som mest?

I början var det mer! När man var hemma och var föräldraledig promenerades det en hel där. Och när barnen var små så ägnade vi mycket tid åt att.. eller mycket tid, men man var där ute säkert en gång i veckan och drällde! På senare tid blev det mindre. Men det är ju ofta så, att om jag ska till stan eller om jag ska österut, och det ser jag på barnen också, att då tar man ju heller vägen igenom parken än att jag går ut och går längs vägen.

En trevligare transportsträcka?

Ja, precis, om jag ska gå igenom det kvarteret och man ska någorlunda på det hållet, så tar man hellre stigen igenom parken.

Har platsen några likheter med andra platser i stan?

Nej, jag har svårt att se någonting liknande någonstans. Jag vet inget annat ställe. Det kan ju vara jag som är okunnig, men jag.. nää! Inget som är så lite... anlagt!

Vad är platsens största värde, kvalitet?

En lunga, en grönska mitt inne, bland trafiken, tycker jag är skönt. Mitt i trafik och stadsbebyggelse. Och sedan tycker jag att det finns ett värde i att den får ha sitt eget liv.

Just det här unika då?

Ja. Det tycker jag.

Om du hade fått ändra på någonting, lägga till något eller ta bort något, vad hade det varit då?

Ja, men då är vi tillbaka på, om man nu ska kunna bruka den, om man ska kunna utnyttja området, så måste den ju vara tillgänglig! Man måste kunna röra sig där. Så, en varsam, varsam, röjning där inne. Framför allt bland nässlorna Men framför allt, att man får bort lite av det, som gör att man inte kan vara där. Jag skulle inte vilja göra några stora dramatiska förändringar, eller, jag har inte tänkt på några stora dramatiska förändringar. Jag har inte funderat så jättemycket på det heller, måste jag erkänna! Men det man tänker på hela tiden är ju, hur ska jag kunna ta mig fram här? Jag kan inte ta med mig ungarna ut här!

För nässlorna?

Nej, man kommer inte ut i nässelnåren! Det gör ju att den under stora delar av sommaren är mer eller mindre obrukbar. Bortsett då, från de upptrampade stigarna. Men det blir ju inte riktigt.. ja menar, då utnyttjar man ju inte hela området, att springa, klättra i träd och så. Sen är det ju det här.. ja, jag vet ju precis varför, men ändå, det är synd att den här höga vegetationen har försvunnit i så stor utsträckning. För den saknar man också. Det var kul, det fanns träd att klättra i, och det

blev en variation i vegetationen också. Det är klart, det finns några stora träd kvar. Men det är ingenting emot det som var. De plockade en hel del under den här alm-avverkningen.

Det var nog mest alm, som växte där.

Ja, det var nog tyvärr det, det var mest almar. De gamla träden. Så det hände rätt mycket där under den perioden. Som sagt, det förändrade parken.

Men, det du är inne på angående funktionen, att ändra på någonting, är framför allt nässlorna, och tillgängligheten?

Ja. Ja, jag har inte funderat så mycket på det här, men jag skulle tycka det var synd, om man på den här tomten hade gräsmattor och kansatt sten, och rosplanteringar, det skulle kännas märkligt. Men det är klart, röjer man upp lite av det vildvuxna och behåller en del av den här vildheten, och låter den ha ett eget liv, så kan man.. det finns säkert möjligheter och mellanting som skulle kunna tilltala, som skulle göra den mer brukbar för fler människor. Säkert.

Göra den mer tillgänglig, utan att ta bort karaktären?

Ja. Precis, ja, det kan man säkert göra, om man tänker lite. Som sagt, det är inte mitt jobb, jag har inte grunnat över det. Man går ut, och så noterar man: Funkar inte, för mycket nässlor! Eller för snårigt! Ja då får man gå tillbaka, eller gå runt. För ska man locka in, eller få folk att använda den.. och det är klart, får man bort en del av de här buskagen... under en period kände jag att, jag tror inte det har varit så nu, när det var mer högre vegetation, eller mer buskar där, då hittade man fler platser med öburkar och sådant där, den senaste tiden har jag inte känt att det har funnits så mycket tillhåll där inne.

Okej.

Det kanske är jag som inte märker det, eller som inte går på de rätta ställena. Men ett tag så kände jag... det var nog att man var mer vaksam när barnen var små, när man släppte ut dem i parken.

Vad de skulle hitta där inne!

Har det varit så såpass länge alltså, sedan barnen var små, att det har varit tillhåll där inne?

Då var det så, att det låg några kassar med folköl där inne, folk, ungdomar förmodligen, som skulle ta ett par pilsner och inte ville att folk skulle se att de gjorde det, kröp in där någonstans, och då var jag lite vaksam när jag släppte ut ungarna för att leka där. Man fick kolla lite, var de sprang. Jag tycker, att jag inte har sett så mycket nu, av det här.

Det har jag hört ifrån fler, som jag pratat med om det här, att man klagar på att det är mycket skräp där inne. Men du upplever alltså i ett längre perspektiv, att det har blivit mindre?

Ja, jag tycker att det har blivit mindre. Men jag tror det har att göra med att det har blivit öppnare. Man är inte så hemlig där inne längre. När det var högre vegetation var du hemligare där inne. Du kunde gömma dig bakom några buskar, ingen människa som ser dig, då var det lite mindre av det där. Men det är klart, om man nu kan gå in och sätta sig där, och det är lite grönt, och man har med sig... jag menar, folk.. det ser ju likadant ut i stadsparken, ingen plockar upp det (*man plockar inte upp skräpet efter sig*), men där kommer det ju någon så småningom och krattar gången, och hämtar skräpet. I Holbergsska tomten kommer ingen och hämtar skräp. Så det blir liggande där. Så visst, ibland är det lite småskräpig där inne. Lite mindre på sommaren. Det är likadant där, även dom som tycker det är kul att gömma sig och dricka pilsner, dom tycker inte heller det är kul med nässlorna!

IVerkar avskräckande!

Ja, det kan vara en positiv effekt! (*skratt*)

Ingen kan vara där!

Men, det är nog ett dåligt alternativ, känns det som, att ingen kan vara där!

IJa. Jag har en fråga till, som jag ställde till de som är yrkesverksamma, men jag vill gärna ställa den till dig också. Och det gäller språkbruket som vi far med. Vi pratar om "natur", vi pratar om "vilt", vi pratar om "park" och så vidare. Tror du det finns en skillnad mellan vad allmänheten sätter i orden och vad yrkesverksamma sätter i orden?

IJag har ingen aning om, vad yrkesverksamma sätter i orden! Jag menar, man har sin egen bild.

Man är nog lite färgad av, att de flesta parker som har.. ordet park i sig, det är rätt så anlagda och... konstgjorda miljöer.

IDu sade ju det också, förut.

Nej, för mig är det inte en park. Om man kommer till något som kallas för park i en stad så är det ofta fontäner, klippta gräsmattor och några planteringar. Det är någon sorts finare trädgård. Men det kan väl mycket väl vara en park, det här också.

Naturpark, föreslog ju du?

Ja.

Där natur då är någonting som är lite mer vilt?

Ja så känns det.

Ja, det är intressant. För det har med kommunikationen att göra.

Vad kallar du den? (skratt)

Jag vet inte! (skratt) Jag kallar den nog för vild park. Eller naturpark. Intressant! Är det något du vill tillägga, som vi inte har nämnt?

Vi har nog tyckt hela tiden vi bott där, just det där att rensa upp lite mer med jämna mellanrum. Någon som vet vad han gör, och rensar och plockar bort lite, klipper lite... jag tror att det skulle göra det tillgängligare, och mer använt. På sitt sätt är det fantastiskt att man har ett område där allting får växa fritt, men jag inser ju också att det finns massor av människor som vill dra nytta av den här... arean, som finns där mitt i stan. Ska man släppa in människor så får man nog röja lite där inne. Det är nog det minsta man kan göra. Det har vi alltid tyckt varit lite synd, att ingen har gjort. Under alla dina år som du har bott här, har du inte märkt av att någon har varit där inne och jobbat?

Knappast. När det fälldes träd, märkte man det. Då hände det rätt så mycket. Det var ju stora träd, så det drog med sig en hel del av allt möjligt när dom plockade ut de här... då hände det. Men innan dess har jag inte sett mycket. Jag tror aldrig jag har sett någon som liksom har tagit hand om parken. På något sätt. Jag har inte sett någon som plockat skräp, eller framför allt, ingen som på något sätt har röjt..

Jobbat med vegetationen?

Nej, det tror jag inte. Nix pix. Icke. Isåfall har det hänt när inte jag har varit hemma, och jag har inte sett resterna av det.

Man tycker att du borde ha sett, eftersom du bott så nära?

Borde det ha varit någon där?

Nja, det tror jag inte! De har nyss bytt delar av ledningen på Lunds naturkontor och jag tänker att de nya kanske inte har full koll bakåt i tiden, det var därför jag frågade.

Nehej, jag bara kollar! (skratt) Vi rotade lite i det här när vi flyttade in, det är klart att då man flyttade in då för 13 år sedan, då rotade man lite i vad är det här, vad kommer att hända här, hur ser stadsplanen ut? Kommer det att bli höghus här nästa år? För det hade ju förändrat situationen när man flyttade in. Det är bra att veta iallafall, så att man inte blir överraskad en morgon: där kommer byggfirman! (skratt) Så då funderade vi lite på det, men det fanns ju inga sådana planer. Sen har man försökt hålla lite koll på, och veta vad som planerades. Sen var det ju, jag tror för en 5-

6 år sedan, när det hade avsatts lite pengar för att göra någonting. Men sedan försvann de för några lekredskap till någon lekplats. Omfördelning i budgeten, så jag tror de pengarna försvann någon annanstans!

De stoppades i något annat håll.

Ja, jag tror om jag inte missminner mig, att det var lekredskap till en lekplats någon annanstans, som av säkerhetsskäl måste bytas ut.. och då var det högre prioriterat än att rensa bort nässlor på Holmbergsska tomten..... Då hade vi någon förhoppning om att: Nu, händer det någonting här! Men, nix!

Intervju den 19/2 2014, med förskollärare, som arbetar på en förskola som ligger i närheten av Holmbergsska tomten.

Grå text: Intervjuare (Hanna)

Svart text: Informant (Förskollärare)

Transskribering:

Vad är du anställd som?

Förskollärare. Jag arbetar med de äldre barnen.

Hur många barn har ni?

44 på hela förskolan. På min avdelning, just nu, 19.

Hur länge har du arbetat här?

3 år. Det här är en ny förskola, nystartad. Jag har arbetat från början.

Varit med och startat upp?

Ja precis.

Om vi nu pratar om Holmbergsska tomten, som den heter, hur hade du beskrivit den? Om jag ber dig att beskriva den ur förskollärarsynpunkt?

Ja då är den en perfekt liten yta för små barn att kunna utforska lite natur, det är som en miniskog, lagom stor för en förmiddagsutflykt. Lagom kuperad terräng, små kullar och backar och så.

Varierad flora, det finns olika sorters växter, mest skillablommorna, det är därför vi kallar den för skillaskogen. Otroligt vacker på våren, med alla de fina färgerna. Ja, och på lagom avstånd härifrån. Och lagom tät.

Vad menar du med det (tät)?

Det finns ju träd och buskar och det är mysigt, för det är inte så stora öppna ytor, inte så jättestora. Så det är lite lagom, så att barnen kan gå och gömma sig, och utforska runt omkring. Ja, det är egentligen ett helt perfekt ställe för en liten liten utflykt i naturen. Men det finns ju platser där man kan leka lekar, vi har gjort allt möjligt där, från att gå och leta efter små djur och olika sorters löv och inspektera saker och ting och pinnar till att leka olika lekar. Det är ett jättebra ställe.

Hur ofta har ni varit där? Du nämnde för mig då vi pratades vid att ni inte går dit så mycket längre?

Ja, vi har inte varit där på länge. Vi var där de första två åren, kanske. Då arbetade jag med ett annat arbetslag. Men vi var där, kanske två gånger per termin både vår och höst för att följa årstidernas växlingar. Men det var mest då, i början, 2010-2011, jag minns inte när vi var där sist,

det kanske var det i början på 2012, sedan tror jag inte vi har varit där fler gånger.

Kan du berätta om när barnen lekte på platsen? Vad de gjorde, och vad de upplevde?

Jag vet inte vad det var för någonting, men det var några buskar, som hade böjt sig ner som en tunnel, stora grenar, jag minns inte riktigt, men jag vet att det var något som var roligt för barnen, som de kunde åka igenom, och nerför en liten kulle. Sedan har vi haft lite tävlingar. Man skulle ta sig ner på olika sätt! Vi har även haft lite olika aktiviteter, men bara det att få gå runt på stigar och se vad som finns och leta upp varandra, och hitta sina kompisar då när växtligheten var i full gång, då på våren var värt ett besök. Det var jättemysigt. Sedan har vi gått i små grupper, både de äldsta och de yngsta har fått vara med, vi har blandat grupperna. Då har de gått och undersökt lite olika växter och hittat olika saker. De har fått lite olika uppgifter, jag minns inte vad exakt, som de har fått lösa i små grupper, lite överallt. Jag minns bara att de har skrattat, att de har haft roligt. Om man bortser från det här, de här frågorna om: Vad är det här, varför ligger det där?

Är det skräp, det som vi pratade om i telefonen?

Ja.

Som andra människor har lämnat kvar efter sig?

Ja, för vi är aktiva i Skräpplockardagar, vi är med i Grön flagg, vi är med varje år, vi har varit hittills och vi kommer att fortsätta med det, så jag vet hur barnen reagerar. Det finns skräp lite överallt, vi brukar vara i Folkparken, i det området när vi samlar skräp, och då hittar man lite av varje, någon flaska, lite papper och någon förpackning, kartonger eller någonting, och då kommenterar de (härmar barn): "Titta! Oj, dumma människor, varför kastar de? Vem har kastat det här, det får man inte!" Lite så. Men det är ändå inte så mycket (avser Folkparken). Men här (avser Holmbergsska tomten), ser det ut nästan som en soptipp. Det var enormt mycket. En kollega mådde så illa, så hon inte ville följa med fler gånger, hon klarade inte av det. Och sedan barnen, det kom så många frågor. Varför är det här, vad är det? Och det var ju sprutor och klädesplagg... allt möjligt.... avföring. Ja det var allt, allt möjligt! (grimaserar).

Då förstår jag att det blir äckligt, att man känner sig äcklad.

Ja, precis allt möjligt, man blir helt chockad, och det låg rätt så tätt inpå! Vi gick på en liten stig och skulle undersöka, men de kunde inte koncentrera sig på sin uppgift, eller på varandra. Titta, en till! En till! Och så precis när man skulle berätta någonting: Men vad är det?! Och så blev det, det tog all uppmärksamhet. Och då fanns det inte utrymme för någonting annat, det vi skulle göra egentligen. Det var tråkigt, det var därför vi inte gick dit fler gånger. Det blev för mycket, alldeles för mycket. De blev chockade. Och vi kunde inte förklara. Vi brukar annars förklara : Ja, det är fel, men någon gång kanske någon fågel tagit det från soptunnan, och ibland flyger skräp ut om man inte har tryckt ner det i sopkorgen, men hur förklarar man det där? Hur många dumma människor bor det här? Det var tråkigt. Men annars hade man kunnat ta med sig block och penna och rita lite, undersöka, lyssna på fåglar, det finns så många möjligheter, även om det är en liten yta men det finns lite av varje där.

Hur ser du på det, att ytan är liten?

Helt perfekt!

Det är bra?

Jättebra! Vi har stor Folkpark, vi har Stadsparken, vi har andra stora ytor som inte ligger så långt bort som vi går till då och då. Men det här är så nära, och precis lagom stort och det känns mysigt för barnen. Man hinner gå igenom hela, och det känns ändå som om man sett så mycket. Men man hinner gå igenom hela den, på så kort tid. För ibland har vi inte så lång tid att avsätta.

Hur ser ett sådant schema ut, när ni går härifrån och besöker en park?

Vilken som helst eller?

Ja, om vi tar något exempel. Hur ser det ut?

Vi försöker... vi har ett eget träd i Folkparken, som vi går ofta till. Min förra grupp, när vi tog emot de nya barnen så visade vi dem det där trädet, som sedan blev "vårt träd"! Jätteintressant, som hänger ner, det blev som en koja (trädet). Så frågade vi om de yngsta ville ta över: vill ni också ha det som ert eget träd? (Härmar barn) Jaaaaaaa! Så då fortsätter vi. Så vi följer skiftningarna, hur det ser ut på vintern, på hösten, på våren. Så det kan vara en av anledningar till att vi besöker ett ställe. I Stadsparken har vi matat ankorna i vintras, de var så hungriga när det var så kallt. Det finns en fin lekplats. Vi försöker för det mesta koppla ihop det med något vi arbetar med just då. Men vi har även ett genomgående tema och det är att bry sig om vår natur i och med att vi arbetar med Grön flagg. Så det går alltid att koppla ihop det där besöket med ett tema eller något mål. När vi har varit där (på Holmbergsska tomten) har vi förberett några uppgifter till barnen, de har fått undersöka och testa saker och se, men också har vi pratat mycket om hur naturen ser ut, vad som finns i skogen. Sedan har de fått berätta för några andra här när de har kommit tillbaka, och sedan har de kommit med förslag på vad vi skulle kunna leka med nästa gång. Så gick vi tillbaka sedan, och lekte de lekarna de ville testa... det kan vara lite olika, men...

Om du jämför Holmbergsska tomten med andra ställen som ni besöker, hur skiljer den sig från de andra?

Den är mindre men vacker... vi älskar de där blommorna! Det blir så färgrikt!

Vårblommorna?

Det stämmer. Det finns så många färger, och det är riktigt vackert, och det är inga vanliga, och inte bara vita till exempel, utan det är lila och rosa, det är spännande, för det finns inte så många arter runtomkring. Och sedan att det är så litet, och lite tätare än Folkparken, Stadsparken. Det blir som en stor koja för barnen. På andra ställen är det ju stora ytor. Vi har ju den här lilla Fågelparken kallar vi den, längre ner har den en liten lekplats. Ner emot Trollebergsvägen. Den (Fågelparken) är också liten, men det blir inte på samma sätt, här (på Holmbergsska tomten) är det mer kompakt på något vis. Så det är därför den är så intressant och annorlunda. De andra (parkerna) liknar mer varandra. Och den på Trastvägen, där finns också en liten lekplats, och träd runtomkring, men det blir inte samma känsla. Här går man in i, riktigt som i en liten skog. Så det är därför den är lite annorlunda. Den hade såklart varit en bra favorit, vi hade säkert varit där väldigt många gånger, om det bara.... hade varit renare.

Om det inte varit för skräpet?

Ja, precis.

Vad är viktigt då ni som lärare bestämmer vilket grönområde ni ska besöka? Skräpet har vi nämnt, men vad är mer viktigt?

Det beror på hur lång tid vi har på oss. När vi planerar varje veckas aktiviteter, då utgår vi ifrån vad barnen är intresserade av just nu. Vad har vi för mål? Som vi också ska hålla någonstans i bakgrunden, så att vi ska koppla ihop barnens önskemål med var de befinner sig just nu. Vi tittar på vädret, vi tittar på lite andra saker.... Vi hade ett projekt till exempel, där barnen hade hittat ett gosedjur. Vi låtades att det var ett riktigt djur. Och det var ju inte, det var ingen riktig kanin, men det var intressant, det var bara ett barn av 18 som sa: Det är ju ett gosedjur! Det är ju ingen riktig kanin! Men då sa en flicka: Tyst! Det är visst en riktig kanin! Så vi tog den hit, och... men det hade vi ju iscensatt själva, från början. Vi har haft en kompis, ett litet troll, Trollis, som har skrivit ett brev till oss, att vi skulle leta efter hans kompis, som hade gått vilse. Så vi tog den kaninen hit och tog hand om den, han fick mat, och de lärde sig vad kaninen behövde, och hur man tog hand om

någon. Och vi skulle sedan... sedan skulle barnen ta över och styra över det lite grann. Sedan när det hade ett tag, så pratade vi om det, han saknade sin mamma och pappa. Vad ska vi göra? Var kan vi lämna honom? Var kan vi hitta ett ställe? Och så vidare. Så då blev det till att vi åkte till 4H-gården på Gunnesbo, och lämnade kaninen där. För dit skulle hans pappa och mamma och syskonen komma. Och det är bara ett exempel på hur man kan jobba. Vi har åkt till St: Hans (backar) och letat, och där kan det vara lite mysigt, men som sagt allt beror på vår planering och barnens intressen och behov ... det är många olika faktorer.

Det är lite beroende på vilket projekt ni är i?

Det stämmer, dett är lite olika, men man tar hänsyn till vädret, väderförhållandena, om man behöver bussresa, hinner vi, vad har vi planerat idag, vad är tanken med utflykten, vad behöver barnen just nu, ibland har man möten på eftermiddagarna, då måste man hinna ta raster i tid, så det är sååå mycket..... har alla barnen kommit? Ibland är någon kanske sen, eller på läkarbesök, eller är flera borta, om de är sjuka så kanske man skjuter upp det, det är synd om så många missar. Ja, det är lite olika faktorer.

Hur långt är ett rimligt avstånd att ta sig?

Vi har bl.a. varit på Linero, och Östra Torn, och vid ett tillfälle åkte vi till Eslöv, med den tidigare gruppen. Vi har planerat till och med till Malmö, men det blev inte av. Jag minns inte riktigt varför vi inte gjorde det, men inte ens det var några problem. Det beror lite på gruppen - känner vi att de är mogna för det, att de får någonting ut av det besöket, så gör vi det, ingenting är omöjligt. Men så här dagliga, lite enklare utflykter har vi på gångavstånd. Så att vi är framme på en halvtimme. Och det blir det Stadsparken till exempel, och det området klarar de av.

På Väster ungefär, då?

Ja, för det mesta, tex Värpinge. Det kan vara att vi promenerar till Kulturhallen, till Mårtenstorget, till Stortorget, till Kulturen. Så det är där någonstans gränsen går. Botaniska har vi också varit på, vi har promenerat dit.

Det är ändå ganska långt till Botan.

Ja, men det gick bra ändå! Men de lite längre promenaderna tar vi inte så ofta.

Du menar att ju närmre det ligger, desto mer använder ni platsen?

Precis. Men som sagt, det beror på, vad är det vi planerar, vad som ska prioriteras, vad de behöver just då, vad får vi ut utav det - är det bara så att vi ska leka och vara ute, då vill man variera, då behöver de inte bara vara ute på gården, då kan man ta sig till en närliggande lekplats, det som är nära, och då leker vi där istället. Då styr vi lite grann i början, leker olika lekar, och sedan leker de fritt på lekplatsen.

Är det någon typ av utrustning som är viktig? Jag tänker på bänkar eller någonting sådant? Eller det har ni inte behov av?

Det är positivt om det finns någonting sådant. Vi har varit där bakom Fågelskolan till exempel. Där ligger en lekplats. Där finns gungor, finns en klätterställning, och en linbana, och lite annat. Har vi promenerat dit direkt klockan 9 på morgonen då börjar vi med en liten samling som vi brukar, man äter frukt, och sedan får de lite olika uppgifter i olika grupper, eller så tävlar de, de hittar olika saker, det beror på om det är vatten som är tema eller någonting annat. Då passar det att det finns, vi har använt sandlådekanten där de har fått lägga upp saker, så finns det någon bänk eller något så kan man absolut utnyttja det, det är bara roligt. Man hittar alltid användning för det. Absolut. Det har jag inte tänkt på, men jag tycker att det hade varit positivt.

Om ni hade fått ändra på någonting på Holmbergsska tomten, för att göra den bättre för er verksamhet, vad skulle det vara då? Förutom det här med skräpet, som vi har pratat om.

Inget! Inget faktiskt, den är bra som den är. Det är verkligen bara det här med skräpet. Så vi har inga önskemål, men skulle man lägga till någon bänk, eller något litet litet, enkelt...så är det ok. Inga lekredskap eller sådant där, så att man vet vad det ska användas till. Det är nog bättre med någon enkel bänk, kanske till och med utan ryggstöd.

Du nämnde det här med nässlor också, innan vi började?

Ja, det kanske man kunde se till att ta bort. Plocka bort. Man vet ju hur de ser ut, de finns på andra ställen. Kanske någon enstaka vid kanten. Bara så att man ser, att de finns. Men man ska kunna ta sig igenom lätt!

Jag förstår att de är ett hinder. De är höga, där nere. Fast det mest är på sommaren.

Ja, men det är ju då man vill dit!

Ja, jag tänkte först att skolor har sommarlov, men ni har förstås öppet hela året. Här är barn hela sommaren.

Det stämmer. Verksamheten är igång året om.

Är det någonting du vill lägga till, som vi inte har sagt?

(funderar) Nej, jag kommer inte på någonting...

Vad jag tänker, om jag får ställa en fråga: Jag har barn själv, på 3 år. Att, nu bor vi på landet, men om jag hade tagit med min son hit in till stan, hade jag nog känt att: Oj, nu springer han ut på vägen! (R skrattar högt) Är det något som ni känner där (på Holmbergsska tomten) att, oj vad nära vägen vi är...

Nej vi har inte känt att det är något problem!

Är ni vana?

Mmmm. Ja, det är vi, och det är inte så jättenära vägen, och där ska man egentligen inte köra mer än 50. Och där brukar man faktiskt bromsa, inte gasa på, för där ligger ett övergångsställe.

Fartgupp?

Ja. Men mest för att det inte är så jättenära. Det finns ju, det är väl någon trottoar där?

Ja, en trottoar.

Det känns inte som några problem med det. När vi har gått har vi gått in i skogen från sidan, där precis mellan bollhuset, från den lilla vägen, vi går in på den vägen och så därifrån mitt i skogen, det är där någonstans vi börjar. Men sedan, när vi har gått rundor, så är det alltid någon vuxen som är med i en grupp barn, vi har gått alldeles intill kanten, vi har gått runt om hela, jag har aldrig känt någon oro.

Att trafiken har...

Kanske beror det på själva barngruppen. Att vi har känt oss trygga med dem, att dem vet själva, vad är det som gäller. Eller att dom har varit lite äldre. Sådär, 4-5-årsåldern. Jag vet inte, men... vi vet hur vår grupp fungerar! Vi har gått på olika ställen, där det varit stora öppna ytor, och vi är ute mycket, och går mycket så de är ganska vana och går inte ifrån gruppen. Och de har inte gömt sig bakom buskarna så att vi inte ser dem, de vet själva vad som gäller, ja.... det fungerar bara. De ska inte försvinna ur vårt sikte.

Jag var bara tvungen att ställa den frågan, för jag reflekterade själv över, jag har också tänkt att det här är ju ett fantastiskt ställe för barn att leka på, men oh vad nära vägen det är. Men det känner alltså inte ni?

Nej, nej! (skrattar) Det hade kanske inte varit fel med ett staket, men då ska det vara något osynligt, som smälter ihop med miljön, för det är så fint som det är, med träd, och grönskan. Vi vill inte ha några starka färger eller något sådant. Det hade förstört intrycket.

Intrycket av?

Skog. Det ska vara öppet, inbjudande. Det ska vara så, lite spontant. Men det kanske inte är fel (med ett staket). För barnfamiljer eller mindre grupper, med mindre barn. Om man är för lite personal, så att man är tryggare. Jaa.

Men det var inget som du tog upp, utan det var jag som tog upp det!

Nej, för vår del är det ok och vi trivs bra utan!

Intervju den 3/3 2014, med Cecilia Backe, kommunekolog på Lunds kommun.

Grå text: Intervjuare (Hanna)

Svart text: Informant (Cecilia Backe)

Transskribering:

Japp, det är den 3-e mars 2014 och jag pratar med Cecilia Backe, som jobbar på Lunds kommun, som kommunekolog.

Ja.

Hur länge har du jobbat på Lunds kommun?

Sedan maj 2007

I samma position?

Ja, precis. Jag kom från Lomma då. Jag hade jobbat som miljöstrateg och kommunekolog i Lomma i 6 år ungefär.

Den här platsen som jag tittar närmare på, Holmbergsska tomten, vad tänker du spontant på när jag nämner namnet?

Jag tänker: vårflor. Tänker jag. Fältskiktet. Sen tänker jag igenvuxet, att det behöver... ska man ha det som en trädgårdsanläggning, och behålla vårfloret, är det hög tid att man gör lite insatser där. Sen finns där ju också en vildhet som vi som biologer tycker är värdefull att bevara, så det gäller att hitta någon form av balans.

Hur hade du beskrivit platsen för någon som inte varit där?

Oj! Gammal trädgård som har fått växa igen, eller som har fått leva sitt eget liv, som också då har drabbats av almsjukan. Det är ganska mycket almar som har dött, mycket döda träd som faller ner. En spännande plats som kräver omvårdnad, det tänker jag nog när jag ser den.

Vad tror du att allmänheten tycker om platsen? Lundaborna.

Jag tror många är ganska ledsna. Många som har bott här länge och följt Holmbergsska tomten i tiotals år, eller kanske mer än det, decennier tillbaka, som har sett den här utvecklingen, tror jag inte tycker om den. Det tror jag inte. Sen finns det biologer som kan tycka att det är häftigt med det här vildvuxna, där naturen tar över och att man låter död ved ligga kvar och utvecklas, det har ju ett värde i sig. Men jag tror övervägande Lundabo har nog svårt att se det. För min erfarenhet från hur folk reagerar på igenväxning och döda träd så tror jag att uppfattningen är att det är misskött.

Varför tror du att man ser det så från allmänhetens sida, istället för att se det som någonting värdefullt?

Jag tror det är kunskapsbrist helt enkelt. Ofta när vi träffar människor ute som har den synpunkten

att man bör "städa upp", gammal död ved ska inte ligga kvar i parker, eller i skogen till och med, om man då börjar prata mer om hur viktigt det är och vilka värden det för med sig, till insektsliv och fågelliv och lavar och mossor och svampar, så är det väldigt många som säger: "Aha! Det visste jag inte"! Och att man kan tänka på det på ett annat vis. Har man inte naturvetenskaplig utbildning i grunden med sig eller biologutbildning så tänker man kanske inte så utan då tänker man att det är "ostädat".

Varför stör man sig på att det är "ostädat"?

Det är nog någon mänsklig faktor, dom flesta vill nog ha det ordnat, städat! Jag är väl inte psykolog nog att kunna svara på den frågan men jag tror ändå att det är någon sådan här... underliggande.. att det ska vara städat och ordnat. Människan vill ha det så. Men, nu har jag inga psykologiska teorier bakom detta (*skrattar*).

Min nästa fråga var: tror du att det kan finnas en diskrepans mellan vad allmänheten tycker är värdefullt och vad vi yrkesverksamma tycker är värdefullt. Och det har du ju nyss sagt. Att det är den skillnaden.

I vår värld, som biolog, tror jag att det kan finnas en diskrepans. Vi skulle ju önska att det finns naturlighet, att det finns död ved och den biten, men det skall ju så klart vara en balans för att det också ska kunna vara en parkanläggning som människor tycker om. I staden ställer det ju större utmaningar på oss, dels ska det vara biologisk mångfald, men det ska ju också finnas en estetisk bit av det hela, det kanske man inte behöver jobba så mycket med ute i natur och skogsområdena som vi ofta jobbar med.

Är det skillnad på urban ekologi och rural ekologi?

Nej det är inte så stor skillnad på ekologin, den kräver detsamma, men det ska samverka med andra värden. Ekologin ska inte bara... är du ute i en naturvårdsskog så kan man tänka bara.. i princip bara ekologi. Och skippa de andra två.. om man tänker "hållbar utveckling", om vi har det begreppet, så är det social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet. Och då kanske vi kan jobba på det tredje benet då, med ekologin och strunta i, till och med i ekonomin, när vi jobbar med naturvårdsskogar. Ofta har vi, vi har från kommunen ett uttalat politiskt krav på att vi även ska ha ekonomisk vinning från våra kommunägda skogar, men att den ska vara begränsad. Så, ofta har vi även den aspekten, att vi ska kunna ta ut ett visst värde, och då måste vi sköta skogen lite grann, då måste vi gallra ut emellanåt, för att få värdefulla stammar. Och sen har vi den sociala aspekten, när vi pratar friluftsliv och rekreation, att man ska även kunna rekreera sig. Men, av de tre benen så kanske det ekologiska är det tyngsta.

Ute i naturen?

Ja, ute i naturen. Medan om vi då flyttar in till staden, så kan man nog se att den här treuddingen, de sociala värdena kanske får mycket större tyngd. Både estetiskt och rekreativt. Ekonomiska värdet kanske är att det är dyrt i drift, då måste man ha driften med sig och tänka att det får inte lov att kosta för mycket att sköta. Det är väl det ekonomiska, driften, som har gjort att den här tomten (*Holmbergska*) har legat som den har gjort så länge. Man har inte prioriterat att underhålla eller skapa någonting där. Och så är det den ekologiska biten som vi självklart vill ska finnas kvar där också. Men, i samkväm med de andra.

Balans.

Ja. Det var en lång utläggning här! (*skratt*)

Ja, men det är väl jättebra! Det var ju det jag ville! Vad tycker du är platsens största kvalitéer och nackdelar? Om man säger...

Ekologiskt..?

Ja, vi kan kika på den biten först och sedan på det andra.

Rent ekologiskt så tror jag att det är gamla, stora träd som har de höga värdena med framför allt en insektsfauna, som är beroende av gammal ved. Vi har vissa parker i Lund, som Stadsparken, St: Larsparken, Botan (*botaniska trädgården*), Tunaparken, det finns säkert flera, men där finns det faktiskt (*stora träd*). Problemen är att, det finns oftast ingen kontinuitet, när de gamla träden dör, eller om man tar bort dom för att de blir en för stor risk, så finns det ingen annan plats för de här insekterna att vidareutvecklas i. Och det finns också dåligt med spridningsvägar. Det är någonting som vi ska börja titta på, förhoppningsvis, i den urbana ekologin så att säga, med urban biologisk mångfald, att få någon sorts struktur över, och se vad som är viktigt nu att utveckla för att få spridningsmöjlighet för trädlevande insekter. Och det är jätteviktigt. De blir isolerade annars, och då finns det ingen framtid. Det behöver man ha med sig hela tiden, i tänket. Och Holmbergska tomten har ju en del gamla stora träd, som jag tycker man ska värna om. Sen är det ju viktigt också att man har en skuggeffekt för att kunna ha kvar ett bra fältskikt och för att kunna ha kvar de här örterna som finns. För annars tar bara nässlor och annat kvävegynnade över. Röjer man undan för mycket av de stora träden får vi ju en obalans.

Det är rätt så mycket sykomorlönn där nere. Eller nästan bara faktiskt.

Ja, de sprutar väl upp!

Hur ser du på det?

Rent... (*sykomor*-)lönnen i sig kan utveckla väldigt höga värden. Som ett gammalt träd. Det trädet i stadsparken som man fann den här hålträdsklokryparen i, som har gjort att stadsparken har blivit ett natura 2000-område, är en sykomorlönn. Där man fann den. Men då är den ju också till åren kommen, det finns håligheter, det finns död ved inne i trädet, och det finns savflöden, det är liksom dom bitarna som man ser på träd när de innehåller höga insektsvärden. Sen har jag inte pratat någonting om lav- och svampfloran, den är också viktig att titta på när det gäller höga biologiska värden och hotade arter. Det ska man nog också ha med sig.

Men det är framför allt de stora gamla träden, som bär de här höga värdena?

Ja, det är det. Unga arter, det är ofta när det finns, typ på ett stort område, ruderatmarker, där du får en uppsjö med unga nya arter, som då kanske också har det problematiskt för att det finns för få sådana här lämnade områden, där nya arter kan få etablera sig. Holmbergska tomten är ju inte ett sådant område, utan det som får fäste där är väl dom som är väldigt konkurrenskraftiga i så fall, som är ljus- och kvävegynnade, när man omdanar området. Det är nog inte lätt att hitta en balans där. Men vad vi önskar från naturvården i alla fall, så är det träden, som man ska försöka värna om. Om vi ser på kavlitéer utifrån ett brukarperspektiv, vad tror du om det?

Då ska man väl tänka estetiskt kanske, att man ska gå dit och för ögat få en fröjd, att tycka att det är härligt att gå ner där och matas med lite "vackert"! Samtidigt så tror jag att kanske det är många som bor i närheten som tar en runda med hunden, den där korta lilla promenadsträcken, att det kanske ska finnas någon liten gångstig som går i en runda, och kanske inte bara tvärs igenom utan att man kan gå runt. Sen är jag inte helt up to date, är den stor nog för att få en liten lagom runda, eller går man runt tomten på 5 minuter kanske? (*skrattar*)

Det beror på hur stor hund man har!

Nej, men att det finns en liten runda, och att det kanske finns platser där man kan slå sig ner. Sitta och njuta av en liten grön oas. Och så klart att det kanske ska finnas ett sätt att binda ihop det med andra områden när man går tvärs igenom. Man kanske måste tänka på kopplingen, det kanske är ett område som man passerar den när man går någonstans, så att man tittar på vad finns det runt om? Det är också viktigt. Men det vi behöver i staden är ju de här gröna lungorna, någonstans att

gå och "släppa ner axlarna":

I: Stressa av?

R: Precis. Och sen ut på det hållet (*västerut*) finns det väldigt lite. Lite längre ut åtminstone, så finns det väldigt lite grönt. Så, om man tänker sig Holmbergsska tomten som en pärla i ett stråk, mot väster, nordväst blir det nästan om man tänker att man ska komma ifrån öresundsområdet, som det heter, som de håller på att planera där uppe.

Är det utåt Värpinge?

Nej, det är ut emot Gunnesbohållet istället, man kan säga mellan Fjelievägen och Öresundsvägen. Bägge vägarna kommer ju ut till den stora rondellen. Men där är ett industriområde som man håller på att göra om till studentlägenheter nu. Där kan du nog be att få titta, om du pratar med stadsbyggnadskontoret och få titta på något tidigt utkast, bara för att få den här kopplingen till vad som komma ska, och hur Holmbergsska tomten då är viktig som en grön pärla mellan två platser. Den sticker ju ut ganska mycket på väster, om man tittar på de andra parkerna. Den skiljer sig. Ja. Men det är väl för de gamla träden. Och vårfloret.

Vad finns det för nackdelar, om du ser ur ekologisympunkt?

Vi är rädda för att man rakar bort för mycket. Att inte man tillåter att det ska finnas gammal död ved där. Det är viktigt att man inte har för stor städdiver i våra ögon. Vi jobbar mycket med sådana här faunadepåer där man lägger ut död ved i högar, och så har vi informationsskyltar som berättar varför. För det ju åter igen det här med att...

Information?

Ja, kunskapen hos människor, att berätta, varför gör vi så här.

Där finns en sådan mulm-holk.

Ja, det finns det ja. Det har vi satt upp lite här och där.

Men förutom den så behövs det även större depåer?

Ja, det gör det. Vi brukar lägga stockar i hög som faunadepå.

Det här var vi inne lite på: hur tycker du att Holmbergsska tomten skiljer sig från andra parker i Lunds stad?

Ja det är väl att den inte är så välstädad, biologiskt sett då! Man har väl rensat en del där, tagit undan och så, men jag tror det finns rätt mycket kvar. Och sen är det väl det här med att det växer igen, det sprutar ju upp, som du sa, sykomorlönn. Vet inte hur man ska få bukt med det. Där får väl landskapsarkitekten hitta en bra lösning! (*skratt*)

Det blir väl en utmaning, men det man inte kan dölja, det brukar man få lov att försöka framhäva istället (*skratt*).

Ja, ja precis, det kanske är det enda sättet, som går! Det gäller att få upp ett tak där igen, liksom.

Ja, det är väl viktigt för vårfloret i alla fall?

Ja.

Finns det någon annan plats i Lund som påminner om Holmbergsska tomten?

Oj, svårt att tänka efter så fort! Nej, inte någon direkt sådan. Det finns ju nyplanteringar som kanske är 30 år gamla eller 20, just det här att man måste gallra ut kanske, strukturera och omdana dom, och börja sköta dom. Många har blivit planterade som naturlika planteringar men sedan har man bara låtit dom vara. Men man ser ju nu, att vad som händer är att det bara hissas upp några jättehöga stammar, som inte heller är så speciellt roliga ur biologisk synpunkt då. Om man vill ha en mångfald, så handlar det om att glesa ut och friställa lite träd, så att de får utvecklas, och lämna lite död ved på marken. Det är isåfall sådana områden man kan jämföra med.

För att de har potential att bli bra?

Ja, att de har potential, absolut. Men får de växa fritt på det viset på den här näringsrika jorden, vi har här då, där kanske det är jordbruksmark man planterar på eller så är det en gammal deponi som man har lagt ett "mumma-lager" uppepå. När man sen planterar, då sprutar det ju upp!
Rakt upp?

Ja. Det blir tätt, och tråkigt, i slutänden. Eller ja, klimax, säg om några hundra år, då hade det säkert varit hur fint som helst! Men då ska vi ju lämna det där, liksom. Och det är väl en utopi.

Så, egentligen finns det ingen annan plats, som du kommer att tänka på, i Lund?

Nej, jag kan inte.. jag är inte så familjär i innerstaden heller. Det finns säkert ödetomter i Lunds kommun, som inte vi förfogar över, men jag kan inte säga säkert...

Om du fått obegränsad budget att utveckla Holmbergsska tomten, vad hade du gjort då?

(skrattar) Oj oj! Jag hade nog anlitat en landskapsarkitekt tror jag. Med lite biolog-ögon. Jag hade nog försökt behålla de stora träden, som ett tak. För att inte få in för mycket ljus. Jag tror det är hopplöst annars. Ja, för annars får det ju bli en helt ny parkanläggning i så fall och det tycker jag är synd. Och så jobba så mycket som möjligt med att försöka behålla det här ört.. vårfloret som finns. Sen skulle det behövas... biologiskt sett skulle det behövas lite mer blommande buskar, tidigblommande buskar som gynnar flygande insekter, fjärilar och nektarsökande insekter. Det tror jag också är viktigt rent biologiskt att vi får ett tillskott. Jag är inte helt hemma på vad som finns, men är det inte mycket fläder och sådant som kommit upp?

Det finns rätt mycket fläder, det finns det, och lite hagtorn...

Hagtorn är vi glada för att ha!

Ja, men det är inte jättemycket, jag tror den blir lite utskuggad nu.

Ja, vi skulle gärna önska oss ett tidigblommande buskskikt för att gynna de insekterna och fågellivet inte minst. Och som sagt, städa inte för noga där!

Vad är det för tidigblommande buskar man kan använda, förutom hagtorn?

Salix jobbar vi mycket med.

Finns rätt mycket hassel också, den är väl rätt så tidig med?

Hasseln är toppen med! Sen kan det väl vara olika synpunkter på det, i tätbebyggt, att man är allergisk emot hassel. Folk kan väl vara allergiska emot det mesta i och för sig. Svårt att undvika det kanske. Sen önskar vi oss alltid inhemska arter. Vi är inget fan av exoter. Det finns kanske exoter som man kan blanda in i en park också, men det är väldigt viktigt då, att veta vad det är man sätter där. Så att man inte får invasiva arter där. Det har man väl koll på, antar jag, bland landskapsarkitekter.. *(skrattar)*

Ja man hoppas ju det! *(skratt)* Men om man nu leker med tanken på att man skulle välja några exotiska arter, menar du då att de inte fungerar lika bra ur en ekologisk synvinkel?

Det finns faktiskt väldigt lite kunskap om det. Vi har en kille som är entymolog, Mikael Sörensson, honom har vi anlitat mycket på att inventera våra träd i stadsparken, och han säger att det finns säkert finns många fina exoter som man kan använda som också utvecklar mulm och håligheter som säkert funkar också på många insekter, men sen är det väl ändå tyvärr så att många insekter är knutna till sina särskilda habitat. Men det är ju.. det är verkligen en expertisfråga i så fall. Jag tror att man vinner på att ha en blandning, jag säger inte att man inte alls ska ha exoter, för det är klart att för att skapa en vacker park så vill man jobba med exoter också. För variationen, och blomsterprakten eller lövprakten eller vad det nu är. Så det är kanske bra att blanda, men jag tror inte att man bara ska satsa på exoter utan det finns ganska mycket bra inhemska som man kan blanda med.

Vad var det för vide du nämnde?

Salix?

Ja.

Det är alla möjliga sorter, helt vanlig, vad som helst nästan. Sedan är väl problemet där med spridning och så, och om man har ledningar under marken så är det väl inte det man tar helst.

Hur tror du salixarter överlag hade etablerat sig där med tanke på att där är rätt så skuggigt?

Ja det gäller ju att veta vad man gör. Det finns säkert andra arter som blommar tidigt också, som man kan få in i en sådan miljö.

Jag tänkte på det här med språkbruk också. Efter vad jag har läst om det här med vilda platser i staden, så är det precis som du säger i början, den här acceptansen som är väldigt viktig. Platsen måste accepteras av stadsborna. Och då råder det ganska mycket förvirring kring begreppen, så som begreppet "vild" till exempel. Vad tror du allmänheten uppfattar som "vilt"?

Ja då är det ordnat. Det är nog det begreppet. Tror jag.. för då är det inte ordning och städat, utan då är det ordnat.

Är det någonting negativt?

Ja fast inte i min värld! Det är det ju inte, utan tvärtom kanske. Men i väldigt många människors ögon så är det nog negativt. Så det gäller kanske att få den balansen där. Det vilda och det ordnade. Det är lite spännande.

Tycker du "vild" och "natur" är samma sak?

Det behöver det inte vara, nej. Det behöver det absolut inte vara. Jag kan tycka att kulturlandskap är väldigt fin natur. Typ ta en betad fäladsmark. Det kan inte jag påstå att den känns vild. För den är ganska tuktad och ordnad och skapad av människan egentligen. Men jag tycker det är fantastisk natur! Och den har väldigt höga värden, ofta. Det är ofta bra betesmark med fin flora och utrymme för mycket insekter.

Tror du en lekman hade kunnat uppfatta en sådan äng som vild? Eller ser man att det är kulturpräglad?

Det tror jag. Absolut. I sitt inre, förstår. Sen tror jag inte man förstår sammanhanget. För det möts man ju ofta av. Om vi ska in i ett lämnat område.. jag har ett exempel, ett område ute i Dalby. Rökepipan, som ligger precis intill ett bostadsområde. Det är ett ganska vilt område med raviner och så vidare. Det där parkområdet var mer eller mindre lämnat, med långgräs och höll på att växa igen. Och då tyckte människor att det var förfärligt, att kommunen bara lät det växa igen. För man ser ju då, att gräset växer och det blir höga buskar. Och då kom vi in från naturvården och sa att vi vill göra naturreservat här, men då vill vi ha in betesdjur för att kunna sköta det på ett vettigt sätt, så att det inte växer igen, för det vill inte vi heller, utan vi vill ha en öppen mark. Och då kan det ju bli lite så där: "Betesdjur?! Inpå?" Men då tänker man liksom inte på, att man behöver ha någonting som, istället för att klippa gräset med maskin, behöver någonting som håller vegetationen nere. Och där tror jag det finns en okunskap. Att man inte riktigt ser sammanhanget. För att ha en öppen mark, om man inte ska klippa gräset, så måste man beta det, annars växer det igen! Där kan man ha en dialog med människor, som kan få en aha-upplevelse att: "Oj! Jag tänkte inte på det!" När man pratar framför allt om vilka djur som ska beta där, att man kanske inte förstår att får betar på ett sätt, kor betar på ett annat, och hästar på ett tredje. Och varför vi vill ha dom och dom betesdjuren för att få den och den marken. Där är ju verkligen en brist på kunskap.

Hur når man allmänheten i ett sådant läge?

Vi försöker ha lite guidade turer och att man har seminarium kanske på plats, konferenser, byalagen ibland, jag vet att delar av Dalby är aktivt, i Dalby har man kulturvandringar, där kan vi passa på att vara med och berätta om varför och därför man sköter ett område på ett visst sätt. Vi

försöker att vara ute så mycket som möjligt. Broschyrer om olika projekt, hemsida... Det finns ju hur mycket som helst. Vi har en app till exempel där vi informerar om olika områden. Där försöker vi skriva också, om varför det ser ut som det gör. Men man kan aldrig jobba nog med dom frågorna!

All information är bra information?

Nej, det vågar jag kanske inte säga, men man kan aldrig få för mycket av information! Sen är det väl inte all information som når fram. Den är väl mer eller mindre bra, liksom. Men jag tycker, dom människor man når när man är ute på fältvandringar och så, dom brukar uppskatta det jättemycket, har man kunnigt och bra folk med som berättar, det går hem! Det är det att man når kanske inte lika många.

Nej, för det är kanske bara de som redan är intresserade, som är med i ett sådant forum?

Ja, det är jättespännande, när man kan komma ut och få ut lite andra människor, som har lockats dit på andra sätt. Det är en utmaning.

För även dom har ju säkert synpunkter om platsen de bor bredvid? Även de som inte bryr sig om att vara med på sådant?

Absolut. Ja, för kommer man och gör saker i deras närhet, jag kan tänka mig som nu med Holmbergska, dom som bor runtomkring och som använder, vad man än gör så är det alltid någon som det inte passar. Men där har vi märkt att det viktiga är att: ut med information tidigt. Sätt upp tavlor, skyltar, lägga brev i brevlådorna till folk som bor i närheten, vara jättenoga med att nå de som använder området. För då når man ofta...alltså, har det blir mycket klagomål, då är det ofta att man inte har nått ut med information innan man börjar. Det är A och O.

Har du erfarenhet av att ta med brukarna i själva beslutsprocessen?

Ja, alltid när vi gör naturreservat. Då har vi en lång process med motionsmöten och remissförfarande och så.. just i det här fallet med Rökepipan utanför Dalby, där hade vi tidigt informationsträff med de som bodde i närområdet. Så då bjöd vi in på en skola i Dalby och fick 60-70 personer som kom dit, vilket är jättemycket i sådana här sammanhang! Och då hade vi där, just den diskussionen om betesdjuren, som ventilerades, och fick in jättemycket synpunkter och önskemål och påhejningar och just att de fick en inbjudan, många var jättepositiva till det! Där fanns allt, ifrån de som INTE ville att det skulle bli reservat, till de som bara manade på. De flesta var positiva. Och sedan satte vi igång med hela processen med att ta fram en skötselplan och underlag för reservatsbildningen och så. Sedan hade vi en remiss, då skickar man ut till alla möjliga håll och kanter, som kan vara berörda, och sen hade vi ett möte till i samband med det. Plus att vi har haft vandringar och så i andra sammanhang, så där har vi haft väldigt mycket dialog. Jag kan nog uppfatta att vi har mer dialog inom naturvården än vad man har inom park.

jag tänkte just säga, att jag känner inte riktigt igen det där, om man översätter det till park.

Nej, jag tror inte det. Det kanske beror på, att man har så mycket mer volymer, mer arealer som man jobbar med och det är så mycket mer folk som är berörda inom det området som man är i när man är inom tätorten, i staden. Jag vet inte...

Fast då borde det ju finnas nästan ett ännu större behov av att involvera brukarna?

Ja! Ja vi har en tradition av att prata med brukarna, och vi tycker att det är viktigt att nå ut till brukarna!

Intervju den 3/3 2014, med Clara Lundqvist, parkchef på Lunds kommun.

I: Intervjuare (Hanna)

R: Informant (Clara)

Transskribering:

Ja, jag är ju Lundabo, och landskapsarkitekt. Jag har jobbat i Helsingborg i många år och nu, i mars, så har jag väl varit här i två år (*på Lunds kommun*). Det går så rysligt fort! Och den där Holmbergska tomten har jag ju alltid, liksom, sett. Så där lite på avstånd. I och med att jag har bott i Lund hela tiden, även då jag jobbade i Helsingborg. Så att, när det är vår och så, så blir man ju helt, shit, vad är det här för någonting, ett hemligt spännande ställe, där inne?! Samtidigt som man kan tänka att "gud, vad det ser ut!" (*skrattar*) Och nu igår, nu när vi skulle prata om detta, jag har nästan aldrig varit inne och gått där, fast än jag har bott här i Lund, jag har bara betraktat den utifrån när jag varit vid bollhuset sådär. Och så någon gång, det var nog ett år sedan, tänkte jag att nu jäklar ska jag gå in där. Men då, då var det något fuffens där inne, det var några män som stod och gjorde någon business!

Oj då!

Ja, så då vände jag! Du vet så när man kommer ensam tjej, och cykla in i någonting som... då blir man lite...och jag vet inte, det kanske inte alls var så, men jag fick lite den känslan. Och så tänkte jag att nej nu ska ju du komma och prata med mig om den här platsen lite grann och så, så att igår gick jag dit där och tog en promenad igenom och tog mig an den här lilla... och sen har man alltid hört om den här tomten i olika sammanhang här (*på kommunen*). Så att du kan väldigt mycket mer än jag kan, men nu håller jag ju på med parkerna, och jag är väldigt intresserad av att göra någonting med den! Men jag känner också att jag kanske inte har all den kunskap som man måste ha, för att ge sig i kast med den.

Jag kanske kan hjälpa dig med ett förslag!

Vad bra!

"Take it or leave it" (*skratt*), Vad tänkte du spontant på, vad ploppade upp i huvudet först, när jag sa Holmbergska tomten?

Att det är en pärla, som ligger där. Att den har stora naturvärden som kanske inte är vanligt förekommande inne i Lund på det sättet. Det känns lite som Dalby söderskog, som, när ett träd faller så får det ligga där så att det är naturvärdena som är den stora grejen. Samtidigt som jag sa till dig, Holmbergska tomten, det låter lite... lite så där...

"Classy"?

Ja, classy! Och det är väl en känd famlij, den här Holmberg? Och att det är någon sorts donation på något sätt? Sen träffade jag en granne till Holmbergska tomten igår! Och han sa till mig: "ja, det har varit lite turer här. HSB har ägt den ibland, och så har det gått rykten om donation och så där". Han brukade gå en promenad där. Och sedan har man ju hört Holmbergska tomten här i huset, när det handlar om typ exploatering, sådana frågor, att det finns.. i och med att den ser ut som den gör, finns det ju andra som tycker.. som inte ser dom värdena fullt ut. Det finns många som kan göra anspråk på Holmbergska tomten. Eller tycka sig ha intresse av den.

När du säger naturvärden, vad menar du för naturvärden specifikt?

Det är väl det vilda! Det är inte några klippta grejer. Jag känner också att den känns lite lämnad för fäfat. Det kanske den inte är, jag har inte pratat med Lars Brobeck om den här. Men det känns lite

skräpigt där inne, och det känns lite att den har fått leva sitt eget liv och det har inte lagts många kronor på att greja där inne. Det finns liksom inga stigar eller någonting, det är lite upptrampat. Det är väl dom här vältorna, och vårfloret. Sen kan jag också tänka mig att det är väldigt mycket brännässlor och kirskaål och björnbär och sådant. Även om det är vilt, så kanske man även måste ta hand om det på något vis.

Ja när man är där på sommaren är det så här höga nässlor (*visar*), så det är nog ingen skötsel just så.

Nej. Sen vet jag inte, men den här historien är ganska intressant, det har väl varit en trädgård innan, för den här grannen sa det, att Holmberg, var det dom elektriska?

Med mekaniska verkstaden.

Ja, de bodde inne på Bantorget, och sedan hade dom detta som sitt sommarställe.

Ja, fast det stod inte i så många år. Dom byggde det 1895. Och sedan stod det inte längre än till 1909.

Sommarhuset?

Ja. Och sedan revs det och det blev ett trädgårdsmästeri där ute, en plantskola. Den var igång till på 70-talet. Sedan köpte staden marken, och det fanns planer på att utvidga idrottsplatsen däråt. Sen blev det inte av, och sedan dess har staden ägt tomten och den har stått och bara varit.

Har det varit en donation?

Nej, det har jag inte läst någonstans. Det står i alla fall inte med i bevarandeprogrammet, och det är ju ett ganska grundligt arbete.

Ja det är ett bra material.

Om du hade beskrivit platsen för någon som inte varit där, nu har du ju själv varit där, vad hade du satt för ord på den?

Lite vilt, lite busigt. Lite.. ja det är ingen park, det är det inte. Utan det är ett litet skogs.. nej, det är inget skogsparti heller, utan det är en tomt, som fått stått i träda och vilat. Jag tror att det är jättepoppis bland sådana här små knoddar, alltså dagis och så, att gå in där inne och springa omkring! Det sa han, den här grannen också, att det var mycket sådana här små, västar där inne. Ja men för mig är den, jag är ju sådan här.. parkmänniska. För mig är den lite risig! Jag skulle nog vilja städa upp där inne. Någon kant eller någon gångväg som det var ordning och reda på. Men det kanske är fel?!

Jag vet inte heller! Det är väl det jag ska försöka komma fram till här.

Ja, men att bara helt lämna den, nej jag tror ändå att några spänger, eller någon flis, gångar eller grusstig eller någonting sådant, skulle göra den mer tillgänglig. Kanske den är lite otillgänglig. Samtidigt är det lite spännande att den är lite otillgänglig! Men, det ska inte ligga ölburkar, och skit, och man ska inte behöva känna att man ska behöva ramla in i ett nässelsnår precis nära gången eller så. Jag tycker, kanske lite mer struktur. På något sätt. Göra att den blir lite mer allmän, kanske. Den är ju lite svår att ta sig fram på. Det blir väldigt lerigt där. Stigar behöver man nog göra i alla fall.

Mmm i alla fall någon. Liten. Kanske också.. det känns som om det skulle vara hur mycket sykomorlönn där som helst!

Ja, det är det!

Det är det ja.

Det är bara det! (*skratt*)

Ja, det tycker inte jag är en.. om man tittar i framtiden, så måste man ju kanske hjälpa det här vegetationsbeståndet att förnya sig på ett bra sätt, så att inte bara blir sykomorlönn och sly på det

sättet, sådant måste ju underhållas. Egentligen borde man riva upp allihopa! Men det går ju inte.. jag vet inte, hur man ser på sykomorlönnen i Lund.

Nej, det är väl det att den finns överallt, så det är väl svårt att göra någonting åt att det kanske, i nuläget, det är sykomorer på Fasanvägen utmed hela bollhuset så det är säkert därifrån de har frösått sig, och jättemycket sykomorlön i papegojlyckan och nere på hela väster.

Som är planterade då?

Ja, planterade. Så det går väl inte att ta bort dom. Ja, det går ju att ta bort dom som är, men det kommer säkert nya igen som frösår sig.

Ja, det är ett problem. Den är för aggressiv gentmot de andra lövträden.

Tränger bort ja, det blir bara det, det blir lite tråkigt kan man tycka, som landskapsarkitekt, att det bara blir det.

Ja det blir den sykomorlönnen och så blir det den här pilslide.. vad heter den..

Parkslide?

Ja parkslide ja! Det är det säkert där inne också.

Ja det finns det också. Det är inte jättemycket sådant, jag tror att det kanske är lite för skuggigt där inne.

Okej.

Men det har börjat krypa upp lite ifrån villaträdgårdarna där.

Och det kan man ju också säga, att dom använder ju det som lite.. schysst att slänga in sin kompost där, de tippas där. Det ville han inte säga igår men det ser man!

Mmm det ser man ju! Vissa slänger rätt stor högar där!

Ja schaktmassor och sådant till och med! Så på något sätt känns det att det är.. den parken är lite för dom som bara är närmast. Förutom de här dagisarna som brukar komma dit och så. "Lilla Agda" (*gamla tanter*) vet tusan om hon kommer dit..

Vad tror du att allmänheten tycker om platsen? Alltså inte bara de som bor exakt bredvid då utan mer de som passerar.

Jag tror de tycker det är risigt, tror jag. Sådär. För folk är lite så där ordnade. Lundaborna är i och för sig lite annorlunda, för dom är lite mer liksom.. men jag tror att dom tycker: "Varför tar de inte tag i det där?" Skulle jag kunna tänka mig att de tycker. Medan andra som vi då, kanske tycker att det är häftigt.

Att den är risig, menar du då att.. att det ligger pinnar..?

Nämen att natur som lämnas lite på det sättet.. våra andra parker klipper vi ju gräset, det är ordnat kan man säga, medan här är det liksom oordnat. Och då kan jag tro att en stor del av befolkningen kan tycka att det ser oordnat ut. Skräpigt och lite... Det signalerar ödetomt på något sätt. Men att det kan vara lite spännande också. Så att skulle man fråga folk skulle dom nog tycka att oj, vad är det för ödetomt? Det tror jag.

Det sa Cecilia (*Cecilia Backe, kommunekolog*) också. Precis exakt samma sak.

Jaha, ja!

Tror du det kan finnas en diskrepans mellan vad vi yrkesverksamma tycker är värdefullt där, och vad allmänheten tycker är värdefullt? Och vad är det i så fall?

Absolut! Det är det här ordnade lite grann, att har man en villaträdgård, så ska det vara lite ordnat sådär. Jag tror att vi kan nog, speciellt Cissi i det här fallet, kan se väldigt stora värden i både natur och ekologi och alla djur och sådant som finns där. Ja, det är väl det här oordnade kontra det ordnade.

Tror du att det är en informationsfråga gentemot allmänheten?

Det tror jag också. Jag tror att man skulle kunna jobba med entréerna in och kanske permanenta någon stig där på ett sätt som rimmor med parken. Att då kan man locka in folk. Men också det här kring varför det ser ut som det gör, och hur man arbetar aktivt för att utveckla naturvärdena. Men det gör vi ju inte nu då, om där är en massa sykomorlön och parkslide och ölburkar som ligger där. Så, en liten varsam hand på rätt sätt, och så lite information på det. Den breddar ju parkerna i Lund också, på något sätt! Alltså att man har finparken kontra den här.. det här..

..busiga?

Ja.

Tycker du det finns någon annan park i Lund som påminner om Holmbergsska tomten? Eller som har samma värden?

Nej, jag tror att den är rätt speciell. Det är ju alla de här stora vackra träden. Det kanske är nere vid Höje å eller någonting, man kan hitta, S:t Lars eller där nere, man kan hitta lite av det.

Då är det ju mer ute i utkanten av staden.

Ja! Ja här inne i centrala Lund finns det ju inte. Det är de här gamla stora träden, och det vilda. Lundagård är ju gammalt, men där finns ju inget buskskikt. Nej jag tror att den är rätt unik för centrala Lund, på det sättet.

Vad tycker du är platsens största tillgångar? Förutom vårfloret som du nämnde.

Det är nog den där Dalby söderskog-känslan när man kommer in där inne. Och att det är mitt inne i staden. Det känns faktiskt som om det är en bit natur, som är där. Det är väl det.

Då kan det ju även finnas negativ klang i att det är lite vilt.

Ja, på grund av att det här med det ordnade.

Det är både en nackdel och en fördel alltså?

Nej, jag tror faktiskt att det är en fördel att det är lite vilt där och att det är någonting annat. Men det är precis som du säger det där med acceptansen, lite information kring det. Och att faktiskt, det vilda måste också skötas om! Det tror jag. Jag tror att det ska vara som det är där inne, men se över trädbeståndet framledes och hjälpa dom lite på traven.

Vad hade du gjort där, om du fått obegränsad budget att utveckla parken?

Ja då hade jag tittat på ditt arbete till att börja med! (*skratt*)

Ja, det blir inte så dyrt! (*Skratt*)

Nej, men sen hade vi gjort en studie kring den här, alltså fördjupad studie kring, och gjort någon sorts projektgrupp först, för att man komma rätt in i det. Sen skulle jag jobba med entréerna in i den. Informationsmaterialet. Och gångsystemet där inne. Det behöver inte vara speciellt avancerat. Men att man kan, precis i det närliggande gångsystemet, jobbar man med kanterna lite, så att man inte får brännässlor rakt upp i näsan när man går där! Sen tycker jag att man också borde gjort inventeringar där inne. Hur mår dom här träden? Jag kan tänka mig att många är rätt så till åren komna och kanske kommer att, ja, inte stå där i alla evighet. Man ser framåt, med förnyelse av vegetationen. Sedan är det ju spännande det här, med undervegetation. Att man kanske skulle ha jobbat med Alnarp-labbet och tittat på att kanske kunnat få in någonting mer. Alltså så att man får bort de här brännässlorna. Alltså vissa brännässlor, de kommer ändå, och parkslide och björnbäret, dom kan absolut få finnas där, men det ska inte bara vara de som tar över, utan att man jobbar med undervegetation på något ställe, som gör att det.. sen kanske man, jag vet inte om man kunde ha några sådana små, om man hade obegränsad med pengar, någon sådana här naturstationer.

Du menar vända sig till barn och ungdomar?

Ja att det kanske fanns.. jag vet inte riktigt, men jag skulle kunna tänka mig att det i en sådan

idégrupp dyker upp idéer på att man skulle kunna ha sådana där ekostationer.

Finns det inte mycket pengar att söka för sådant tänker jag? Alltså det här med barn och unga kontra natur?

Jo, där finns det ju pengar. I parkprojekt finns det inte så mycket pengar. Men just den här biten. Man har varit jätteduktiga i Lund på att söka pengar, man har gjort eko-baser uppe på St Hans backar och sådant. Och då är det kanske dags nu, när man blir färdig med det, att man gör Holmbergsska tomten!

Det kan vara ett sätt att få loss lite pengar?

Precis. Och det här med fågelholkar och grejer och... jag skulle kunna tänka mig att haft en liten grillplats där inne, mysigt utformad med stockar, så de här dagisgrupperna kunde haft en plats att komma till.

Det har jag också tänkt på, ett litet sånt betongrör bara.

Ja, ett litet betongrör, med några stockar runtomkring. Så att man kan: "Nu ses vi där, och så kan ni gå amok här omkring!" (*barnen*) att det finns någon punkt i parken som är, det behöver inte vara mycket, men bara någonting så där, det kunde vara trevligt. Och just om det är de här småknoddarna som kan komma på förmiddagen och ha med sig lite korv att grilla, det är ju skitmysigt! Sen pratade vi om det här med ljus.

Belysning?

Ja, jag tror inte att det ska vara där inne. Kanske vid entréerna att det ska finnas något.

Jag har tänkt tanken att man kan tycka att det kanske.. det går ju en stor cykelled ifrån väster in till centrum precis förbi. När man cyklar och går där förbi har man bollhuset på ena sidan som är rätt så stort, sen har man den här täta vegetationen, att det kan vara lite läskigt att ta sig förbi där, kan jag tänka mig att man kan tycka. För den gatubelysningen där skärmar nästan av så att parken blir ännu mörkare, det blir ännu mer "vägg" (*av vegetationen*), för att lamporna sitter ute på vägen.

Ja det tror jag är jätteviktigt det du tänker på där, för på det gångstråket rör det sig massor av människor, när man åker bil där förbi får man ju alltid stanna där, för det är någon som trycker, någon ska över till papegojlyckan och hela väster, så att det gångstråket, det är kanske det man ska jobba med? Om man ska jobba med belysning. Så att man förstår att man passerar Holmbergsska tomten, och att det finns något spännande där inne. Man kanske ska tänka in stråket där. Jag tror att det är jätteviktigt för tryggheten också, så att man inte tänker: "Uuh där är otryggt där"!

..för då blir det någonting negativt istället?

Ja!

KARTA ÖVER SKYDDSVÄRDA TRÄD

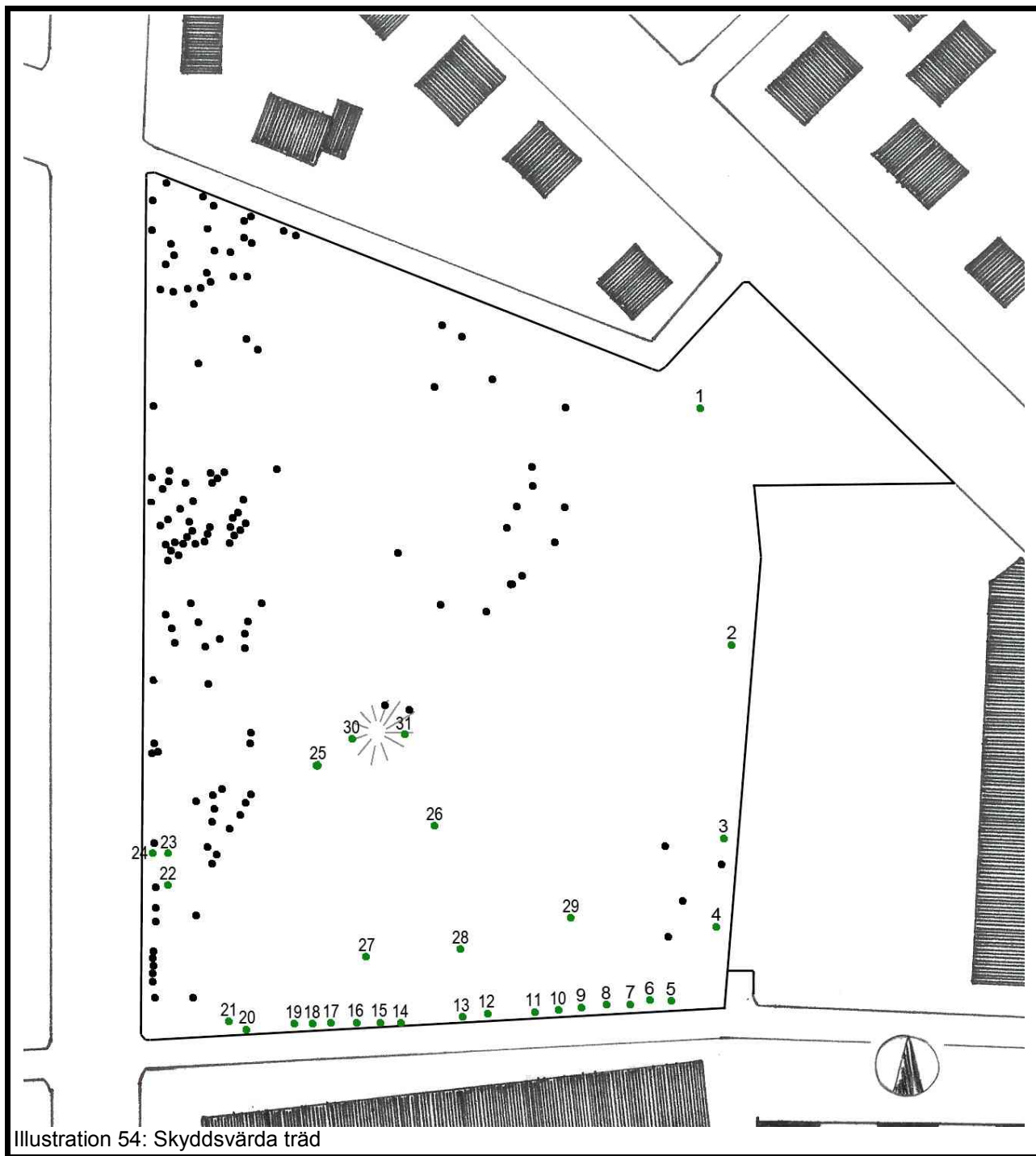

Illustration 54: Skyddsvärda träd